

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLAR: YENİ
İSTANBUL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET İLERİ

İSTANBUL, 2024

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLAR: YENİ
İSTANBUL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AHMET İLERİ
(210521002)**

**Danışman
(Doç. Dr. Gökçen Göçen Özdemirel)**

İSTANBUL, 2024

16/01/2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yabancılara Türkçe Öğretimi yüksek lisans programı öğrencisi 210521002 numaralı **Ahmet İLERİ**'nin hazırladığı, "Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurlar: Yeni İstanbul Örneği" konulu tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 16.01.2024 Salı günü saat 11:00'de yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının .....
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi

Karar

1. Doç. Dr. Gökçen GÖÇEN ÖZDEMİREL (Danışman)	Kabul.....
2. Dr. Öğr. Üyesi Demet KOÇYİĞİT	Kabul.....
3. Doç. Dr. Neslihan KARAKUŞ	Kabul.....
4. (İkinci Danışman)*.....	.....
- *2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ahmet İleri

TEŞEKKÜR

Hayat boyu yanýmda olup beni her zaman destekleyen kıymetli annem Zeliha İLERİ'ye, babam Mehmet İLERİ'ye, kardeşim Mustafa İLERİ'ye, destekleriyle her zaman yanýmda olan kuzenim Dr. Burak GÖKALP'e, verdiği moral motivasyon ve dostlukları için kıymetli arkadaşlarım Mustafa ÇOBAN, Muhammet BAYRAKTAR, Muhammet AYDIN'a, teşekkür ederim.

Akademik hayatta bana ilham olan, çalışmalarýmda yol gösteren, öğrencisi olmakla kendimi şanslı hissettiğim, tez danışmanım Doç. Dr. Gökçen GÖÇEN ÖZDEMİREL hocama, dünyaya farklı bir gözden bakmamı sağlayan, hocalığıyla örnek aldığım kıymetli hocam Prof. Dr. Şaban SAĞLIK'a, beyefendiliğiyle, nezaketiyle, bilgisini en güzel şekilde bizlere aktaran kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Şaban ÇOBANOĞLU'na, samimiyeti, birikimi ve eğitimci kişiliğiyle bizlere rehberlik eden kıymetli hocam Doç. Dr. Muhammet Sani ADIGÜZEL'e, tezime yaptıkları katkılardan dolayı değerli hocalarım Doç. Dr. Neslihan KARAKUŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Demet KOÇYİĞİT'e şükranlarımı sunarım. Çalışmamda beni destekleyen TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Programları Başkanlığı (BİDEB) 2211-Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı'na da teşekkürü borç bilirim.

Ahmet İleri

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLAR: YENİ İSTANBUL ÖRNEĞİ

Ahmet İleri

ÖZET

İnsanların kendi ihtiyaçlarını karşılayarak hayatlarını başkalarıyla uyum içerisinde yaşayabilmeleri için birbiriyle iletişim içerisinde olmaları gerekmektedir. İletişim ihtiyacını karşılayabilecek en temel unsur dildir. Türkçe dünyada çok konuşulan diller arasındadır. Türkiye'nin önemli bir konumda bulunması ve yükselen bir değer olmasından dolayı Türkçe öğrenmeye yönelik taleplerin gittikçe arttığı görülmektedir. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi son yıllarda yaygınlaşmakta ve öğretiminin önemi de gitgide artmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Hedef dili doğru ve amacı doğrultusunda kullanabilmek için hedef kültürün de öğretimi gerekmektedir. Kültür toplumun kimliğine işaret etmektedir. Dil ile kültür iç içe olduğundan temel beceriler, dil bilgisi, kelime bilgisi hedef dilin kültürü ile öğrenenlere kazandırılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan materyallerin başında ders kitapları gelmektedir ve kültür sıklıkla ders kitapları aracılığıyla öğrenenlere aktarılmaktadır. Ders kitaplarında kültür aktarımı konusunun incelenmesi de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı için oldukça önemlidir. Bu önemden yola çıkarak yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurları inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda çoğunlukla aktarılan kültürel unsurlar ortaya konulmakta ve incelenmektedir. Bu çalışmalar ders kitapları yazarları ve öğretmenler için önemli ve gereklidir. Bu nedenle daha fazla araştırmanın yapılması gerekmektedir. Bu gereklilikten hareketle Türkçenin öğretimi sürecinde yer alan kültürel unsurların belirlenmesine katkı sağlamak amacıyla bu çalışmada "Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar hangileridir?" araştırma sorusundan hareketle Yeni İstanbul (A1, A2, B1, B2 ve C1)

yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar incelenmiştir. Durum çalışması deseninde tasarlanan çalışmanın verileri doküman incelemesiyle toplanmıştır. Veriler on altı kültürel unsur başlığında incelenmiş ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda ders kitaplarında en fazla meslekler, yiyecekler ve değerlere yönelik kültürel unsurların sunulduğu tespit edilmiştir. Ders kitaplarında kültürel unsurların sayısının yüksek olduğu, kültürel unsurların ders kitaplarında farklı sayılarda yer aldığı ve sunulan unsurların dil seviyelerine göre farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitaplarında az sayıda yer alan kültürel unsurlara daha çok yer verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe, Kültürel Unsurlar, Ders Kitapları, Kültür Aktarımı

CULTURAL ELEMENTS IN TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE TEXTBOOKS: YENI ISTANBUL EXAMPLE

Ahmet İleri

ABSTRACT

In order for individuals to live their lives in harmony with others by meeting their own needs, communication among them is essential. The most fundamental element that can fulfill this need for communication is language. Turkish is among the most widely spoken languages in the world. Due to Turkey's significant position and its rising value, there is an increasing demand for learning Turkish. Consequently, the teaching of Turkish as a foreign language has become more widespread in recent years, and its importance has been steadily increasing. Cultural transmission holds a significant place in the teaching of Turkish as a foreign language. In order to use the target language correctly and in line with its purpose, instruction in the target culture is also necessary. Culture signifies the identity of a society. As language and culture are intertwined, basic skills, grammar, vocabulary, and cultural aspects of the target language are imparted to learners. Textbooks are one of the primary materials used in the teaching of Turkish as a foreign language, and culture is frequently conveyed to learners through these textbooks. Therefore, examining the transmission of culture in textbooks is crucial for the field of Turkish language teaching as a foreign language. Based on this significance, there are studies that investigate the cultural elements in textbooks. These studies typically aim to identify and examine the cultural elements most frequently conveyed. Such research is deemed important and necessary for textbook authors and educators. Hence, further research is warranted in this area. In light of this necessity, this study examines the cultural elements present in the "Yeni Istanbul" (A1, A2, B1, B2, and C1) Turkish language textbooks with the research question: "What are the cultural elements present in Turkish language textbooks for foreigners?" Designed in a case study pattern, the data for this study were collected

through document analysis. The data were analyzed under sixteen cultural element headings using content analysis. The study found that the textbooks predominantly present cultural elements related to professions, foods, and values. Additionally, it was observed that the number of cultural elements varies across textbooks, and the presented elements differ according to language proficiency levels. It is suggested that providing more emphasis on cultural elements with fewer representations in textbooks would be beneficial.

Keywords: Foreign Language Teaching, Teaching Turkish As A Foreign Language, Cultural Elements, Textbooks, Cultural Transmission.

ÖN SÖZ

Yabancı dil öğretimi sadece dil bilgisi kuralları, kelime ve kalıp ezberleri üzerine odaklanan mekanik bir süreç değildir. Aynı zamanda dilin bir toplum ve kültür bağlamında öğrenilmesini ve anlaşılmasını içerir. Bu nedenle dil bilgisi kuralları ve kelime bilgisi kadar dilin kullanıldığı kültürel bağlamı da anlamak önemlidir. Yabancı dil öğretiminin kültür aktarımıyla olan yakın ilişkisinden dolayı yabancı dil ders kitaplarındaki kültürel unsurları tespit etmek, incelemek ve yorumlamak oldukça önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi önemi artmakta olan bir alan olarak görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel unsurların önemi göz ardı edilemez. Bu önemden dolayı, bu çalışmada öğretim sürecinde kullanılan ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların belirlenmesini hedeflemektedir.

Tezin “Giriş” kısmında “*Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar nelerdir?*” sorusundan hareketle yola çıkılmıştır. Bu kısımda çalışmanın amacı, alt problemleri, önemi ve sınırlılıkları ifade edilmiştir. Tezin “Kuramsal Çerçeve” kısmında dil kavramının tanımı, kültür kavramının tanımı, dil-kültür ilişkisi, yabancı dil olarak Türkçe, yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları, metinler ve kültür aktarımı konusunda yapılan çalışmalar sunulmuştur. Tezin “Yöntem” kısmında araştırmanın modeli, incelenen dokümanlar, verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın güvenilirliği, başlıkları yer almıştır. Tezin “Bulgular” kısmında elde edilen veriler tablolar hâlinde ifade edilmiştir. Tezin “Tartışma” kısmında elde edilen veriler diğer araştırma sonuçlarıyla yorumlanmıştır. Tezin “Sonuç” kısmında incelenen ders kitaplarından ulaşılan sonuçlar ifade edilmiştir. Tezin “Öneriler” kısmında ise bulgular ve sonuçlardan yola çıkılarak ileride yapılacak çalışmalara fikir verebilecek önerilerde bulunulmuştur.

Yapılan tez çalışmasının yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurların aktarımı konusunda öğretim sürecine katkı sağlayacağı ve bu alanda yapılacak çalışmalar için destek olacağı düşünülmektedir.

Ocak 2024

Ahmet İleri

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
ÖN SÖZ.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	12
1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	12
1.1. DİL	12
1.2. KÜLTÜR.....	15
1.3. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ.....	19
1.4. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARI VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ..	22
1.5. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜR AKTARIMI.....	28
1.6. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜR AKTARIM ARACI OLARAK METİNLER	31
1.7. İLGİLİ ÇALIŞMALAR	34
1.7.1. Doktora Tezi Çalışmaları	34
1.7.2. Yüksek Lisans Çalışmaları.....	34
1.7.3. Alanyazın Taramasının Sonucu.....	39
İKİNCİ BÖLÜM	41
2. YÖNTEM.....	41
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	41
2.2. İNCELENEN DOKÜMANLAR.....	41
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI	42
2.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	42
2.5. ARAŞTIRMANIN GÜVENİRLİĞİ	43
2.6. BİLİMSEL YAYIN ETİĞİ	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	45

3. BULGULAR VE YORUM	45
3.1. DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN SAYISIYLA İLGİLİ BULGULAR VE YORUM	45
3.2. DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN SAYISININ DERS KİTAPLARINA DAĞILIMIYLA İLGİLİ BULGULAR VE YORUM	47
3.3. DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN DİL DÜZEYLERİNE DAĞILIMIYLA İLGİLİ İLGİLİ BULGULAR VE YORUM..	51
3.4. DERS KİTAPLARINDA YER ALAN KÜLTÜREL UNSURLARLA İLGİLİ BULGULAR VE YORUM	59
3.4.1. Kişiler Arası İletişim Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	59
3.4.2. Ekonomik Hayat Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum.....	60
3.4.3. Milli Spor Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	62
3.4.4. Yiyecek Kültürü Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	62
3.4.5. İçecek Kültürü Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	64
3.4.6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	64
3.4.7. Önemli Şahsiyet Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	66
3.4.8. Atasözü Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	67
3.4.9. Dini Unsurlarla İlgili Bulgular ve Yorum.....	67
3.4.10. Kutlama ve Festival Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	68
3.4.11. Türk Âdet Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	69
3.4.12. Değer Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	70
3.4.13. Türk Edebiyatı Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum.....	71
3.4.14. Görsel Sanat Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	72
3.4.15. Meslek Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	73
3.4.16. Turistik, Tarihî Yerler Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum .	74
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	76
4.TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	76
KAYNAKÇA	99
EKLER	108

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Kültürel Unsurların Yüzdelik Dağılımı	47
Grafik 2: Kültürel Unsurların Sayısının Ders Kitaplarına Göre Yüzdelik Dağılımı .	48
Grafik 3: Kültürel Unsurların Ders Kitaplarına Göre Dağılımı	50
Grafik 4: Temel Düzey Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısal Dağılımı..	53
Grafik 5: Orta Düzey Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısal Dağılımı.....	56
Grafik 6: İleri Düzey Ders Kitabındaki Kültürel Unsurların Sayısal Dağılımı	59

KISALTMALAR

a.e.	Aynı eser/yer
a.g.e.	Adı geçen eser
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
çev.	Çeviren
ed. veya haz.	Editör/yayına hazırlayan
s.	Sayfa
v.d.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler

GİRİŞ

Yabancı dil öğrenimi bireyin bir dilin sadece kurallarını öğrenmekle kalmayıp aynı zamanda o dilin konuşulduğu toplumun bakış açısını anlama ve yeni bir kültürü öğrenme sürecidir (Aktuna, 2005, s. 58). Bu nedenle dil öğreniminde kültür aktarımının kritik bir yeri vardır çünkü kültür aktarımı olmaksızın dil öğreniminin yeterince verimli olması beklenemez. Sever (2019, s. 15) yabancı dil öğrenen bireylerin hedef dilin kültürünü fark edip öğrenmeden hedef dili tam olarak kavrayamayacaklarını ifade ettikten sonra yabancı dil öğrenmenin sadece o dilin kelimelerini, dil bilgisini, teorik bilgilerini öğrenmek demek olmadığını, yabancı dil öğrenmenin hedef dilin kültürünü de kavrayıp o toplumun dünyaya bakışını anlamaktan geçtiğini ifade etmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların aktarımında oldukça önemli amaçlar bulunmaktadır. Er (2006, s. 5) yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların aktarımındaki amaçları şöyle sıralamıştır: Dil öğrenenlerin insanların iletişimlerinde ve tutumlarında kültürün etkisini görmesini sağlamak, hedef dildeki cümle ve kelimelerin sıralanmasında ve oluşmasında kültürün etkisini fark etmek, hedef dilin kültüründen yola çıkarak hedef dile sahip toplum hakkında daha fazla bilgi edinebilmek, hedef kültürle ilgili tarafsız bir fikre sahip olmak, hedef kültüre ait merakı arttırabilmek.

Çakır'a (Politzer 1959'den aktaran 2011, s. 251) göre yabancı dil öğretiminde dilsel sembollerin aktarılması yeterli değildir. Öğrenen dil bilgisi kurallarını ve sembollerini doğru bir şekilde kullanma yeteneğini kazanamaz. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların da aktarılması önemlidir böylece öğrenenler öğrendikleri sembollere yanlış anlamlar yüklememiş olurlar.

Yabancı dil öğretim sürecinde öğretimin kalitesini ve etkinliğini arttırmak amacıyla çeşitli materyaller kullanılırken ders kitapları bu materyallerin başında yer almaktadır. Kula'ya (1988, s. 101) göre ders kitapları doğrudan öğrenenin dolayısıyla da toplumun farkındalığını arttırıcı, estetik duygusunu geliştirici, modern düşünmeyi

sağlayıcı özellikleri kazandırabileceğinden dolayı öğretim etkinlikleri içerisinde son derece önemli bir yer tutmaktadır.

Ders kitaplarında üzerinde durulması gereken noktalardan birisi de kültürel unsurların aktarımı konusudur. Kültürel unsurların aktarımı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için kritik bir rol oynadığı için ders kitaplarındaki kültürel unsurlara önem verilmelidir. Ders kitaplarının kültür aktarımındaki doldurulamaz yerini vurgulayan Ülker (2007, s. 32), kültür aktarımının en önemli aktarıcılarında biri olan ders kitaplarında kazandırılmak istenen hedef kültüre ait yanlış varsayımlardan, her türlü bilgi ve dil yanlışlarından kaçınılması gerektiğini ifade ederek içerisinde herhangi bir yanlışlık barındıran kitabın dil öğrenimine dair istenilen verimi sunamayacağına altını çizmektedir. Çiftçi, Batur ve Keklik (2013, s. 366) kültürel unsurların dil öğrenene aktarımının eğitim ve öğretiminin temel amaçlarından olduğunu ifade ederek bireylerin kültürlenme aracılığıyla topluma uyumlu hâle geleceğini vurgulamıştır. Okur ve Keskin (2013, s. 1626) kültürel unsurların öğrenenlere aktarılmasının önemini vurgulayarak hedef dilin kültürünü öğrenmenin iletişimin gerçekleştirilmesine ve yanlış anlaşılmanın önlenmesine yardımcı olabileceğini belirtmektedir. Ders kitaplarında kültürel unsurların yer alması, öğrenenin dil öğretiminden istenilen verimi alabilmesi ve toplumla uyumlu hâle gelmesindeki önemli etkenlerden birisidir.

Yabancı dil öğretimi sürecinde ders kitaplarında dikkate alınması gereken önemli bir ölçüt de dilin öğretiminde büyük bir role sahip olan kültürel unsurların içeriğidir. Akkaya'ya (2013, s. 172) göre dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülemez. Bu nedenle dil öğretimi sırasında kültürel unsurların öğrenenin seviyesine, ihtiyaçlarına ve durumuna göre aktarılması gerekmektedir. Dolayısıyla yabancı dil ders kitaplarındaki kültürel unsurların rastgele yerleştirilmemesi önemlidir.

Yabancı dil ders kitaplarında kültür aktarımının ayrıntılı bir şekilde ele alınması Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için önemli bir etkiye sahiptir. Bu konunun önemini vurgulayan Kongar'a (2005, s. 86) göre kitaplar, kültürel kazanımların dil öğrenenlere aktarılması noktasında kritik bir yer tutmaktadır. Hedef kültürün öğrenenlere doğru bir şekilde aktarılması gerekmektedir. İhtiyaç duyulmayan veya hedef kültürü yanlış yansıtan unsurların öğrenenlere sunulması Türkçenin

yabancı dil olarak öğretiminde istenen sonuçların elde edilmesini engelleyebilir ve öğrenme sürecini zorlaştırabilir. Bu nedenle kültür aktarımı alanında yapılan incelemeler eksikliklerin belirlenmesine ve giderilmesine yardımcı olabilir böylece hedef kültür unsurları öğrenenlere doğru bir şekilde aktarılmış olur.

Dil ve kültür arasındaki yakın ilişki düşünüldüğünde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sıkça kullanılan ders kitaplarında kültürel unsurların aktarımına özen gösterilmelidir. Kültürel unsurların yeterli ve uygun bir şekilde sunulduğu ders kitapları öğretim sürecine olumlu katkı sağlayacaktır. Bu anlamda ders kitaplarındaki kültürel unsurların değerlendirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Kültürel unsurların tespitine yönelik çalışmaların yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecine katkı sağlayacağı düşüncesiyle yapılan bu çalışma, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesini amaçlamaktadır.

PROBLEM DURUMU

İnsanlar birbiriyle anlaşabilmek, sosyal hayatın devamlılığını sağlayabilmek ve günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmek için dile ve dille iletişim kurmaya muhtaçtır. Sosyal hayatın en temel unsurlarından olan dili Ergin (2009, s. 3), insanlar arasında anlaşmaya yardımcı olan doğal bir araç; kendine özgü sınırları olan canlı bir varlık; gizli anlaşmalar sistemi, sosyal bir yapı şeklinde tanımlamıştır. Banguoğlu (2007, s. 9) dilin insanların isteklerini ve ihtiyaçlarını ifade etmek için kullandıkları sesli işaretler sistemi olduğunu, insanların kendilerini ifade etmek için en yüksek işlevsellikteki araç olarak dile sahip olduklarını vurgulamaktadır. Dil aynı zamanda toplumu bir arada tutan ve toplumdaki bireylerin birbirleriyle bağ kurmalarını sağlayan temel kavramlardandır. Bozpolat'a (2015, s. 318) göre bireylerin yaşadıkları toplumla en güçlü bağlarını dil kurmaktadır.

Toplum hayatında yaşayan insanlar tarafından kullanılan ve oluşturulan dil yıllar içerisinde toplumsal birikimleri, değerleri ve toplumun hayata karşı bakışını yani toplumun kültürünü de içerisinde taşır hâle gelmektedir. Bunu vurgulayan Demir ve Barın'a (2006, s. 7) göre dil kişilerin yalnızca duygularını, fikirlerini iletmekte kullandığı bir araç olmanın ötesinde toplulukların kültürel birikimlerini de içinde

barındıran ve aynı zamanda kültürel birikimleri gelecek nesillere aktaran bir sistemdir. Kaplan (1983, s. 187) bu durumu şöyle ifade eder: Her millet dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır. Her medeni milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her milletin dili, o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin adeta özetidir.

Dil bireyin sosyal hayata açılan kapısı olmuştur. Dil bireyin kişisel yaşamında ve sosyal ilişkilerde kilit bir rol oynadığı için dil öğretimi toplumlar için büyük bir değere sahiptir. Dil ve toplum denildiğinde akla hemen gelebilecek kavramlardan olan kültür ise dil ile yakından ilişkilidir. Dil ve kültür arasında olan ilişki sadece yüzeysel bir birliktelikten ibaret değildir. Jiang (2000, s. 328) dil ve kültür arasındaki ilişkiyi şu örneğe benzetmiştir: Nasıl ki vücut ve kan arasında biri olmadan diğeri olmayacak kadar çok yakın bir gereklilik ve önem ilişkisi bulunmaktaysa dil olmadan kültür, kültür olmadan da dil biçimlenemez hatta var olamaz. Dil ve kültür birbirini destekleyen ve besleyen iki kavram olduğu için iki kavramı birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Ünalın (2005, s. 14) bu durumu dilin bir toplumun kültür kimliği olduğunu ifade ederek vurgulamaktadır. Kaplan (1983, s. 186) ise dilin kültürün temeli olduğunu, insanların dille ifade ettiği her şeyin de kültürün içerisine girdiğini ifade ederek dille kültür arasındaki inkâr edilemez öneme dikkat çekmektedir.

Dil ve kültür arasında birbirini doğrudan doğruya etkileyecek kadar kritik olan dil ve kültür ilişkisi, dilin öğretiminde oldukça büyük bir etkiye sahiptir. Dil öğretimi, dilin birey ve toplum hayatındaki öneminden dolayı sadece bir dil öğretimi olmakla kalmamış, aynı zamanda bireyi topluma adapte eden ve onu toplumla bağlı hale getirecek işlevlere sahip olmasından dolayı, öğretim kavramı içerisinde oldukça önemli bir yer tutmuştur. Eğitim, insanı yaşama hazırlayan süreçleri içerirken öğrenme ise bilgileri edinmekten öte bilgilerin eyleme dönüştürülmesi sürecini içermektedir. Kültürel unsurlar bilinmeden bilgilerin eylem dönüşmesi de oldukça zordur. (Alpar, 2013, s. 101)

Dil öğretiminde kültürün oldukça önemli bir yeri olduğunu vurgulayan Sancar (Byram ve Grundy 2002'den aktaran 2021, s. 8) hedef dile ait kültürü bilmeyi o dile ait yetkinliğe sahip olmakla eş tutarak kültürü bilinen dilin doğru anlaşılacağını ve

doğru kullanılacağını ifade etmiştir. Bir dili doğru ve yetkin bir biçimde edinmek isteyen öğrenenlerin kültürü doğru ve yeterli düzeyde bilmeleri gerekmektedir. Dil öğretimi sadece dil bilgisi ve kelime bilgisi aktarmaktan öte bireyi topluma uyumlu hâle getiren ve sosyal hayata dâhil eden bir işlevi yerine getirdiği için öğretim kavramı içinde ayrı bir konumda bulunmaktadır.

Dil ve kültür arasındaki sıkı ilişki aracılığıyla okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi temel beceriler, hedef dilin kültürü aracılığıyla öğrenene kazandırılabilir. Benzer şekilde dil bilgisi ve kelime bilgisi de hedef dilin kültürü ile öğrenenlere aktarılabilir. Hedef kültür yalnızca bilgi aktarma aracı olmanın ötesinde aynı zamanda öğrenene sunulan kültür unsurlarıyla da önemli bir bağ kurmaktadır. Bu unsurların öğrenene doğru bir şekilde yansıtılması ve öğrenenin ihtiyaç duyduğu kültürel unsurların aktarılması büyük önem taşımaktadır.

Yabancı dil öğretiminin etkili bir şekilde yapılabilmesinin temel etmenlerden birisi kültür aktarımının doğru bir şekilde yapılmasıdır. Yabancı dil öğrenen bireye hedef kültürü doğru bir şekilde aktarabilmek dil öğretiminde kritik bir yerde durmaktadır. Hedef dili öğrenen için hedef kültürü yeterli seviyede öğrenmesi büyük bir öneme sahiptir. Ertuğrul'a (2015, s. 1) göre de hedef dili etkili ve amacına uygun kullanabilmek için hedef kültürün öğrenilmesi gerekmektedir. Hedef kültürü öğrenene doğru bir şekilde aktarmadan yabancı dil öğreniminin istenilen şekilde gerçekleşmesi mümkün görünmemektedir. Hedef kültürü öğrenene aktarmak için kullanılan materyallerin başında ise ders kitapları gelmektedir. Özkan'a (2013, s. 620) göre ders kitapları eğitimde en hızlı erişilebilen, en pratik ve faydalı materyallerdendir. Dil öğretiminin vazgeçilmez unsurlarından birisi olan ders kitapları Sever'e (Haley ve Austin 2004'den aktaran 2019, s. 10) göre ilk olarak en uygun şekilde verilmek istenen hedef kültürün unsurlarını barındırmalı ve kültürle ilgili yanlış yargılardan uzak bir şekilde faydalı metinler sunmalıdır.

Göçer'e (2018, s. 171) göre, Türkiye'nin coğrafî konumu, sanayisi, doğal güzellikleri, tarihi mirası gibi çeşitli özellikleri, ülkenin son yıllarda dünya genelinde dikkat çekmesine neden olmuş ve bu bağlamda Türkçe, merak edilen ve öğrenilmek istenen diller arasında öne çıkmıştır. Bu durum, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini daha da önemli hâle getirmiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi

sürecinde öğretimin kalitesini ve verimini arttırmak için ders kitapları kullanılmaktadır. Çetinkaya (2018, s. 30) yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi bağlamında kültürel aktarım için ders kitaplarının içeriğinin titizlikle incelenmesi gerektiğini belirtmektedir. Materyallerin hedef kültürü ve o kültüre ait dil yapısını gerçekçi bir şekilde yansıtmamasının, kültürel unsurların aktarımını sağlayamayacağı üzerinde durmaktadır. Bu önemden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için kullanılan ders kitaplarının da Türk kültürünü temsil eden kültürel unsurlarla donanmış olması gerekmektedir. Bunun için de Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde kullanılan kitapların incelenmesi büyük önem arz etmektedir.

Alanyazında yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının önemi dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki kültür aktarımını inceleyen araştırmalar bulunmaktadır (Açıkgöz, 2018; Alcellat, 2018; Altınok, 2020; Ayten, 2022; Bayraktar, 2015; Çetinkaya, 2018; Çoban, 2023; Duran, 2022; Ertuğrul, 2015; Gülle, 2019; Işıkoğlu, 2019; İşcan, 2018; İşçi, 2012; Keskin, 2010; Kılıç, 2019; Koparan, 2019; Okur ve Keskin, 2013; Ördek, 2019; Pelin, 2021; Sever, 2019; Tatan, 2018; Tosun, 2016; Tüm ve Sarkmaz, 2012; Ummak, 2018; Uygun, 2022; Uzun, 2022; Ülker, 2007; Yazıcı, 2021; Yılmaz, 2022). Alanyazında var olduğu tespit edilen çalışmalarda Hitit, Yeni Hitit, Yedi İklim, Yunus Emre, Kolay Gelsin, İstanbul, Türkçe Öğreniyorum, Hayat Boyu Türkçe, Metropol Yayınları Tömer, Yaşamak ve Gazi Üniversitesi Tömer yabancılar için Türkçe ders kitaplarının incelendiği görülmüştür. Ele alınan çalışmalar içerisinde çoğunlukla B1, B2, C1, C2 seviyesindeki kitapların incelendiği A1, A2 seviyesi ders kitaplarının ise daha az incelendiği görülmüştür. Hazırlanan çalışmalarda ders kitaplarının bütün di seviyelerini değerlendiren çalışmaların sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kültürel unsurların aktarımıyla ilgili yapılan çalışmalarda kültürel unsurların tespitine yönelik birbirinden farklı inceleme kriterlerinin kullanıldığı görülmüştür. Çalışmalarda en çok kullanılan kriterlerin Ülker (2007), Tüm ve Sarkmaz (2012), Okur ve Keskin (2013), Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni (2013) ve Ertuğrul (2015) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçütlerin ele aldığı unsur sayısı ve başlıklar farklı olduğundan dolayı, farklı ölçütleri esas alan çalışmaların ulaştığı sonuçları karşılaştırmak konusunda zorluklar yaşanabilmektedir.

Açıkgöz'ün (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi)” başlıklı çalışmasında, Yeni Hitit yabancılar için Türkçe A1-A2 düzeyindeki ders kitapları incelenmiştir. Yapılan incelemelerde, kültürel unsurların kitaplarda uygun şekilde dağılmadığı ve evrensel kültür unsuruna yer verilmediği tespit edilmiştir.

Duran'ın (2022), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Türkçe Öğreniyorum Seti (A1-A2 Düzeyi)” başlıklı çalışmasında ders kitaplarını kültür aktarımı bakımından incelenmiş ve incelenen kitapların kültür aktarımı bakımından yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tatan (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi)” başlıklı çalışmasında Yedi İklim A1-A2 ders kitaplarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, kültürel unsurların yeterince ele alınmadığı ve evrensel kültüre ait unsurlara gereken önemin verilmediği belirlenmiştir.

Uzun'un (2022), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Türk Milli Kültür Öğeleri ile Kültür Aktarımının Tespiti ve Değerlendirilmesi (Gazi Üniversitesi Tömer Ders Kitapları)” başlıklı çalışmasında A1, A2, B1, B2, C1 ders kitaplarındaki bazı kültür unsurlarına oldukça az sayıda yer verildiği ve kitaplarda yer alan kültürel unsurlar arasında uyumlu bir oran olmadığı görülmüştür.

Ördek'in (2019), “Yabancılar İçin Türkçe İstanbul ve Yedi İklim, Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmasında İstanbul ile Yedi İklim ders kitapları (orta seviye) kültür unsurları açısından incelenmiştir. İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının, Yedi İklim'e kıyasla daha az kültürel unsur içerdiği tespit edilmiştir.

Koparan'ın (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Öğelerinin Aktarımına İlişkin Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri ile Ders Kitaplarının İncelenmesi” başlıklı çalışmasında, incelenen ders kitaplarında kültürel unsurların dağılımının dengeli bir şekilde yapılmadığı ve yeterli kültürel unsura yer verilmediği tespit edilmiştir.

Kılıç'ın (2019), "Kültürel Ögeler Açısından Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kaynak İncelemesi: Türkçeye Yolculuk B1-B2 ve Altay Türkçe Öğreniyorum B1-B2 Örnekleri" başlıklı çalışmasında Türkçeye Yolculuk kitaplarının gerekli kültürel unsurları yeterince içermediği tespit edilmiştir.

Bayraktar'ın (2015), "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı araştırmasında günlük yaşam, davranışlar, dini ve ahlaki değerler, âdet ve örfler gibi unsurların kitaplarda eksik olduğu tespit edilmiştir.

Uygun'un (2022), "Metropol Yayınları Tömer Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (A1-A2) Ders Kitabının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Bağlamında İncelenmesi" başlıklı çalışmasında, TÖMER A1-A2 ders kitabında kültürel unsurların uygun bir şekilde sunulmadığı, bazı unsurlara ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

Karadayı Ayten'in (2022), "Türkçe Öğretimi Hedefiyle Yazılan Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmasında Türkçe Yaşamak B2 yabancılar için Türkçe ders kitabında kültürel unsurlardan pek çoğuna yer verilmediği tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalarda bazı kültürel unsurların yeterince sunulmadığı tespit edilmiş ve yeterli sayıda sunulmayan kültürel unsurların etkili bir öğretim süreci için zorlaştırıcı bir etki ortaya koyabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalar sonucunda çıkan bir diğer sonuç da ders kitaplarında hiç yer verilmeyen kültürel unsurların bulunmasıdır. Kültürün bir bütünlük içerisinde sunulmasının, öğrenenler için daha etkili ve kalıcı öğrenmelere yardımcı olacağı düşünülmektedir. Kültürel unsurlardan birine ya da bir kaçına hiç yer verilmemesi bütünlüğü bozacağından bunun öğretim süreçlerine olumsuz etki yapacağı düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarını incelemeye yönelik bir çalışma olduğu (Yılmaz, 2022) fakat yapılan çalışmanın B1, B2 ve C1 seviyelerine yönelik yapıldığı görülmüştür. A1 ve A2 seviyelerine yönelik yapılacak kültürel unsurlara yönelik çalışma da bir ihtiyaç olarak görülmektedir. A1

ve A2 kitaplarındaki kültürel unsurların tespitiyle birlikte bütün ders kitaplarındaki kültürel unsurların kitaplara ve düzeylere dağılımının nasıl olduğunu bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirebilmek oldukça önemlidir. Bununla birlikte Yılmaz'ın (2022) araştırmasında 10 başlıkta (edebiyat, tarih, coğrafya, sosyal - dini değerler ve batıl inançlar, gündelik hayat, spor, sinema, müzik, mimari, yiyecek-içecek kültürü) inceleme yapılmıştır. Oysa kültürel unsurlar inceleniyorsa bu başlıkların dışında kalan; kişiler arası iletişim unsurları, ekonomik hayat unsurları, müzik, önemli şahsiyet unsurları, atasözü unsurları, kutlama ve festivaller unsurları, Türk âdet unsurları, Türk edebiyatı unsurları, görsel sanat unsurları, meslek unsurları, turistik ve tarihî yerler unsurları gibi kültürel unsurların da tespiti gerekmektedir.

Araştırma kapsamında belirtilen önem, ihtiyaç ve gereklilikler çerçevesinde bu araştırmada “Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar hangileridir?” araştırma sorusundan yola çıkarak önceden belirlenmiş on altı başlık altında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı “Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar hangileridir?” araştırma sorusundan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların tespit edilmesidir.

ALT PROBLEMLER

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların tespitine yönelik yapılan çalışmanın alt problemleri şunlardır:

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların sayısı nedir?

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların sayısının ders kitaplarına dağılımı nedir?

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların dil düzeylerine dağılımı nedir?

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurlar nelerdir?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yabancı dil öğrenilebilmesi için sağlanması gereken pek çok gereklilik vardır. Asutay (2003, s. 27) yabancı dil öğrenmenin hedef dilin kültürünü tanımaktan geçtiğini vurgulamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı oldukça kritik bir yerde bulunmaktadır. Kültürel unsurların aktarımı ise çeşitli materyaller aracılığıyla yapılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde kullanılan temel materyal ise ders kitaplarıdır. Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında istenilen verimi alabilmek için sunulan kültürel unsurlara, kültürel unsurların niceliğine ve dağılımına dikkat etmek gerekmektedir. Tüm ve Sarkmaz (2012, s. 449) kültürel unsurlar sunulurken unsurların hangi kitaplarda nasıl bulunduğu, sunulan kültürel unsurun kültürü temsil edebilme niteliğine oldukça dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel aktarımın nasıl olduğunu tespit edebilmek adına, yabancılar için Türkçe ders kitaplarında derinlemesine araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları, kitapların önsözünde belirtildiği üzere (2020, s. 3) Türkiye'de 70'ten fazla üniversite ile resmi ve özel kurslar tarafından ders kitabı olarak seçilmiştir. Ayrıca yurt dışında Harvard, Michigan gibi birçok üniversitede ders kitabı olarak kullanıldığı gibi ABD, Almanya, Arnavutluk, Avustralya, Azerbaycan, Belçika, Bosna, Hollanda, İngiltere, Rusya gibi pek çok ülkede yabancı dil olarak Türkçe öğretim materyali olarak kullanılmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının bu kadar yaygın kullanımından dolayı incelenmesi gerekli görülmüştür. Bu çalışmada, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların aktarımı incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu inceleme sonucunda mevcut kültürel aktarımın ne durumda olduğu ve hangi alanlarda eksikliklerin bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu tespitler ileride yapılacak araştırmalara temel oluşturacak ve ders kitabı yazarlarına yönelik öneriler geliştirilmesine fayda sağlayacaktır. Bu şekilde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi

alanında kültürel açıdan daha zengin ve etkili öğretim materyalleri oluşturulmasına katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Araştırmanın sonuçları öğretmenlere önemli katkılar sağlayacaktır. Kültürel unsurların yanı sıra eksikliklerin tespit edilmesi, öğretmenlerin derslerini daha etkin bir şekilde planlamalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca bu çalışmanın sonuçları diğer araştırmacılara da yol gösterecek ve farklı araştırma alanlarının keşfedilmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda yapılan karşılaştırmalar sayesinde yeni araştırma fırsatları ortaya çıkabilecektir.

SINIRLILIKLAR

Hazırlanan çalışma, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe, temel (A1-A2), orta (B1-B2), ileri (C1) seviye ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan kültürel unsurların incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. DİL

Dil, insanların fiziksel olarak en çok kullandığı organlardan biri olmasının yanı sıra insanların kendilerini ifade etmek için kullandığı en önemli araçlarından biridir. Bu sebeple dil kavramı insanların ilgisini çekmiş ve üzerine pek çok tanımlama yapılmıştır. Yapılan tanımlamalardan biri olan Ergin'in (2009, s. 3) tanımına göre dil insanlar arasında iletişim için doğal bir araç olup kendine ait kuralları olan canlı bir varlık olup ses birimlerinden oluşan gizli bir anlaşma sistemi olarak ifade edilmiştir.

Dil aynı zamanda insanın hayallerinin temel malzemesi olup insanın ufkunu belirleyen temel kavramlardandır. Bunu vurgulayan Güzel (2014, s. 18) tarafından yapılan tanıma göre dil, insanların duygularını, hissettiklerini, mantıksal düşüncenin erişebildiği sınırları, hayalin ziyaret ettiği yerleri isimlendiren bir sistemdir. Dil o kadar derin ve karmaşık bir yapıdır ki daha insanlar dilin sırlarından pek çoğunu ortaya çıkaramamıştır. Dilin bu yönüne dikkat çeken Aksan'a (1975, s. 427) göre dil, farklı bakış açılarıyla bakıldığında yeni yönleri ortaya çıkan sırlarının bir bölümünün bugün dahi ortaya çıkarılmadığı bir seferde kavranılamayacak kadar geniş bir alana yayılmış büyümlü bir varlıktır.

Dili, insanlardan, zamandan, mekândan bağımsız olarak ortaya çıkan bir kavram şeklinde ele almak gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Timurtaş'a (1980, s. 42) göre dilin ortaya çıkması için uzun bir zaman gerekmekle birlikte; dil, zaman, mekân ve hayat şartlarının etkisiyle ortaya çıkan sosyal yönü ön planda olan bir varlıktır.

Dil, sadece iletişim için kullanılan bir araç olmayıp aynı zamanda bireyin iç dünyasını dış dünyaya aktaran bir taşıyıcı olma görevini de görmektedir. Bunu ifade eden Ünalın'a (2002, s. 1) göre dil, anlaşma aracından ibaret değildir. Dil kendisini konuşan insanların ihtiyaçlarını, duygularını ifade etmek istediklerini temsil görevi

görmektedir. Ayrıca bireyin iç dünyasını dışarıya aktaran bir köprü vazifesi görmektedir.

Dil, insanın zihin dünyasında muhakeme yeteneğiyle elde ettiği ürünleri akıl süzgecinden geçirdikten sonra diğer insanların fikir dünyalarına sunan temel araçlardandır. Bunu ifade eden Yazoğlu'na (2005, s. 125) göre dil bir bireyin zihinsel süreçleri sonucunda ortaya çıkardığı ifadeleri başka bir bireyin zihnine aktarma işine yarayan sembolik bir sistemdir.

Dil, toplumu bir arada tutan devletlerin varlığının devamını sağlayan temel kavramlardandır. Dilin bu yönünü ön plana çıkaran Sever'e (2019, s. 6) göre dil iletişimin temelini oluşturur ve toplumu ayakta tutan bir yapıdır. Dil kültürü yansıtan ve geçmişten geleceğe uzanan bir aynadır. Aynı zamanda sosyal düzeni sağlayan devletin temelini oluşturur. Bu nedenle eğitim dil aracılığıyla gerçekleşir ve dilin gelişimi eğitimin de gelişimini sağlayacaktır.

Dil, temelde topluluk içerisinde yaşayan ve birbiriyle anlaşmaya ve yardımlaşmaya muhtaç olan insanın kendini ifade etmek için başvurduğu ilk araçlardan birisidir. Dilin bu yönüne dikkat çeken TDK Türkçe sözlüğünde (2011, s. 664) dil, "İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban." olarak tanımlanmıştır. Demirel (1990, s. 3) dil tanımlarındaki ortak özelliklerin dilin bir sistem olduğu, seslerden meydana geldiği, haberleşme ve düşünme aracı olduğu şeklinde ifade eder ve dili sadece insan topluluklarının kullandığını vurgular.

Dil içerisinde farklı boyutları barındıran bir kavramdır. Dili tek bir kelime ya da tanımla eşleştirmek mümkün görünmemektedir. Dil kavramına bakılan yerin farklılığına göre dilin farklı yönleri ortaya çıkmaktadır. İsviçreli dilbilimci Saussure (1980, s. 105) dilin birden fazla yüzü olduğunu belirterek dili bir kâğıda benzetip kâğıdın bir tarafının düşünce diğer tarafının ise ses olduğunu vurgulayarak dil kavramında düşünce ve sesin birbirinden ayıramayacağını vurgulamıştır.

Dilin içerdiği boyutlar sadece düşünce ve sestense ibaret değildir. Gökberk (2018, s. 68) Saussure'den farklı olarak dil kavramına yeni bir boyut ekler. Buna göre dilin bir özelliği de üç boyutlu bir yapıyı barındırmasıdır. Bu boyutlar fiziksel, ruhsal

ve anlamsal boyutlardır. Konuşma esnasında çıkan sesler dilin fiziksel yönünü oluşturur ve hava dalgalanmalarıyla iletilir. Sesler dinleyenle buluştuğunda anlamın iletilmesini sağlarlar. Sesler alıcıya ulaştığında seslerin algılanması dilin ruhsal boyutunu oluşturmaktadır. Algılanan seslerin alıcı tarafından anlamlandırılması ise dilin anlamsal boyutunu oluşturmaktadır.

Dil kendi başına serbest hareket eden bir yapıya sahip bir varlık değildir. Dilin ortaya çıkması, gelişmesi, şekil alması, yayılması, dilin içine dâhil olan kelimelerin neler olacağına kadar bütün oluşum evreleri dilin konuşulduğu topluma bağlıdır. Dilin içinden çıktığı toplumla olan sıkı bağını vurgulayan Yeşil (2014, s. 18) dilin içinden doğduğu toplulukla çok kuvvetli bağları olduğunu, dilin gelişmesi, büyümesi, yayılması hatta ölmesinin bile bağlandığı toplumla kader ortaklığı ettiğini ifade eder. Kafesoğlu (1970, s. 96) milletlerin dille var olacağını ifade eder ve dille milletin birbiriyle yakın ilişkili iki kavram olduğunu ve asla birbirinden ayrı düşünülmemeyeceğini vurgular. Heidegger'e (2002, s. 313) göre ise dilin varlıklar içerisinde ortaya çıktığı yegâne yer insandır. Dilin ortaya çıkabilmesi için insanlardan ortaya çıkan topluma ihtiyaç vardır. Dolayısıyla toplumla dil birbirinden ayrı düşünülemez.

Dilin tanımlaması yapılırken tek bir nokta üzerinde durmak doğru olmayacağı gibi kimi yazarlar ise dil kavramının bazı özelliklerini ön plana alarak bu özellikleri temel alarak bu özellikler üzerinden tanımlama yapmıştır. Bu özelliklerden birisi ise dilin bir araç olmasıdır. Alpöge (1991, s. 64) yaptığı tanımlamada dilin düşünce, duygu ve yaşanmışlıkları iletmede ve soru ve istekleri ifadede bir araç olduğunu belirtmiştir.

İnsanın dünyada birtakım yetenekleri kazanmak için çalışması ve çaba göstermesi gerektiği gibi dili öğrenmek için de çabalaması ve gerekli bazı şartların sağlanması gerekmektedir. İnsan doğuştan bir dil konuşma özelliğine sahip değildir. Zeyrek'e (2020, s. 182) göre insan dil yeteneğini doğuştan kazanarak gelmez. Dolayısıyla dil edinimi eğitim ve öğrenim süreciyle perçinlenerek dilin doğru kullanımı ile elde edilir.

Dil, sadece iletişimi sağlayan bir araç olmadığı gibi taşıdığı pek çok özelliklerden bir tanesi de kültür taşıyıcılığı yapmasıdır. Şahin'e (2014, s. 828) göre

her toplumun kendine özgü bir dil ve dil kültürü bulunmaktadır. Dil iletişim aracı olmanın yanı sıra bir kültürün, bir milletin ve bir ulusun kimliğinin temel unsurlarından biridir. Her dil, kendi kültürünü, tarihini, geleneklerini, yaşam tarzını ve değerlerini yansıtarak milletin birlik ve beraberliğine katkı sağlayarak milletin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Canbulat ve Koparan (2020, s. 41) dilin bireyler arasında duygu ve düşünce taşıyıcılığı yapmasının yanı sıra; milletlerin âdet, örf, anane, milli duyguları ve alışkanlıklarını da içerisinde yaşatıp aktarma özelliğinin de bulunduğunu ifade etmektedir.

Dil, insanların duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını ifade etmek için kullandıkları çok yönlü bir yapı olarak tanımlanabilir. Dil aynı zamanda içinde bulunduğu toplumla birlikte doğup büyüyen ve gelişen canlı bir varlık olarak kültürü taşıyıcı bir rol üstlenir. Dil, milletlerin düşünce dünyasını temsil eden ve birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayan önemli bir kavramdır.

1.2. KÜLTÜR

Kültür kavramı oldukça geniş sınırları olan pek çok alanda kullanılan sınıflandırılması zor olan ve çizgileri belirli olmayan bir kavram olduğundan farklı tanımları yapılmıştır. Kültürün tanımı bakılan yere, esas alınan alana göre değişebilmektedir. Kültürün tanımı hiçbir zaman açık bir şekilde ifade edilememiş olup oldukça karmaşık bir kavram olarak durmaktadır. Fransızcada insanın insan olmasını sağlayan bilgi birikimi iken İngilizce ve Almanca çalışmalarda ana anlamı sosyal hayat olduğundan anlaşıldığı üzere antropologlar ve sosyologlar için farklı edebiyatçılar için farklı bir anlama sahiptir (Meriç, 2013, s. 35). Bu durumu vurgulayan Güvenç'e (1996, s. 97) göre kültür tanımlamaları kişilerle ilgili olarak çalıştıkları alanlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Bunlara örnek olarak şu maddeler gösterilebilir: Kültür;

- Bilim dalında uygarlıktır.
- Yetenekler dalında eğitimin ürünüdür.
- Estetik dalında güzel sanatlar sonucunda ortaya çıkan eserlerdir.

- Teknoloji ve biyoloji dalında üretme, tarım, ekip, biçip ürünler yetiştirmektir.

Tanımlaması oldukça zor olan kültürün günümüze dek yapılan tanımlamalardan bazıları kısaca ele alınacaktır. Güvenç'in (2002, s. 14) ifadesine göre kültür bir toplumun bireylerinin hayatları boyunca öğrendiği her şeyi içerir. Kültür doğal veya ilahi varlıklara karşılık gelen tüm insan yapımı varlıkları içine alır. Meriç (2013, s. 38) ise Dixon ve Taylor'dan esinlenerek yaptığı tanımlamada kültürü, toplulukların ve sosyal bir varlık olarak insanın kendi eliyle oluşturduğu bilgi, sanat, görenek, hukuk, iman, düzen, yetkinlikler gibi pek çok kavramı içinde barındıran karmaşık bütün olarak tanımlamaktadır.

Kültür, insandan bağımsız olarak ortada bulunan bir yapı değildir. Bunu vurgulayan Kongar (2005, s. 19) ise kültürün tanımını en kapsayıcı hâliyle insanın emeği ve yetenekleriyle oluşturduklarının tamamı olarak ifade etmektedir. Kültürün çalışma ve emekle olan yakın ilgisinden dolayı temeli çalışma ve emekle ilgili olan tarımla ilişkilendirilmiştir. Bu durumu ifade eden Kafesoğlu'na (1970, s. 54) göre kültür Latince bir kavram olup toprağı daha verimli hâle getirmek için çalışma anlamına gelmektedir. Zaman geçtikçe bu kelime batı dillerindeki yüksek genel bilgi manası ile dilimize girmiştir. Kültür kelimesi ilk olarak tarımla ilgili bir anlamda ortaya çıkmış ve dilbilimciler tarafından genellikle toprak kültürü anlamına gelen "edera-cultura" kelimesinden ortaya çıktığı düşünülürken, başka bir çalışma ise kültür kelimesinin ikamet etmek, yetiştirmek gibi anlamları barındıran "colare" kökünden ortaya çıkmış olduğu düşünülmektedir (Oğuz, 2011, s. 237).

Kültür, insanların ve toplulukların çabalarıyla oluşturulurken aynı zamanda toplumları diğer toplumlardan ayıran özelliklerin bir birleşimi olarak da ortaya çıkar. Bilgiç (1986, s. 27) bu durumu şöyle ifade etmiştir: Kültür, milletlerin tarihsel gelişimi boyunca oluşmuş özgün maddi ve manevi varlıkların uyumlu bir bütünü olup bir milletin kimliğini oluşturarak milletlerin diğer milletlerden farklılıklarını göstermektedir.

Kültür, toplumları oluşturan bireylerin hayata karşı duruşlarını öz olarak içinde barındıran sosyal bir varlıktır. Bu durumu tanımlamasına dâhil eden Jiang'ın (2000, s.

328) tanımlamasına göre kültür bir milletin hayat tarzını oluşturan davranışları, düşünce biçimlerini, inançları, törenleri, kapsamakla birlikte; yıllar içinde oluşmuş birikimlerinin uyumlu bir bütünüdür.

Kültür, içerisine insanla ilgili olan pek çok kavramı alır. Cheung (2001, s. 56) bu durumu ifadesine göre; kültür, insan davranışlarını ve düşüncelerini etkileyen etmenleri, dil ve iletişim becerilerini, inançları, değerleri, dini törenleri, toplumdaki farklı rolleri, etnik, dini ve sosyal grup davranışlarını içeren oldukça geniş bir kavramdır. Özbay'a (2002, s. 113) göre bir milletin kültürünü oluşturan unsurlar arasında din, dil, toplumsal âdetler, dünya görüşü, vatan, sanat, estetik ve tarih gibi kavramların önemli bir yer tuttuğu ve tüm bu unsurların birbirlerini destekler şekilde bir araya gelmesiyle kültür kavramının ortaya çıktığı ifade edilebilir. Kültür, toplumsal hayatta oluşan birikimlerin toplamından ortaya çıkmakla birlikte toplumu diğer toplumlardan ayıran kendilerine özgü yanlarını ifade eder. Bu durumu ifade eden Çetintaş'a (2016, s. 246) göre kültür, öncelikle estetik açıdan kültür ve sanattaki mükemmelliği ifade etse de daha geniş bir kavram olarak değerlendirildiğinde insanların kendi topluluklarına özgü olarak geliştirdiği adetler, alışkanlıklar, eşyalar ve kullanım tarzları gibi yaşamın tüm yönlerini kapsayan ve toplumlar arasındaki maddi ve manevi farklılıkları ortaya koyan bir kavram olarak ifade edilebilir.

Kültüre net sınırlar çizilememek pek mümkün görülmemekle birlikte, Kaplan (1983, s. 11) tüm sanat dallarının, örneğin resim, müzik, dans, heykel ve mimarinin, kültürün alanına girdiği gibi, insan yapımı bütün eşyalar da kültürün alanına girdiğini ifade ederek kültürün sınırlarını çizme gayreti içerisinde olmuştur. Çetintaş'a (2016, s. 231) göre kültür kavramının çok anlamlı ve geniş kapsamlı olması tanımlama güçlüğüne neden olmuş ve farklı yazarlar tarafından kültürün içerisine; yüksek kültür, yığın kültürü, siyaset kültürü, şarap üretimi kültürü, yaşama kültürü, sofrası ve yeme kültürü, dinleme kültürü gibi birçok konu dâhil edilerek kültür kavramı "her şeyin içine süpürüldüğü" bir kavram hâline getirilmiştir. Doğan (2005, s. 38) aynı duruma dikkat çekerek ülkemizde kültür kelimesinin ilgili ilgisiz pek çok yerde kullanıldığını (gazino kültürü, arabesk kültür, kültür turizmi, kültür mantarı, milli kültür, şehir kültürü...) ve bir kelimenin bu kadar çok ve farklı niteliklemlerle kullanımının büyük bir problem olduğunu ve bu durumun kavram kargaşasına yol açtığını söylemektedir.

Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere kültürün tanımlamaları, insanın bakış açısına, temel aldığı bilim alanına göre değişebilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında kültür tanımı değerlendirilecek olursa Türkçe Sözlükte (2019, s. 1558) toplumların ortaya çıkma ve gelişme süreçlerinde meydana gelen ve üzerine eklemeler yapılmaya devam edilen, topluma özgü maddi ve manevi tüm değerlerin toplamı, toplumun estetik zevk anlayışının muhakeme yeteneğinin sonucunda tecrübelerle süzülerek değerlere dönüşmüş kavramın adıdır, şeklinde yapılan tanımlama yabancı dil olarak Türkçe bağlamında kültürün tanımına uygun görünmektedir.

Yapılan tanımlamalardan anlaşıldığı üzere kültürü ortaya çıkan millettir ve millet ve kültür birlikteliği göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu noktaya temas eden Kafesoğlu'na (1970, s. 61) göre millet ve kültür birbirlerini yaşatan iki güçtür; millet kültürü oluşturup zenginleştirirken kültür de milleti ayakta tutar ve gelişimini sağlar. Kültürün değişimi sosyal hareketlerin başlangıcını oluştururken siyasi ve ekonomik faaliyetler de kültüre yeni yönler çizmektedir ve milli hamleler, millet-kültür iş birliğinin meyveleridir.

Millet ve kültür bağlamının önemini vurgulayan Öner'in (1995, s. 116) ifade ettiği gibi kültürü ilk kez bir felsefe terimi olarak tanımlayan Herder'e göre kültür, toplulukların doğal düzenden ayrılarak kendi amaç ve yaşantılarına uygun bir biçimde ortaya çıkardıkları bütün etkinliklerin ve ürünlerin toplamına karşılık gelen kavramdır. Kafesoğlu (1970, s. 185) milletin şahsiyetinin "milli kültür" denilen ve her toplum için farklı olan manevi değerlerin toplamındaki uyumun içerisinde belirlediğini ifade etmektedir. Kültürün milletin kimliğini temsil ettiğini savunan Okur ve Keskin'e (2013, s. 1662) göre dünya üzerinde hayat süren bütün toplulukların kendilerine ait yaşam tarzları, alışkanlıkları bulunduğu bilinen bir gerçek olmakla birlikte topluluklarının her birinin kendine özel yaşama biçimleri, düşünce kalıpları, farklılıkları da bulunmaktadır. Her bir toplum, insanlar gibi birbirlerinden farklı özelliklere sahip olup bir toplum için hayati bir öneme sahip olan bir unsur, başka bir topluluk için hiçbir anlam ifade edemeyebilir ki bu farklılık toplulukların kimlikleri demek olan kültürlerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Her coğrafyanın, her milletin, her zamanın farklı farklı yaşantıları ve şartları bulunduğundan dolayı zaman,

mekân ve coğrafyalar içinde yaşayan milletlerin farklı farklı kültürlere sahip olmasına katkı sağlayıp kültürel çeşitliliğin ortaya çıkmasının önemli sebeplerinden olmuştur. Bu bağlamın önemini vurgulayan Kafesoğlu'na (1970, s. 60) göre kültür, milletlerin ve netice itibariyle insanlığın şartlar karşısında ortaya koyduğu, sağduyusu, zekâsı, kabiliyet ve gayretinin zaferidir. Ziya Gökalp'in (1991, s. 5) ifade ettiği üzere kültüre ait şu özellikleri sıralanabilir:

- Uygarlığın milletlerin özelinde aldığı şekle kültür (hars) denir.
- Kültür, millidir.
- Kültür, bir ulustan başka ulusa taşınamaz.
- Milletler kültürünü değiştiremez.
- Kültür, dini, hukuki ve estetik duyguların toplamı neticesinde oluşur.

Kültür, milletleri millet yapan ve diğer milletlerden farkının ortaya çıktığı bir kavram olarak görülmektedir. Milletlerin kendine özgü özellikleri kültürle ortaya çıkmaktadır. Kültür, milletin sahip olduğu en değerli kavramlardan birisi olarak değerlendirilebilir.

1.3. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Dil ve kültür arasında oldukça yakın bir ilişki bulunmaktadır. Dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün olmayan iki kavram olarak görünmektedir. Dil olmadan kültür, kültür olmadan da dil doğru bir şekilde değerlendirilemez. Elbir ve Aka'nın (2015, s. 375) ifade ettiği gibi kültür, dilin ortaya çıkmasında, korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında en önemli etken olduğu için kültür ve dil birbirini doğrudan etkilemekte ve dolayısıyla bir dili kültürden ayrı düşünmek mümkün görünmemektedir. Aslan (2008, s. 118) ise bir toplumun kullandığı dilin o toplumun kültürünün özelliklerini üzerinde taşıyor olduğunu, kültürün de bilgi ve tecrübe birikiminin sonucunda oluştuğunu, bilginin kaynağı ve taşıyıcısı da dil olduğundan dolayı dil ve kültürün birbirinden ayrılamayacağını ifade etmektedir. Uyar'a (2007, s. 5) göre dil, kültürün olmazsa olmaz temel bir parçası olup milletlerin oluşabilmesi ve milletlerin varlığını devam ettirebilmesi için kültürel unsurlarla donanmış bir dile ihtiyaç vardır. İnsanların fiziksel olarak bir araya gelmeleriyle bir millet kavramı oluşması elbette beklenilemez. Ortak bir dil ve kültüre sahip olabilmenin milleti

oluşturan temel kavramlardan olduğu şüphesizdir. Dil ve kültür de milletin ortaya çıkmasında yakın ilişkiye sahip olan iki kavram olduğundan birbirleriyle sürekli etkileşim hâlinindedirler. Okur ve Keskin (2013, s. 1661) dilin toplumla kültür arasında köprü vazifesi gördüğünü ifade eder ve toplumda dil olmazsa kültür, kültür olmazsa dil olmayacağını vurgular.

Dil ve kültür ilişkisiyle ilgili fikirlerini ortaya koyan Kalfa'ya (2013, s. 168) göre insanların duygularını, isteklerini ifade ederken kısacası iletişim kurarken içinde bulunduğu kültürün etkisiyle oluşan kelimeleri kullandıkları için dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülemez. Toplum hayatında yer alan pek çok varlığın dilde bir karşılığı bulunmaktadır. Ünalın (2005, s. 14) tarafından ifade edildiği gibi toplumda dilin dışında var olan bir alan bulunmadığı gibi, toplumları bir arada tutan ve bireylerin birbiriyle iletişim kurmasını sağlayan da dilin kendisidir. Dolayısıyla dil olmadan bir toplumdan söz edilemeyeceği gibi, dil aynı zamanda bir toplumun kültürel kimliğinin karşılığıdır.

Toplumun somut-soyut varlık hazinesinde yani kültürde ne varsa ifade edilebilmesi için dile ihtiyaç olduğu için dil, toplumun maddi-varlığının da bir yansımasıdır denilebilir. Bu durumu vurgulayan Göçer'e (2012, s. 54) göre bir milletin dilinin zenginliği o milletin kültürünün zenginliğinin bir göstergesi olup dil tanımlamalarında dili tanımlarken kullanılan "içtimai bir müessese" ifadesinin kullanılmasının sebebi de dilin toplumun kültürünü gösteriyor olmasıdır.

Dil ve kültür birbirini destekleyen ve etkileyen iki kavram olarak görünmektedir. Günay (1995, s. 9) da dil ve kültürün birbiriyle yan yana bulunan iki kavram olup dilin hayatını kültürle sağladığını, kültürün de dille birlikte geliştiğini vurgular. Dil içerisinde kültüre dair önemli izler taşıyabilmektedir; Akarsu (1998, s. 88) dil ile toplumun kültürü arasındaki ilişkiyi açıklarken toplumla ilgili olan her şeyin (sanat, felsefe, edebiyat, düşünce, töre...) dil ile bir bağının olduğu ve topluma ait bu kültürü gelecek nesillere ancak dilin aktarabileceğinin altını çizer. Uygur'a (1994, s. 21) göre de dil ile kültür birbirine sıkı sıkıya bağlı olan bir örülme ile bağlanmış olup dilin her türlü etkisi kültürde görüldüğü gibi, kültürün de izi dilde mutlaka ortaya çıkmaktadır. Dil ile kültür sadece birbirlerinin doğumlarına yardımcı olan iki kavram değildir aynı zamanda sürekli birbirlerine katkı sağlamaktadırlar. Bu durumu belirten

Yazoğlu'na (2005, s. 141) göre dil ve kültür sürekli birbirini destekleyen ve besleyen iki kavram olmakla birlikte birinin gelişmesi diğerini de geliştirmekte, aksi durumda ise bir kavramın zayıflaması diğerini de zayıflatmaktadır. Demir'e (2010, s. 16) göre dil ile kültürü birbirinden ayrı düşünmek mümkün olmayıp dil ve kültür birlikteliği toplumu ayakta tutan temel kavramlardandır.

Uygur (1997, s. 19) dil ve kültür arasındaki bağı şu örneklere benzeterek açıklamıştır: Dil ile kültür arasında imento ve tuğla gibi yakın bir ilişki bulunmakta olup bir unsur olmadan diğer unsurun tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Diğer bir örnekte ise kilimi oluşturan unsurun iplik olduğu gibi, dilin ortaya çıkmasındaki en büyük etmenlerden birinin de kültür olduğu ifade edilmektedir.

Göçer (2012, s. 57) dil ile kültür arasındaki ilişkiyi bir ağaç örneğiyle anlatır: Dili ağaç olarak kabul edersek kültür o ağacın köküdür. Ağacı ayakta tutan hayat veren onu besleyen kökleridir. Kksz bir ağacın varlığını devam ettirmesi mümkün değildir. Kökten gelen besinler ne kadar faydalıysa o ağaç da o kadar büyüyüp gelişecektir. Dili de olumlu ya da olumsuz manada doğrudan etkileyen kavram ise kültürdür. Kültür ne kadar renkli, canlı ve yetkin olursa dili de o oranda olumlu olarak etkileyecektir. Kültürde yaşanan olumlu ya da olumsuz gelişmeler dili de doğrudan etkileyecektir.

Aksan'ın (1995, s. 65) belirttiği üzere bir topluluğun yaşam biçimi, kültürü gibi hiçbir konu hakkında bilgi olmasa bile o topluluğa ait bir metin incelendiğinde metinden hareketle o topluluğa ait kültürden pek çok bilgi edinilebilir. Çünkü metinler yaşanmışlıklardan yola çıkılarak oluşturulduğu için içerisinde mutlaka kültüre dair işaretler ve bilgiler yer alacaktır.

Dil ve kültürün yakın temas hâlinde olduğu yerlerden bir nokta da kültürün dil aracılığıyla aktarılıyor olmasındır. Göçer'e (2012, s. 53) göre kültür, nesiller boyu aktarılmak için dile ihtiyaç duyduğu gibi, dil de duygu ve düşünceleri tam olarak ifade edebilmek için kültüre muhtaçtır. Aslanargun ve Süngü'nn (2006, s. 2) ifade ettiği üzere dil sadece gramer kuralları ve harflerden oluşan kelimelerden ibaret bir yapı olmayıp dili anlaşılır ve dilin düşünceleri iletilebilir kılmasını sağlayan dili kullanan toplumun yaşanmışlıkları, tecrübeleri, hayat birikimi kısacası toplumun kültürüdür. Bir dilden kültürü çıkarmaya çalışmak o dili anlaşılır kılmaktan uzaklaştırmak ve o

dili teknik bilgiden ibaret bırakmak demektir. Bu konuya vurgu yapan Göçer'e (2012, s. 55) göre dil, kültürün gelecek nesillere taşınmasına aracılık eder. Kültür ise dilin oluşumundaki ve devam etmesindeki en önemli etkenlerden biridir. Cevizci'ye (2000, s. 586) göre kültür, insanların genetik mirası olarak değil sosyal etkileşimler aracılığıyla gelecek nesillere sembollerinin, kazanımlarının ve birikimlerinin tamamıyla aktarıldığı bir olgudur. Özbay'a (2002, s. 15) göre dil toplumun iletişim aracı olmakla kalmayıp aynı zamanda nesiller arasında kültürü taşıma ve aktarma görevini de görmektedir.

Dil ve kültür birbiriyle çok ilgili kavram olduğundan dil kültür ilişkisine dair pek çok bağlam ifade edilebilir. Bununla birlikte kısaca ifade edilmek gerekirse Sancar'a (2021, s. 7) göre dil ve kültürün ortak özellikleri arasında bulunan maddeler şunlardır:

- Geçmiş ve gelecek arasında bir bağ kurarak köprü vazifesi görmeleri.
- Toplulukların oluşumunda büyük katkıları olup, toplulukların gelişimine eşlik etmeleri ve toplulukların gelişime önemli faydalar sağlaması.
- Milletleri oluşturan temel unsurlardan olmaları.
- Toplulukların hayata karşı tavırlarından önemli izler taşımaları.
- Nesilden nesile aktarılmaları.
- Belirli kurallar içerisinde varlıklarını devam ettirmeleri.

Dil ve kültür kavramları bir diğerini doğrudan etkileyen, besleyen, değiştiren iki kavram olarak görülmektedir. Dilin derinlemesine anlaşılabilmesi için kültürün, kültürün derinlemesine anlaşılabilmesi için dilin öğrenilmesi gerekmektedir.

1.4. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARI VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Yabancı dil öğrenimi farklı bir bakış açısı ve yeni kültürlerle bireyin kendi hayatını zenginleştirme süreci olarak da nitelendirilebilir. Alptekin (2002, s. 58) de benzer konuya dikkat çekerek yabancı dil öğrenmenin aslında yeni bir dünya görüşü ve yeni bir kültür edinmek demek olduğunu vurgular.

Dil öğretimi sürecinde dili doğru bir şekilde öğrenebilmek için mutlaka kültürel unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu duruma vurgu yapan Asutay'a (2003, s. 27) göre dil ve kültür arasındaki kuvvetli bağları göz önünde bulundurarak

yabancı dil öğreniminin aslında bir kültür öğrenimi etkinliği olduğunun sürekli göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamıştır. Memiş (2016, s. 609) yabancı dil öğrenimini doğru şekilde gerçekleştirmek isteyen öğrenenlerin, dildeki kelimelerin karşılıklarını öğrendiği gibi öğrenmek istediği dilin kültürünü de öğrenmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Zeyrek (2020, s. 167) kültürün dil üzerindeki önemli etkisini vurgulayıp dilin kültürle yoğrulduğunu, kültürün dil aracılığıyla nesiller arasında bağ kurduğunu, dil ve kültürün bireylerin toplumdaki rolleri üzerinde dolaylı yoldan etkisi olduğunu ifade ederek; öğretim planlarında, ders kitaplarında dil ve kültür arasındaki ilişkinin üzerinde daha çok durulacak şekilde düzenlemeler yapılması gerektiğini savunmaktadır.

Demir ve Açık (2011, s. 55) yabancı dil öğrenmenin sadece bir dilden diğer dile kelimelerin karşılıklarını öğrenmek demek olmadığını ifade ederek, yabancı dil öğrenen bireyin aynı zamanda hedef dilin kültürünü öğrenerek o toplumun olaylar karşısındaki duruşunu ve dünyaya bakış açısını da öğrenmek demek olduğunu da ifade etmektedir. Aynı noktaya değinen Memiş (2016, s. 605) yabancı dil öğretiminin sadece öğretilen dilin dil bilgisi kurallarını, kelime bilgisini, dil becerilerini kazandırmakla sınırlı kalmadığını, yabancı dil öğretiminin aynı zamanda öğretilecek dili konuşan toplumun hayata bakışını ve âdet ve geleneklerini de içinde barındıran kültür öğretimini de içinde barındırdığını ifade etmektedir.

Yabancı dil öğreniminde kültürlenmenin önemine dikkat çeken Ülker (2007, s. 2) yabancı dil öğreniminde hedef dilin kültürünün öğrenilmesinin son derece önemli olduğunu vurgulayarak; yabancı dil öğrenenin hedef dilin kültürünü öğrenmeden hangi ortamda ne konuşacağını bilemeyeceği için iletişimsel açıdan problemler yaşayacağını ve kendini ifade etmede güçlük çekeceğini söyleyerek hedef dilin kültürünü öğrenmeden dil öğrenmenin eksik kalacağını altını çizmektedir. Güneş'in (2014, s. 25) ifadesine göre kültür, içerisinde toplumun değerlerini, estetik duygusunu, düşüncelerini kısacası toplumu toplum yapan kavramları içerisinde topladığı için dil öğrenenlerin toplumun kültürünü öğrenmesi son derece önemlidir. Toplumun kültürünü bilmeden bireylerin o topluma uyum sağlaması mümkün görünmemektedir.

Öğrenenlere dil öğretim sürecinde kültüre dair farkındalık kazandırmanın önemini vurgulayan Zeyrek (2020, s. 176) yabancı dil öğrenmenin aynı zamanda yeni bir kültür öğrenmek demek olduğunu vurgulayarak dil ile kültür birlikteliğinin iyi gözlemlenmesinin ve bu bağlamı öğreticilerin ve öğrenenlerin sürekli ön plana almalarının yabancı dil öğretimi için oldukça önemli olduğunu ifade eder. Dil öğretim sürecinde kültürün önemine dikkat çeken Çakır (2011, s. 251) yabancı dil öğrenimi sürecinde öğrenenlerin hedef dilin kültürünü bilmesinin oldukça önemli olduğunu ifade ettikten sonra öğrenenlerin bununla kalmayıp aynı zamanda hedef kültürün ne gibi davranış ve iletişim kalıplarını barındırdığını da anlamaları gerektiğini yani kısaca hedef kültürün dinamik yapısını da çözümlmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Dhahi (Tomalin ve Stempleski 1993'ten aktaran 2021, s. 14) yabancı dil öğreniminde kültürel unsurların aktarılmasındaki amaçların şunlar olabileceğini ifade etmiştir:

- Dil öğrenenlerin bireyin tutumları üzerinde kültürün etkilerini görebilmelerini sağlamak.
- Dil öğrenenlerin dilin ve dil bilgisi kuralları üzerindeki kültürün etkilerini görebilmeleri.
- Dil öğrenenlerin yabancı dilini öğrendiği topluluğun kültürünü tarafsız bir gözle öğrenebilmelerini sağlamak.
- Dil öğrenenlerin hedef kültüre merak ve ilgi duyup, dil öğrenenlerin dili daha istekli bir şekilde öğrenmelerine katkı sağlamak.

Hedef dilin kültürünü aktarabilecek materyallerin başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitapları öğretim süreçleri içerisinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Şahin ve Yıldırım'a (1999, s. 53) göre ders kitapları öğrenenlerde istenilen kazanımları elde etmek için kullanılan temel materyallerdendir hatta çoğu zaman kullanılan tek öğretim materyalidir. Ders kitaplarının öğretim süreçleri için son derece önemli olmasının nedenini açıklayan Kolaç'a (2003, s. 106) göre ders kitapları öğrenene verilmek istenen bilgileri ve kazanımları programlı, seviyeli ve düzenli bir şekilde verdiği için geliştirilen diğer teknolojik ders materyallerine rağmen hem öğretmenlerin hem de öğrenenlerin kullandığı temel materyal olma özelliğini taşımaktadır.

Tapan'a (1990, s. 60) göre yabancı dil öğrenenlere kültür aktarımı sağlanması için kullanılacak en temel araçlardan birisi ders kitaplarıdır. Ders kitapları ve ders kitaplarında bulunan metinler öğrenenlerin hedef kültürü öğrenmesine yardımcı olacak, öğrenenin kendi kültürleriyle hedef kültürü karşılaştırmasını sağlayacak, öğrenenlere kültür hakkında çeşitli bilgiler verebilecektir.

Ders kitaplarının yabancı dil öğretimindeki yerini vurgulayan Bayraktar (2015, s. 1) tüm dünyada yabancı dil öğretiminde en çok kullanılan materyalin ders kitapları olduğunu ifade eder. Dil ve kültür arasında bulunan ve birbirini yakından etkileyen ilişkinin bağlamında yabancı dil öğretimi sürecinde kullanılan ders kitaplarında öğrenene sunulan kültürel unsurların niteliği oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu duruma değinen Jiang'a (2000, s. 329) göre farklı milletlere dolayısıyla farklı kültürlerle sahip insanlar aynı dille aynı kelimelerle farklı anlamları kastediyor olabilirler. Kültürlerinde öğle yemekleri farklı çeşit olan iki farklı millete mensup insan, öğle yemeği dediğinde farklı yiyecekleri kastettiklerinden dolayı ikisinin de kültürünü bilinmeden hangi yemeği söylemek istediklerinin anlaşılması güç olacaktır. Bu durum kültür ve dil ilişkisinin ne kadar birbirine yakın olduğunun ve iç içe geçtiğinin göstergesidir. Sever'e (Kramsch, 1993'den aktaran 2019, s. 10) göre dilin içerisinde dilin ait olduğu toplumun kimlik kodları, toplumsal birikimleri ve toplumun geçmişine ait pek çok izler bulunmakta olduğundan dil öğrenmek aynı zamanda dilin içinden çıktığı toplumun kültürünü öğrenmek demektir.

Vahapoğlu'na (2009, s. 135) göre nitelikli bir ders kitabının en önemli özelliklerinin başında eğitimcilerin ve öğrenenlerin ilgisini çekmesi ve eğitimcilerin ve öğrenenlerin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi geldiği için ders kitabı seçimi oldukça önemli bir hâle gelmektedir. Polat (1990, s. 74) ise ders kitaplarında dil öğrenenlerin günlük sosyal yaşantıya dair ihtiyaçlarına dikkat edilmesi gerektiğini ve hazırlanan ders kitaplarında öğrenenlerin gerek sosyal gerek kültürel ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulmasının önemini vurgular.

Yabancı dil öğrenim sürecinde dil öğrenenlere hedef dile ait kültürel unsurlar özenle seçilerek sunulmalıdır. Göçer (2018, s. 172) yabancı dil öğretimi sürecinde hedef dile ait tüm kültürel unsurları aktarımının mümkün olmadığını, bununla birlikte ders materyalleri aracılığıyla aktarılan kültürel unsurlara dikkat edilmesi gerektiğini

ve bu materyallerin kültürel unsurlara göre düzenlenmesi gerektiğinin önemini vurgular.

Aslan'a (2008, s. 188) göre ders kitaplarında kültürel unsurlar öğrenene aktarılırken aktarılan unsurların belirli bir düzende ve programlı şekilde aktarılması oldukça önemlidir. Aktarılan unsurlar tanıtıcı, ihtiyaçları karşılayıcı ve kullanım sıklığı fazla olan unsurlardan olmalıdır.

Kültürel unsurların ders kitaplarında bulunmasının önemli sebeplerinden birisi de öğrenenlerin hedef dile karşı olan önyargılarından sıyrılabilmeleridir. Bu duruma vurgu yapan Keskin'e (2010, s. 24) göre yabancı dil ders kitaplarında kültürel unsurlar taşıyan metinlerle karşılaşan dil öğrenenler, hedef kültüre ait pek çok unsur öğrenip daha önceden edindiği önyargılardan kurtularak hedef kültüre kendini daha yakın hissedebilecektir. Bundan dolayı dil öğrenenlere ders kitaplarında verilen unsurlara dikkat edilmeli, verilecek unsurlar özenle seçilmeli, verilen kültürel unsurların istenilen niteliklerde olmasına dikkat edilmelidir. Gülle (2019, s. 22) ders kitaplarında aktarılan kültürel unsurların niteliğinin önemine dikkat çekerek, ders kitaplarının yabancı dil öğrenenlerde herhangi bir önyargı oluşturmaması gerektiğini vurgular. Kitapta yer alan kültürel unsurların, öğrenenin kaynak diline, hedef dile hatta evrensel kültüre dair, herhangi bir olumsuz yargı içermemesi oldukça önemlidir. Bu duruma dikkat çeken Okur ve Keskin (2013, s. 1624) ders materyallerinde hem hedef dile ait unsurların hem de evrensel kültüre ait unsurların bulunmasını gerektiğini, öğrenenin hedef kültür ve evrensel kültürü karşılaştırabilecek olmasının önemini vurguladıktan sonra ders kitaplarındaki kültürel unsurların herhangi bir kötü izlenim bırakmaması gerektiğini söyler. Ders kitaplarındaki kültürel unsurların olumsuz izlenim bırakmayan unsurlardan oluşması gerektiğini söyleyen Çakır'a (Rivers 1968'den aktaran 2011, s. 250) göre kültürlerin herbirinin kendine özgü olduğu ve herbirinde farklılıklar olabileceği akıldan çıkarılmaması gereken önemli noktalardan birisidir.

Altınok'a (Lewis, 1999'dan aktaran 2020, s. 232) göre yabancı dil öğreniminde insanların pek çok sebepten dolayı motive oldukları, ancak bunların en önemlilerinin hedef dile olan ilgi ve ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır. Dil öğrenmek isteyen bireylerin ilgi ve ihtiyacını arttıran unsurlardan birisi ders kitaplarında sıkça kullanılan kültürel unsurlardır. Bu unsurlar öğrencilerin hedef dilin kültürüne daha fazla ilgi

duymalarını sağlayabilir ve böylece öğrenme motivasyonlarını artırabilir. Bu durum öğrencilerin dil öğrenme sürecine daha istekli ve katılımcı bir şekilde yaklaşmalarına yardımcı olabilir. Dolayısıyla ders kitaplarında kültürel unsurların bulunması, dil öğrenimine olan ilgiyi artırmak ve öğrenme sürecini daha etkili hale getirmek için önemli bir araç olabilir.

Kültürel unsurlar, ders kitaplarında gündelik olaylar ve sosyal hayatla birlikte uyum içerisinde verildiğinde yabancı dil öğrenmek isteyen dil öğrenenlerin dile olan ilgisi ve ihtiyacı artarak daha verimli öğrenmeler gerçekleştirebilecektir. Çetinkaya (2018, s. 2) ders kitaplarını dilin ve kültürün reklamını yapan araçlara benzeterek yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları aracılığıyla Türk kültürünün tüm dünyaya tanıtıldığını ve dil öğrenenlerin dikkatlerinin çekildiğini vurgular.

Yabancı dil öğretimi sürecinde dört temel beceriyi etkin kullanmak çok önemli olduğu gibi, dil öğrenimini destekleyecek başka beceriler de mevcuttur. Demirkan ve Başkan (2016, s. 138) dil-kültür ilişkisi bağlamında yabancı dil eğitiminde önemli beceriler değerlendirildiğinde dört temel dil becerisine ek olarak beşinci becerinin kültürel unsurları öğrenmek, altıncı becerinin ise etkileşim becerisine sahip olmak olduğunun altını çizmişler ve dil öğretiminin, dil bilgisi, kelime öğretimi ve cümle kalıpların ezberletilmesiyle sınırlı kalmamasının verimli bir dil öğrenmesi için oldukça önemli olduğunu vurgulamışlardır. Yabancı dil öğretiminin temel materyallerinden olan ders kitapları da dört temel dil becerisine ek olarak kültür ve iletişim becerisini içerisinde barındırmalıdır. Bu duruma değinen Çakır'ın (2011, s. 250) ifade ettiği üzere yabancı dil öğretimi sürecinde bireylerin kazanması gereken yeterlilikler vardır ve bunlardan en başta gelenleri dil bilgisi yeterliliği, iletişim kurabilme yeterliliği olup kültürel yeterlilik de dil öğrenim sürecinde mutlaka edinilmesi gereken yeterliliklerdendir. Yeni bir dil öğrenmek aynı zamanda Tapan'a (1995, s. 156) göre yeni açılan bir dünyanın kapıları demek olup yeni bir dil öğrenmek hedef dilin düşünce sistemini dil öğrenen bireye açabilir.

Yabancı dil öğretiminde ders kitapları oldukça önemli görevler üstlenmektedir. Bu görevleri maddeleştiren Okur ve Keskin'e (Cortazzi ve Jin 1999'dan aktaran 2013, s. 1627) göre üstlendiği önemli görevlerden bazıları şunlardır:

- Ders kitabı, öğrenenlerin hedef dilin kültürünü öğrenmesi konusunda yol göstericilik yapabilir.
- Yabancı dil öğreten öğretmenlerin, hedef dile ait kültürel unsurlarla ilgili bilgi eksikliklerini tamamlayarak, öğretmenin yanı sıra bir tamamlayıcı özelliği gösterebilir.
- Alanında uzmanlaşmış kişiler tarafından yazılan ders kitapları, dersin işlenişi konusunda başlı başına bir otorite olabilir.

Ders kitapları, dil öğretimi için çok önemli materyallerden olduğu gibi ders kitaplarının dil öğretiminin nitelikli bir şekilde gerçekleştirebilmesi için kültür unsurlarını içerisinde barındırıyor olması gerekmektedir. Ders kitaplarının, kültürel unsurları gerektiği şekilde içinde barındırmaması, öğrenmeler için istenmeyen sonuçlar doğurmasına sebep olabilir.

1.5. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜR AKTARIMI

Türkçe yüzyıllardır insanların kullandığı ve pek çok farklı kıtalarda ve alanlarda yayılma alanı bulmuş bir dil olup dünyanın en çok konuşulan dillerinden birisidir. Kafesoğlu (1970, s. 93) Türkçenin zaman açısından derin, mekân yönünden son derece geniş özelliklere sahip olduğunu; hatta zamanda derinlik, mekânda genişlik sıfatlarını karşılayan birinci dil olduğunu ifade eder. Bu durumu vurgulayan Ergin (2007, s. 60) Türklerin tarihsel süreç içerisinde pek çok farklı alanlarda yaşadığını ve pek çok toplumla çeşitli sebeplerden kaynaklı etkileşim içerisinde olduğundan dolayı Türk dilinin oldukça geniş bir alana yayıldığı ve Asya, Avrupa, Afrika çoğunlukta olmak üzere kullanılan, konuşulan ve yazılan bir dil olduğunu ifade etmiştir. Böylesine köklü bir geçmişi olan ve farklı dillerin komşuluğunu da yapmış olan Türkçenin önemle üzerinde durulması gereken yönlerinden birisi de yabancı dil olarak öğretimidir.

Geçmişten bugüne farklı toplulukların Türkçe öğrenmeye ilgi duyduğu görülmüştür. Farklı toplulukların Türkçe öğrenmeye ilgi duymasının sebeplerinden bazıları Açıık'a (2011, s. 7) göre şunlardır: 1. İlgi ve merak 2. Ekonomik nedenler 3. Askeri nedenler 4. Siyasi nedenler 5. Sosyo-kültürel nedenler. Nedenine bakılmaksızın yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi eski zamanlardan beri yapılmakta olup bu

dönemlere ait somut veriler elde bulunmamaktadır. Ayrancı'nın (2019, s. 447) ifade ettiği üzere Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi başlangıçta doğal yöntemlerle gerçekleştirilmiş ancak zamanla Türkçe öğretimi için kitaplar hazırlanmış ve bu süreçte yabancı dil olarak Türkçe öğretimi belirli bir sisteme dönüşmüştür.

Tarihte tespit edilen yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine dair ilk eserler ise Arslan'a (2012, s. 169) göre *Divan-ı Lügat-it Türk ve Muhakemet-ül Lügateyn*'dir. *Divan-ı Lügat-it Türk ve Muhakemet-ül Lügateyn*'in yazıldığı süreçlerden bu yana yabancı dil olarak Türkçeye olan ilgi ve ihtiyaç artarak sürmektedir.

Güncel yabancı dil olarak Türkçe çalışmalarına gelindiğinde ise Bayraktar'ın (2015, s. 43) ifade ettiği gibi 1980'den günümüze kadar olan süreçte yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çalışmaları çoğalmakla birlikte aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin önemi her geçen gün artmaktadır. Devlet eliyle atılan ilk somut adımların ise 1984'te Ankara Üniversitesi tarafından Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) ve 1994 yılında Gazi Üniversitesi tarafından Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER)'in kurulması olduğu söylenebilir.

Yükseköğretim Kurulu istatistiklerine göre Türkiye'de okuyan yabancı öğrenci sayısı 223 bin 952 iken bu sayı 2022-2023 eğitim öğretim yılının ilk döneminde ciddi bir artış göstererek 301 bin 549 olmuştur. Yükseköğretim kurumlarında öğretim gören yabancı öğrencilerin sayısının her sene artması, yabancı dil olarak Türkçe öğretimine olan ihtiyacı da arttırmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçenin tarihi sürecinden bahsedildikten sonra Türkçe ders kitaplarına gelinecek olursa: Türkçeye yönelik zamanla artan ilgi ve merak, yabancı dil olarak Türkçe alanındaki ders kitaplarıyla ilgili çalışmalar yapılmasını mecburi kılmıştır. Ders kitapları, yüzyıllardır eğitim öğretim sürecinde değişen pek çok şarta karşı değerini koruyan temel materyallerin başında gelmektedir. Bu durum yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları için de geçerlidir. Kolaç (2003, s. 108) ve Ertuğrul (2015, s. 45) Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller içerisinde en çok kullanılan materyalin ders kitapları olduğunu vurgular.

Aslan ve Adem'e (2010, s. 80) göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları aşağıdaki özellikleri üzerinde taşınmalıdır:

- Kitaplar öğrenenin seviyesine göre hazırlanmalıdır. Farklı seviyelerdeki öğrenenlerin anlama düzeyleri de farklı olduğu için öğrenenin anlamayacağı ifadelerden kaçınılmalıdır.
- Kitaplar öğrenenlerin rahat bir şekilde anlayabileceği ve öğrenenlerin ilgisini çekecek unsurlar içermelidir.
- Kitaplar öğrenene görsel olarak da hitap etmelidir. Kitaplar içerik olarak günceli takip etmeli ve buna göre donatılmalıdır.
- Kitapların hazırlanmasında, materyal olarak kullanılacağı ülkenin şartları da göz önünde bulundurulmalı ve ülkenin şartlarına, durumuna, hassasiyetlerine göre eklemeler ve çıkarmalar yapılmalıdır.

Ayten'in (2022, s. 15) aktardığına göre Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için hazırlanan başlıca ders kitapları şunlardır:

- Türkçe Yaşamak Türkçe öğretim seti
- Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim seti
- Sevgi Dili Türkçe öğretim seti
- Türkçe öğreniyoruz – Orhun (TİKA başkanlığı)
- Türkçe öğreniyoruz- GÜNEŞ (TİKA başkanlığı)
- Açılım Türkçe öğretim serisi
- İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları
- Güzel Türkçeyi Öğreniyorum (İnkılap yayınları)
- Türkçe Öğreniyoruz (Alfa Yayınları)
- Turkuaz Türkçe Konuşalım seti
- Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitapları
- İzmir yabancılar için Türkçe ders kitapları

Yabancılar için Türkçe öğretimi amacıyla pek çok ders kitabı hazırlanmış ve hazırlanmaya devam etmektedir. Hazırlanan ders kitapları her geçen gün nicelik olarak artmakta birlikte, bu kitapların dil öğretiminde ve kültürel unsurların aktarımındaki niteliğinin de artması oldukça önemlidir.

Ders kitaplarının yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki değerli olan yeriyle birlikte, yabancı dil öğretiminde büyük öneme sahip olan kültürel unsurların aktarılması konusu yan yana geldiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kültürel unsurları içerisinde barındırması, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel gerekliliklerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültürel unsurların aktarımı başlığı oldukça önemli bir yerde durmaktadır. Bu konunun önemini vurgulayan Topçuoğlu'na (2013, s. 384) göre yabancı dil öğretiminde kullanılan materyaller ne derece toplumun kültürel unsurlarıyla doğru bir bağ içerisindeyse dil öğrenenlere de o derece kültürel unsurlar doğru aktarılmış olacağından yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde kullanılan materyallerin Türk toplumunun kültürünü ve dilini doğru şekilde yansıtıyor olmasına dikkat edilmelidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımının öneminden hareketle ders kitaplarında kültürel unsurların doğru düzeyde ve yeterli seviyede bulunması oldukça önemlidir. İşcan'a (2018, s. 49) göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi temel materyali olan Türkçe ders kitaplarında öğrenenlere kazandırılması gereken kazanımların en önemlileri arasında öğrenenlere kültürel farkındalık kazandırarak iletişim becerilerini arttırmak gelmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanının temel problemlerinden birisi de kültürel unsurların yeterli düzeyde aktarılamamasıdır. İşcan ve Yassıtaş'a (2018, s. 50) göre pek çok dil öğretim programında, dil ve edebiyatın yanı sıra kültür de önemli bir unsur bulunmasına rağmen ders kitaplarında yer alan eksiklikler ve öğretmenlerin kültür konusunda gereken özeni göstermemeleri sebebiyle yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı hususu istenilen düzeyde öğrenene aktarılamamaktadır. Erdal (2018, s. 91) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde başvurulan materyallerde özellikle ders kitaplarında Türk kültürünü oluşturan temel değerlerin bulunması gerektiğini ifade eder. Bilgen (2011, s. 121) yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin en çok karşılaştığı problemlerden birisi olarak Türkçeyi öğrenenlerdeki hedef dile ait kültürel unsurların bilinmemesi olduğunu ifade etmiştir.

1.6. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜR AKTARIM ARACI OLARAK METİNLER

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde kültür aktarımının önemi göz önünde bulundurulduktan sonra kültürel unsurların aktarımını sağlayacak akla gelen ilk kavram metinlerdir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde kültür görsellerle, videolarla, işitsel araçlarla da elbette sağlanabilir. Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçenin öğretim sürecinde uygulamaya bakıldığında ise kitapların ön planda olduğu ve kitapların içerisinde en çok kullanılan aracın metinler olduğu görülmektedir. Coşkun ve Taş'a (2008, s. 59) göre Türkçe dil eğitiminin temelinde ders kitabı vardır. Barın (2011, s. 46) ise yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültürün farklı materyaller aracılığıyla aktarılabildiğini bunlardan en çok kullanılan ve en önemli materyalin ise ders kitapları olduğunu vurgulamaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmesi ve gereken yetkinlikte bulunması oldukça önemlidir. Işıkoglu (2019, s. 553) yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesi için hazırlanan kitaplardaki metinlerin önemine dikkat çekerek öğrenenlerin bu kitaplar aracılığıyla Türk kültürünü ve Türk insanını tanıdığını ve bundan dolayı Türkçeyi öğrenenlerde olumlu algılar bırakacak ve gerekli kültürel unsurlar içeren metinler hazırlanması gerektiğinin oldukça kritik olduğunu vurgulamaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının içerisinde bulunan metinlerin barındırdığı kültürel unsurların içeriği ve niteliği oldukça önemlidir. Tüm ve Sarkmaz'a (2012, s. 449) göre yabancı dil öğretmek amacıyla hazırlanan kitaplarda hedef kültüre ait unsurlara yer verildiği gibi evrensel kültüre ait unsurlara da yer verilerek öğrenenin kültürler arası karşılaştırma yapmasına olanak sağlanmalıdır.

Hedef kültüre ve evrensel kültüre ait unsurların verileceği metinlerin özenle seçilerek nitelikli metinlerden oluşturulması son derece önemlidir çünkü nitelikli metinlerin hedef kültürü öğrenmeye olan katkısı büyüktür. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin evrensel kültüre ait unsurlar barındırması önemli olduğu kadar Türk kültürüne ait ve doğru temsil özelliğine sahip unsurlar bulundurması gerekmektedir. Türkçe ders kitaplarında kültür aktarımını sağlayacak metinlerin önemine dikkat çeken Kurt (2010, s. 117), Türkçe ders kitaplarında Türk kültürünü temsil edebilecek nitelikte olan metinlerin kullanımının oldukça büyük yeri olduğunu vurgulamaktadır.

Ders kitaplarında bulunan metinlerin içeriği ve metinlerin barındırdığı kültürel unsurlar öğretimin kalitesi ve yetkinliği için kritik bir etkiye sahiptir. Bu duruma dikkat çeken ve metinlerin gelişigüzel seçilmemesi ve rastgele hazırlanmaması konusuna dikkat çeken Şimşek (2011, s. 39), Türkçenin öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki metinlerin belli başlı kriterlere göre hazırlanması gerektiğini ve bu kriterlerdeki ölçütlerin neler olması gerektiği konusunun önemli olduğunu vurgular. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler için dikkat edilmesi gereken önemli kriterlerden birisi de öğrenenin seviyesine uygun kültürel metinlerin hazırlanmasıdır. Akkaya (2013, s. 172) dil öğretiminin kültürden ayrı bir şekilde düşünülemeyeceği için ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrenenin seviyesiyle orantılı olarak hedef dilin kültürel unsurlarını içerisinde barındırması gerektiğini vurgulamıştır.

Yeşilyurt (2015, s. 7) yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sırasında dört temel dil becerisinin öğrenenlere kazandırılması gerektiğini ifade eder. Karababa'ya (2009, s. 276) göre ise Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin dört temel dil becerisine hitap etmesi, dil öğrenenlerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilmektedir. Okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi becerilerin geliştirilmesi, dil öğrenim sürecini daha etkili hale getirebilmektedir. Bu metinler aynı zamanda kültürel içeriklere sahip olduğundan öğrencilerin Türk kültürünü ve dilini daha iyi anlamalarına katkı sağlayabilmektedir. Bu da öğrenenlerin dildeki ön yargılarını aşmalarına ve dil öğrenimini daha kalıcı hale getirmelerine yardımcı olabilmektedir. Dolayısıyla ders kitaplarındaki bu tür metinlerin kullanımı, dil öğretiminde önemli bir rol oynayabilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde değerlendirilecek materyaller hazırlanırken kültürel unsurların aktarımına dikkat edilmesi gerektiği gibi aynı zamanda öğretimde takip edilen yöntem ve teknikler de son derece önemlidir. Çimen (2020, s. 2) dil öğretiminin istenilerek gerçekleştirilse de gerçekleştirilmese de bir kültür aktarımı demek olduğunun altını çizerek, özellikle ders kitaplarındaki kültür aktarımının belirli bir plana bağlı kalınarak gerekli eğitim yöntem ve teknikleri ile gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Barın (2011, s. 46) ders kitaplarındaki nitelikli ve yetkin metinler aracılığıyla sunulan kültür aktarımının, parçadan bütüne gidilen bir yöntemle verimli bir şekilde aktarılabileceğini vurgulamaktadır.

1.7. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

1.7.1. Doktora Tezi Çalışmaları

Çelik (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel İhtiyaç Analizi” başlıklı doktora tezinde, farklı üniversitelerden farklı uluslardan öğrencilerle yaptığı araştırmaların sonucunda, aile yapısına dair kültürel unsurların, Türk filmleri ve Türk tiyatrosu unsurlarının, Türkçede belirli bir seviyeye gelmiş öğrenenlere sunulması gerektiği tespit edilmiştir.

1.7.2. Yüksek Lisans Çalışmaları

Nilüfer Ülker (2007), “Hitit Ders Kitapları” Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış” başlıklı yüksek lisans tezinde Hitit ders kitapları incelenmiş ve ders kitaplarının Türk kültürünü aktarmada yeterli düzeyi sağladığı tespit edilmiştir. Çalışmada incelenen kitapta öğrenenin kendi kültürüyle hedef kültür arasında karşılaştırma yapabilmesi için evrensel kültür unsurlarına ve kaynak kültüre ait unsurlara yeteri kadar yer verilmediği görülerek çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Funda Keskin (2010), “Yetişkinlere Yönelik Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Yazınsal Metinlerle Kültür Aktarımı” başlıklı yüksek lisans tezinde, Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri ve metinlerin türlerini incelemiştir. Çalışmada incelenen kitaplardan alınan metin örnekleri, öğrenci gruplarıyla test edilmiş ve metinlerin kültür aktarımı açısından yeterli olduğu tespit edilerek kitapların kültür aktarımı açısından daha iyi hâle getirilebilmeleri için önerilerde bulunulmuştur.

Cenan İşçi (2012), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan “Yeni Hitit” Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitapları temel dil becerileri ve kültür boyutuyla ele alınmış ve kitaptaki metinlerin genel olarak batı kültürünü önelediği görülmüştür. Bununla birlikte yapılan incelemeye göre incelenen kitapta hedef kültür ve evrensel kültür arasında karşılaştırma yapılmasına imkan verecek yeterlilikte kültürel unsur tespit edilememiştir.

Mehmet Ertuğrul (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı” başlıklı yüksek lisans tezinde, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelenmiş ve incelenen kitapların çoğunlukla kültür aktarımı alanında yeterli olduğu ve yeterlilik oranı düşük kitapların ise yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Fatma Burcu Bayraktar (2015), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, İstanbul, Yeni Hitit, TİKA (Güneş), Gazi Üniversitesi ders kitaplarını incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kültürel aktarım unsurları yeterli görülmemekle birlikte, günlük yaşam, davranışlar, dini ve ahlaki değerler, âdet ve örfler gibi unsurların eksik olduğu ve bu unsurların yeniden düzenlenerek kültür aktarımına dikkat edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Gülce Tosun (2016), “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 Ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında Yedi İklim B1, B2 ve C1” kitaplarını ele almış ve kültürel unsurların aktarımı açısından kitapların yeterliliği tespit edilmeye çalışılmış ve bu kitapların kültür aktarımı yönüyle başarılı kitaplar olduğu sonucuna varılmıştır.

Esra Sayid Açıkgöz (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi)” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Yeni Hitit yabancılar için Türkçe A1-A2 düzeyindeki ders kitaplarını incelemiştir. Yapılan incelemelerde, kültürel unsurların kitaplarda dengeli dağılmadığı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenin kendi kültürüyle, hedef kültürü karşılaştırma yapmasına imkân verecek kadar evrensel kültür unsuruna yer verilmediği tespit edilmiştir.

Nesibe Alcellat (2018), “Sözcük Öğretimi ile Kültür Aktarımı: Avrupa Ortak Çerçeve Metninden Hareketle Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti'nin Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Yunus Emre A1 ve A2 ders kitaplarını incelenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda A1 A2 dil seviyesi için bazı

kültür unsurlarının öğrenenin anlayamayacağı derecede zorluk içerdiği ve bu unsurların sadeleştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Oya Özgat Tatan (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi)” başlıklı yüksek lisans tezinde, Yedi İklim A1-A2 ders kitaplarını incelemiştir. İncelenen çalışmanın sonucunda, dil öğretimindeki çok önemli unsurlardan biri olan kültür aktarımındaki kültürel unsurların dengeli bir şekilde ele alınmadığı ve evrensel kültüre ait unsurlara yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir.

Halil Ummak (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan ‘Kolay Gelsin’ Ve ‘İstanbul’ Ders Kitaplarında Kültürlerarası Öğrenme” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Kolay Gelsin ve İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarını incelemiştir. İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabında kültürel unsurların dağılımı diğer kitaba göre daha dengeli iken, Kolay gelsin kitabında kültürel unsurlar dengeli bir şekilde dağılım göstermemektedir. Çalışmada Kolay gelsin kitabının İstanbul kitabına göre Türkiye ile ilgili daha bilgilendirici bir ders kitabı olduğu tespit edilmiştir.

Filiz Ördek’in (2019), “Yabancılar İçin Türkçe İstanbul ve Yedi İklim, Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans çalışmasında İstanbul ile Yedi İklim ders kitapları (orta seviye) kültür unsurları açısından incelenmiştir. İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları, Yedi İklim’e kıyasla daha az kültürel unsur içermekle birlikte, kitapta yer alan resimler Türk kültürünü yansıtamamakta ve Türk kültürüne dair bilgilendirici yazılar bulunmamaktadır. Ördek’e (2019) göre Yedi iklim ders kitapları, İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabına göre daha fazla kültürel unsur içermekte ve hedef kültür ve evrensel kültüre dair daha çok kültürel unsur barındırmaktadır.

Pelin Sever’in (2019), “Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ile Yedi İklim Dil Öğretim Setinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Yedi İklim ile Yeni Hitit Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerindeki kültürel unsurların tespitine yönelik çalışma

yapmış ve Yeni Hitit ve Yedi İklim ders kitaplarında sunulan kültürel unsur sayılarının farklılık gösterdiğini tespit etmiştir.

Zehra Gülle (2019), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Başka Bir Boyutu: Ders Kitaplarının Cinsiyet Tercihi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Yeni Hitit A1 ders kitabı, Gazi A1 ders kitabı, İstanbul A1 ders kitabı ve Yedi İklim A1 ders kitabındaki kültürel unsurları tespit etmiştir. Elde edilen bulgulara göre kitaplarda verilen kültürel unsurların sayısında farklılıklar tespit edilip, özellikle kültürel unsurlarda cinsiyet algısının bir standartta olmadığı, her kitapta farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Betül Koparan’ın (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Öğelerinin Aktarımına İlişkin Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri ile Ders Kitaplarının İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde ders kitabı olarak kullanılan Türkçe ders kitaplarını incelemiştir. İncelenen ders kitaplarında düzey arttıkça kültürel unsurlara daha çok yer verildiği görülmüş, kültürel unsurların dağılımının dengeli bir şekilde yapılmadığı ve hedef ve kaynak kültürü karşılaştırmaya yetecek kadar kültürel unsura yer verilmediği tespit edilmiştir.

Fitnat Kılıç’ın (2019), “Kültürel Öğeler Açısından Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kaynak İncelemesi: Türkçeye Yolculuk B1-B2 ve Altay Türkçe Öğreniyorum B1-B2 Örnekleri” başlıklı yüksek lisans tezinde Türkçeye Yolculuk B1 ve B2 ders kitapları ile Altay B1 ve B2 ders kitapları kültür aktarımı yönüyle incelenmiş ve Türkçeye Yolculuk kitaplarının gerekli yeterliliğe ulaşmadığı tespit edilerek kitapların yeniden gözden geçirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Hilal Yazıcı’nın (2021), “Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi A1, A2, B1, B2, C1, C2 ders kitapları incelenmiş ve incelenen kitapların, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kültürel aktarım açısından yeterli sayıda unsuru barındırdığı tespit edilmiştir.

Ayşe Pelin (2021), “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (Piktes) Kapsamında Kullanılan Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Değerler Eğitimi ve Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Türkçe Öğreniyorum kitapları ve Hayat Boyu Türkçe kitapları kültür aktarımı yönüyle incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre her iki kitapta da kültürel unsurların dağılımı yönüyle bir denge gözetilmediği, temas edilmeyen pek çok kültürel unsur olduğu görülmüş ve Hayat Boyu Türkçe Kitap setinin, Türkçe öğreniyorum kitap setine göre daha fazla kültürel unsur içerdiği tespit edilmiştir.

Metin Uygun’un (2022), “Metropol Yayınları Tömer Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (A1-A2) Ders Kitabının Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Bağlamında İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Metropol Yayınları tarafından hazırlanan TÖMER A1-A2 ders kitabı, kültür aktarımı yönüyle incelenmiş ve kitapta kültürel unsurların dengeli bir şekilde sunulmadığı, bazı unsurlara ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

Behice Bengü Yılmaz’ın (2022), “Yabancılar Kültür Aktarımı Açısından B1-B2, C1-C2 Düzeyinde İstanbul Üniversitesi Kaynaklarının Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde İstanbul Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti (B1, B2 ve C+ seviyeleri) kültür aktarımı boyutuyla incelenmiş ve kültürel unsurların seviyelere göre dengeli bir şekilde dağılmadığı ve evrensel kültürel unsurlara yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir.

Türkan Karadayı Ayten’in (2022), “Türkçe Öğretimi Hedefiyle Yazılan Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Türkçe Yaşamak B2 ders kitabındaki ve çalışma kitabındaki okuma metinleri kültür aktarımı yönüyle incelenmiş ve kültürel unsurlardan pek çoğuna incelenen kitaplarda yer verilmediği tespit edilmiştir.

Selçuk Uzun’un (2022), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Türk Milli Kültür Öğeleri ile Kültür Aktarımının Tespiti Ve

Değerlendirilmesi (Gazi Üniversitesi Tömer Ders Kitapları)” başlıklı yüksek lisans tezinde, Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ders kitapları, Türk milli kültür unsurları ve kültür aktarımı unsurları açısından incelenmiş ve ders kitaplarındaki bazı milli kültür unsurlarına oldukça az sayıda yer verildiği ve kitaplarda yer alan kültürel unsurlar arasında dengeli bir oran olmadığı görülmüştür.

Kübra Duran (2022), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Türkçe Öğreniyorum Seti (A1-A2 Düzeyi)” başlıklı yüksek lisans tezinde, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış ders kitaplarından olan “Türkçe Öğreniyorum A1 ve A2 ders kitapları kültür aktarımı bakımından incelenmiş ve incelenen kitapların kültür aktarımı bakımından yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Beyza Çoban (2023) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Setindeki Kültür Aktarımının Deyim ve Atasözleri Açısından İncelenmesi: Türkçenin Kapıları Seti Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde Türkçenin Kapıları 1-2-3 ders ve alıştırmaları kitaplarında bulunan okuma metinleri ve etkinliklerde deyimlere, atasözlerine göre daha fazla yer verildiği ve Türkçenin kapıları seti kitaplarında atasözlerine daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

1.7.3. Alanyazın Taramasının Sonucu

Yabancı dil olarak Türkçe alanında kültürel unsurların aktarımı konusunda alanyazın incelemesi yapılırken toplam 22 adet tez incelenmiştir. Bu tezlerden 21 tanesi yüksek lisans tezi olup sadece bir tanesi doktora tezidir. Bu veriden hareketle yabancı dil olarak Türkçe alanında kültürel unsurların aktarımı alanında yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Yazılan yüksek lisans tezlerinin çoğunluk kısmını ise yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı incelemeleri oluşturmaktadır. İncelenen ders kitapları ise şunlardır:

- Hitit yabancılar için Türkçe Ders Kitapları
- Yeni Hitit yabancılar için Türkçe Ders Kitapları
- Yedi İklim yabancılar için Türkçe Öğretim Seti
- Yunus Emre Enstitüsü yabancılar için Türkçe Öğretim Seti

- Kolay Gelsin Ders Kitapları
- İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları
- Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti
- Hayat Boyu Türkçe Kitap Seti
- Metropol Yayınları Tömer Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti
- Yaşamak Ders Kitabı
- Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe Tömer Ders Kitapları

Yapılan yabancı dil olarak Türkçenin aktarımı alanındaki tezler daha çok ders kitapları üzerine olmakla birlikte, ele alınan tezlerde ders kitapları dışındaki kitaplar için çalışmaların oldukça az olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar alana katkı sağlamakla birlikte yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının sayısı ve çeşitliliği gün geçtikçe artmaktadır. Yapılan incelemelerde ders kitaplarının çoğunluğunda A1–A2 düzeyindeki kitapların incelenmediği de görülmüştür. Yapılacak yeni çalışmaların bütün seviyelere göre yapılmasının alan için önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde yapılan çalışmanın modeli, incelenen dokümanlar, verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın güvenirliği ile etik kurul iznine dair açıklamalarda bulunulmuştur.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Yeni İstanbul A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bulunan kültürel unsurların incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. İncelenen yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında bulunan verilerin düzenli, sistemli bir şekilde bir araya getirilmesi ve kültürel unsurların derinlemesine belirlenebilmesi için durum çalışması seçilmiştir.

Neuman'a (2012, s. 224) göre nitel araştırmalar, incelediği problemleri, problemlerin ortaya çıktığı değerler sisteminden bağımsız olarak değerlendirmez ve baskın olan kavramları da göz önünde bulundurarak, olayları ilişkiler ağı içerisinde doğal ortamda yorumlama ve açıklama amacı güden çalışmalardır. Leymun, Kabakçı ve Odabaşı'na (2017, s. 371) göre bütün olarak ele alınması gereken incelemelerde, durum çalışması rehber olarak karmaşıklıkların keşfinde ve anlaşılmasında yol gösterici olabilir. Durum çalışması Subaşı ve Okumuş'a (2017, s. 425) göre bir durumun derinlemesine çalışılıp betimlenmesi şeklinde tanımlanmıştır. Durum çalışması olaylara, durumlara geniş, derin ve farklı bakış açıları sağlayabilen önemli bir bilgilenme yöntemidir.

2.2. İNCELENEN DOKÜMANLAR

Çalışmada Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitapları incelenmiştir. Çalışmada incelenen ders kitaplarına yönelik veriler şöyledir:

Tablo 1: Çalışma Kapsamında İncelenen Dokümanlar ve Metin Sayıları

Dil Düzeyi	Yayınevi	Basım Yılı	Metin Sayısı	f
Temel Düzey A1	Kültür Sanat Basımevi	2020	27	1
Temel Düzey A2	Kültür Sanat Basımevi	2020	25	1
Orta Düzey B1	Kültür Sanat Basımevi	2020	26	1
Orta Düzey B2	Kültür Sanat Basımevi	2020	28	1
İleri Düzey C1	Kültür Sanat Basımevi	2020	34	1
Toplam			149	5

Tablo 1'e göre bu araştırmada 5 kitap incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında incelenen metinlerin sayısı A1 ders kitabında 27, A2 ders kitabında 25, B1 ders kitabında 26, B2 ders kitabında 28, C1 ders kitabında 34 adet olmak üzere toplam 140'tır.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Yapılan çalışmada kültürel unsurlara yönelik veriler Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin incelenmesiyle tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada incelenen Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurlarla ilgili veriler doküman analiziyle elde edilmiştir. Kırıl'a (2020, s. 173) göre doküman analizi yöntemi basılı, yazılı, elektronik olarak kayıt altından olan bütün verileri incelemek ve yorumlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları incelenerek içerik analizi yapılmıştır. Kızıltepe'ye (2015, s. 253) göre içerik analizi metinlerde bulunan sözcüklerin, sözcük gruplarının temaların, deyimlerin veya cümlelerin tespit edilip sayısal değere dönüştürülmesi için kullanılır. İçerik analizinde elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara, değerlere ulaşmak hedeflenir. Elde edilen veriler içerik analiziyle analiz edilir ve temalar bu analiz sonucu keşfedilir. Keşfedilen kavramlar ve temalar aracılığıyla veriler kodlanarak daha iyi düzenlenebilir ve yorumlanabilir hale gelebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). İçerik analizinde araştırmacı elde edilen verilere yönelik kodlamaları kendi yapabileceği gibi daha önceden hazırlanan kodlamalardan da faydalanabilir. Bu çalışmada daha önceden hazırlanan kodlamalardan yararlanılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde Okur ve Keskin'in (2013) çalışmasında, günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat-sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ile mekân temaları ile karşılaşılmıştır. Ertuğrul'un (2015) çalışmasında ise şu temalarla karşılaşılmıştır: Kişiler arası iletişim unsurları, ekonomik hayat unsurları, millî spor unsurları, yiyecek kültürü unsurları, içecek kültürü unsurları, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları, önemli şahsiyet unsurları, atasözü unsurları, dinî unsurlar, kutlama ve festivaller unsurları, Türk âdet unsurları, değerler unsurları, Türk edebiyatı unsurları, görsel sanat unsurları, meslek unsurları, turistik ve tarihî yerler unsurları. Ertuğrul'un (2015) kullandığı temaların, Okur ve Keskin'in (2013) kullandığı temaları da içerdiği fark edilerek Ertuğrul'un (2015) kullandığı temalar içerik analizinde kullanılmıştır.

Önceden belirlenen kültürel unsur temalarına göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarından içerik analiziyle elde edilen veriler tablolar hâlinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

2.5. ARAŞTIRMANIN GÜVENİRLİĞİ

Çalışma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe, A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitaplarındaki kültürel unsurlar, daha önce belirlenen temalara göre tespit edilmiştir. Tespit edilen unsurların, ilgili temalarda yer almasına yönelik yapılan sınıflandırmanın uygunluğunun güvenilirliği için alan uzmanı görüşüne başvurulmuştur. Kültürel unsurların ilgili temalara yerleştirilmesinden sonra araştırmacı ve alan uzmanı arasındaki benzerlik oranı incelenmiştir. Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) "Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı" formülünden yararlanılmıştır.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitaplarında toplam 607 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görüş ayrılığı çıkan unsur sayısının ise 24 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar formüle uygulandığında ise şu sonuçlar elde edilmiştir: $583/583+24=0,96$

Dil düzeylerine göre çalışmanın güvenilirliği değerlendirildiğinde ise şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1-A2 düzeyindeki ders kitapları incelendiğinde 180 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görüş ayrılığı tespit edilen unsur sayısı ise 8'dir. Sonuçlar formüle uygulandığında ise ortaya çıkan sonuçlar ise şu şekildedir: $172/172+8=0,95$

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe B1-B2 düzeyindeki ders kitapları incelendiğinde 287 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görüş ayrılığı tespit edilen unsur sayısı ise 12'dir. Sonuçlar formüle uygulandığında ise ortaya çıkan sonuçlar ise şu şekildedir: $275/275+12=0,95$

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe C1 düzeyi ders kitabı incelendiğinde ise 140 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görüş ayrılığı tespit edilen unsur sayısı ise 4'tür. Sonuçlar formüle uygulandığında ise ortaya çıkan sonuçlar ise şu şekildedir: $136/136+4=0,97$

Saban (2008, s. 467) nitel araştırmalarda çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması için araştırmacı ile uzman arasındaki uyumun %90 üzerinde olması gerekmekte olduğunu vurgular. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitaplarından elde edilen verilerin araştırmanın güvenilirliğini sağladığı görülmektedir.

2.6. BİLİMSEL YAYIN ETİĞİ

Yapılan araştırmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği” yönergesinde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Yapılan araştırmada Ertuğrul'un (2015, s. 10) ölçütlerinin kullanımı için araştırmacıdan izin alınmıştır (Ek-A).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUM

İncelenen Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların toplam sayısı, kültürel unsurların dağılımı, kültürel unsurların kitaplara ve düzeylere dağılımı ve tespit edilen kültürel unsurlara dair ilgili bulgular ve yorumlar bu bölümde sunulmuştur.

3.1. DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN SAYISIYLA İLGİLİ BULGULAR VE YORUM

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitaplarında toplam 607 kültürel unsur tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda, kişiler arası iletişim, ekonomik hayat, millî spor, yiyecek kültürü, içecek kültürü, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları, önemli şahsiyetler, atasözleri, dinî unsurlar, kutlama ve festivaller, Türk âdetleri, değerler, Türk edebiyatı, görsel sanatlar, meslekler, turistik ve tarihî yerler üst başlıkları olmak üzere 16 başlık altında toplam 607 kültürel unsur tespit edilmiştir. Tespit edilen kültürel unsurların sayısı ve yüzdesi şu şekilde tablo ile gösterilebilir:

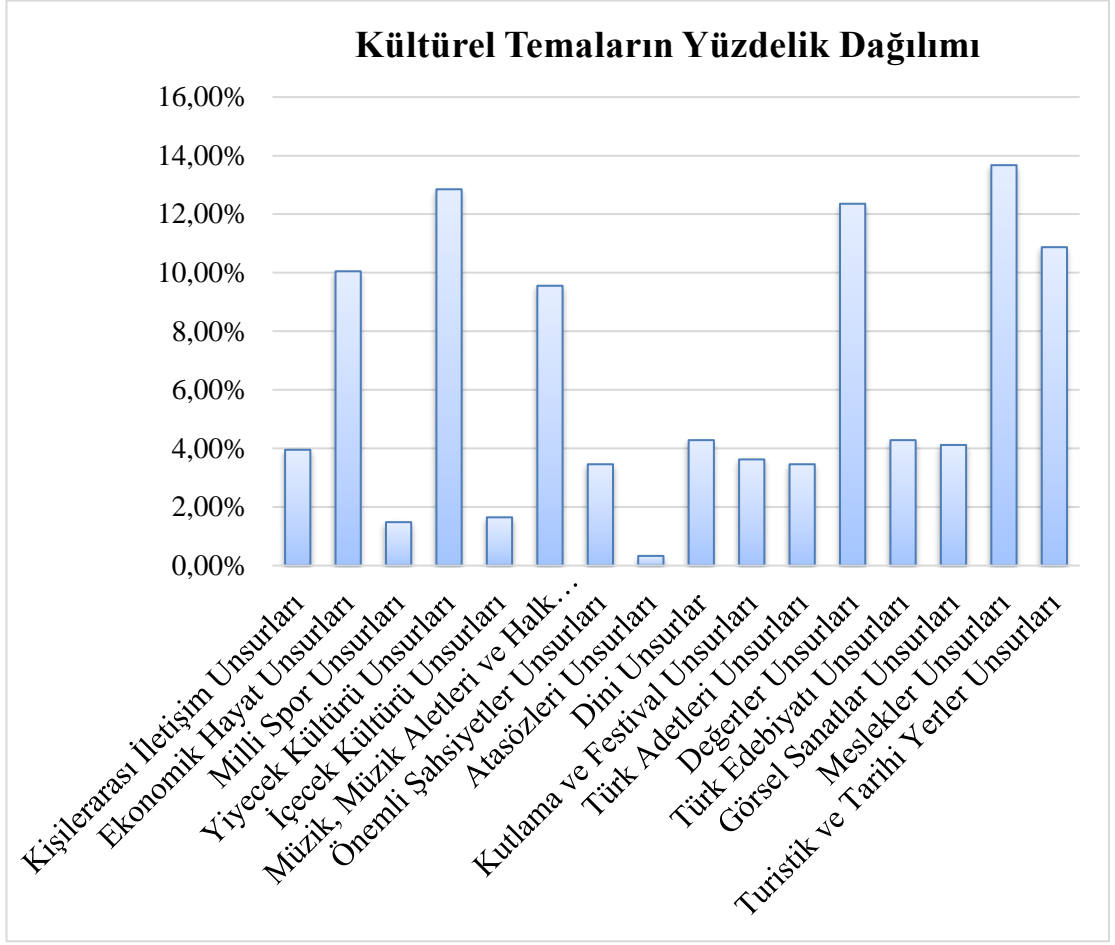
Tablo 2: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısal ve Yüzdelerik Dağılımı

Kültürel Unsur Adı	<i>f</i>	Yüzde
1. Meslek	83	13,67%
2. Yiyecek Kültürü	78	12,85%
3. Değer	75	12,36%
4. Turistik ve Tarihi Yerler	66	10,87%
5. Ekonomik Hayat	61	10,05%
6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	58	9,56%
7. Türk Edebiyatı	26	4,28%
8. Dini	26	4,28%
9. Görsel Sanat	25	4,12%
10. Kişilerarası İletişim	24	3,95%

11. Kutlama ve Festival	22	3,62%
12. Türk Âdetleri	21	3,46%
13. Önemli Şahsiyetler	21	3,46%
14. İçecek	10	1,65%
15. Milli Spor	9	1,48%
16. Atasözü	2	0,33%
Toplam	607	100,00%

Tablo 2'ye göre ders kitaplarında en çok bulunan üç kültürel unsur sırasıyla: meslek, yiyecek ve değer unsurları olmuştur. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan kendine en az yer bulun unsurlar ise şunlardır: Atasözü, milli spor ve içecek kültürü unsurları.

Ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların yüzdeleri dağılımı grafikte şöyle gösterilebilir:

Grafik 1: Kültürel Unsurların Yüzdelik Dağılımı

Grafik 1'e göre meslek, yiyecek, değer ve turistik ve tarihi yerler unsurları, kültürel unsurların içerisinde %50'ye yakın yer tutmaktadır.

3.2. DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN SAYISININ DERS KİTAPLARINA DAĞILIMIYLA İLGİLİ BULGULAR VE YORUM

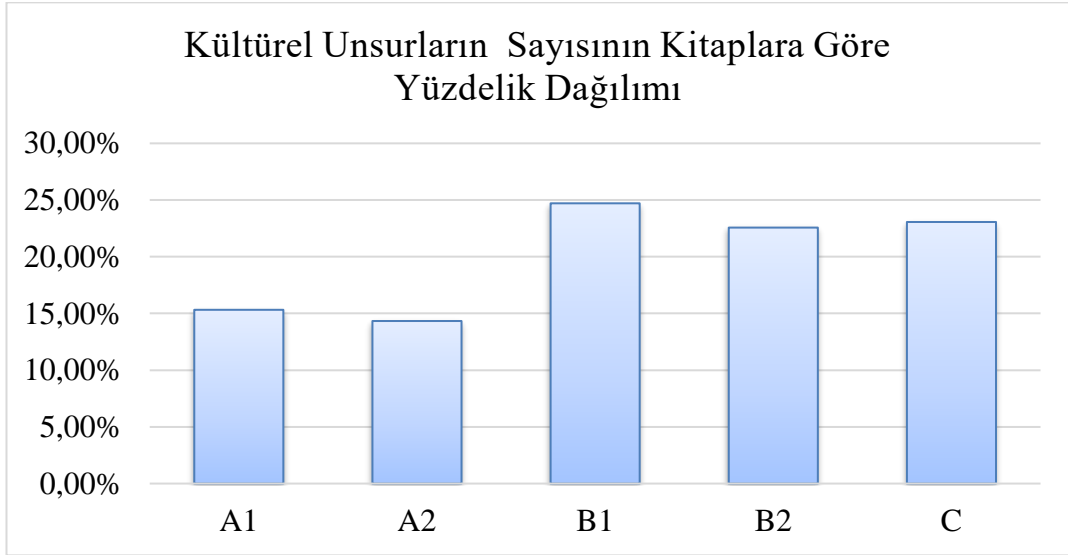
Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları A1, A2, B1, B2, C1 olmak üzere 5 ders kitabından oluşmaktadır. Kültürel unsurların ders kitaplarına göre dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 3: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısının Ders Kitaplarına Göre Dağılımı

Kitap	<i>f</i>	Yüzde
A1 Seviyesi Ders Kitabı	93	% 15,32
A2 Seviyesi Ders Kitabı	87	% 14,33

B1 Seviyesi Ders Kitabı	150	%24,71
B2 Seviyesi Ders Kitabı	137	%22,57
C1 Seviyesi Ders Kitabı	140	%23,06
Toplam	607	%100

Tablo 3'e göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kültürel unsurların %15,32'si A1 kitabında, %14,33'ü A2 kitabında, %24,71'i B1 kitabında, %22,57'si B2 kitabında, %23,06'sı C1 kitabında bulunmaktadır. En fazla kültürel unsur B1 kitabında yer alırken en az kültürel unsur A2 kitabında yer almaktadır. Kültürel unsurların kitaplara göre yüzdelerle dağılımı ise grafikte şu şekilde gösterilebilir:

Grafik 2: Kültürel Unsurların Sayısının Ders Kitaplarına Göre Yüzdelerle Dağılımı

Grafik 2'ye göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları içerisinde en fazla kültürel unsuru %25'e yakın bir seviyede B1 kitaplarında bulunurken en az kültürel unsur ise %15'e yakın bir seviyeye A2 kitaplarında bulunmaktadır.

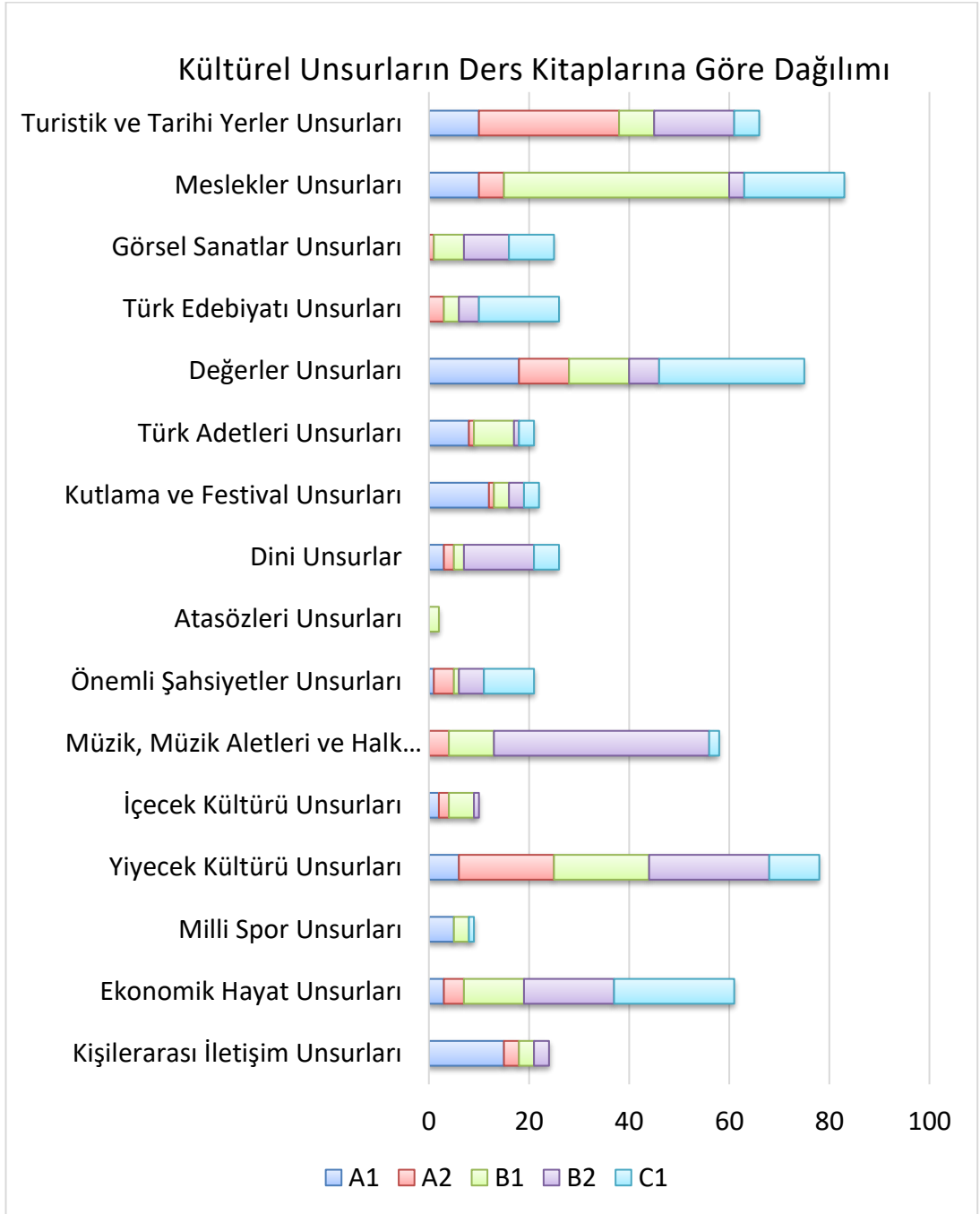
Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsur temalarının, düzeylere, kitaplara ve unsurlara göre dağılımı toplu bir şekilde şöyle gösterilebilir:

Tablo 4: Kültürel Unsurların Düzeylere Göre Sayısı

Düzyer	Temel Düzyer		Orta Düzyer		İleri	Toplam
	A1	A2	B1	B2		
Ders Kitabı						
Meslek	10	5	45	3	20	83
Yiyecek	6	19	19	24	10	78
Değer	18	10	12	6	29	75
Turistik ve Tarihi Yerler	10	28	7	16	5	66
Ekonomik Hayat	3	4	12	18	24	61
Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	0	4	9	43	2	58
Türk Edebiyatı	0	3	3	4	16	26
Dini	3	2	2	14	5	26
Görsel Sanat	0	1	6	9	9	25
Kişilerarası İletişim	15	3	3	3	0	24
Kutlama ve Festival	12	1	3	3	3	22
Türk Âdet	8	1	8	1	3	21
Önemli Şahsiyet	1	4	1	5	10	21
İçecek	2	2	5	1	0	10
Milli Spor	5	0	3	0	1	9
Atasözü	0	0	2	0	0	2
Toplam	93	87	140	150	137	607

Tablo 4’te kültürel unsurların ders kitaplarına göre dağılımı verilmiştir.

Kültürel unsurların ders kitaplarına göre dağılımı şu şekilde grafikte gösterilebilir:

Grafik 3: Kültürel Unsurların Ders Kitaplarına Göre Dağılımı

Grafik 3'te kültürel unsurların Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki toplam sayısı ve kültürel unsurların kitaplara göre dağılımı sunulmaktadır.

3.3. DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN DİL DÜZEYLERİNE DAĞILIMIYLA İLGİLİ İLGİLİ BULGULAR VE YORUM

Yapılan çalışmada Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan temel düzeyde 180, orta düzeyde 287 ileri düzeyde 140 olmak üzere toplam 607 unsur tespit edilmiştir.

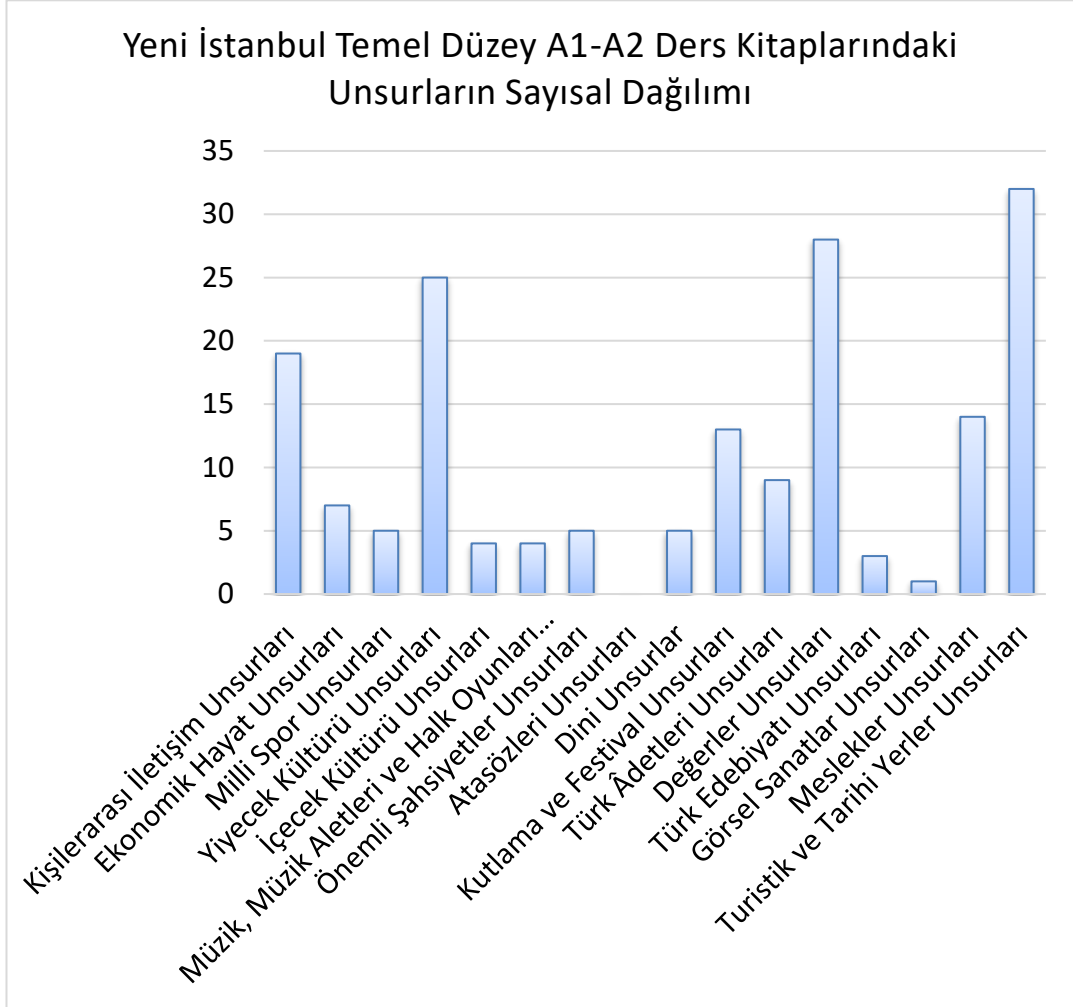
Temel düzey ders kitaplarındaki kültürel unsurlarla ilgili bulgulara gelindiğinde Yeni İstanbul temel düzey ders kitaplarında toplam 180 kültürel unsur tespit edilmiştir. Bu unsurların 93 tanesi A1 kitaplarında, 87 tanesi A2 kitaplarında yer almaktadır. Araştırmada tespit edilen temel düzey ders kitaplarındaki kültürel unsurlar aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 5: Temel Düzey Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurlar

Kültürel Unsurlar	Temel Düzey (A1-A2) Kültürel Unsurlar	f
Kişiler Arası İletişim	Merhaba, memnun olmak, selam, nasılsın, teşekkür, günaydın, iyilik sağlık, ne var ne yok, hoş geldin, hoş bulduk, sohbet etmek, sevmek, rica etmek, kendine iyi bakmak, tekrar bekleriz, vedalaşacağız, iyi günler	19
Ekonomik Hayat	Alışveriş merkezi, alışveriş yapıyorlar, market, nakit, kredi kartı, taksit, uygun fiyat	7
Millî Spor Boyutu	Tenis, koşmak, yüzmek, futbol, maç	5
Yiyecek Kültürü	Kahvaltı, sebze, meyve, açık büfe, baklava, pasta, mantı, hamur, yumurta, tuz, yoğurt, sos, sarımsak, domates, salça, tereyağı, zeytinyağı, köfte, tavuk, balık, tatlı, kadayıf, baklava, mangal, Sultanahmet köftecisi,	25
İçecek Kültürü	Türk Kahvesi, çay, Yemen kahvesi, Endonezya kahvesi	4
Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	Piyano, zeybek, tango, Afrika dansları	4
Önemli Şahsiyet Atasözü	Hezarfen Ahmet Çelebi, Keloğlan, Nasreddin Hoca, Isaac Newton, Aziz Sancar	5
Dinî	Cami, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Müslüman, Allah	5
Kutlama ve Festivaller	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, milli bayram, nevrüz, , anneler günü, doğum günü, 24 Kasım öğretmenler günü, hıdrellez, kutlama yapmak, ateş yakıp üstünden	13

	atlamak, öğretmenler günü, domates festivali, festival, düğün, evlilik yıldönümü	
Türk Âdet	Büyüklerin ellerini öpmek, bayram harçlığı, ziyaret etmek, misafir geldi, kolonya, bayram şekeri, yüzük almak, çiçek aldı, hediye getirmek, bayram kahvaltısı, bayramlık, dilek dilemek, evlenmek	9
Değer	Anne, baba, koca, kız, oğlum, karım, aile, kız kardeş, erkek kardeş, çocuk, teyze, amca, dede, anneanne, babaanne, enişte, ağabey, yenge, dürüstlük, tembellik, çalışkan, dakik, bencil, ayıp, nişanlı, karı-koca, Bizans, Osmanlı	28
Türk Edebiyatı	Gezi yazısı, Karagöz, Hacivat	3
Görsel Sanat	Karagöz ile Hacivat	1
Meslek	Garson, öğretmen, doktor, iş adamı, mühendis, ev hanımı, emekli, çiftçi, makine mühendisi, terzi, göz doktorluğu, aşçı, bilgisayar mühendisliği, edebiyat öğretmeni	14
Turistik ve Tarihî Yerler	Kadıköy, Moda, Ankara, Beşiktaş, Şişli, Kabataş, Fatih, Beyazıt, İstanbul, Sivas, Galata Kulesi, İstanbul boğazı, Sultanahmet camisi, Londra Kulesi, Buckingham Sarayı, Liverpool, Eyfel Kulesi, Şanzelize, Fransa, İtalya, Pisa Kulesi, Milano, Mersin, Yerebatan Sarnıcı, Ağrı dağı, Ağva, İzmir, Çanakkale, Üsküdar, Topkapı Sarayı, Adalar, Anadolu Kavağı	32
Toplam		180

Tablo 5'te Yeni İstanbul temel düzey A1-A2 ders kitaplarındaki kültürel unsurlar verilmiştir. Temel düzey ders kitaplarında en fazla 32 sıklıkla turistik ve tarihi yerler unsurları, 28 sıklıkla değer unsurları, 25 sıklıkla yiyecek unsurları Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer almıştır. Temel düzey ders kitaplarında atasözü unsurlarına hiç yer verilmezken görsel sanat unsurları 1 sıklıkla ve Türk edebiyatı unsurları 3 sıklıkla yer bulabilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların temel düzeye dağılımı şu şekilde grafikte gösterilebilir:

Grafik 4: Temel Düzey Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısal Dağılımı

Grafik 4'te Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların dağılımı grafikte verilmiştir. Temel düzey ders kitaplarında en fazla yer alan kültürel unsurlar turistik ve tarihi yerler, değer, yiyecek kültürü unsurları olurken, temel düzey ders kitaplarında en az yer alan unsurlar, atasözü, görsel sanat ve Türk edebiyatı unsurları olmuştur.

Orta düzey ders kitaplarındaki kültürel unsurlarla ilgili bulgulara gelindiğinde ise Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe orta düzey ders kitaplarında 287 kültürel unsur tespit edilmiştir. Bu unsurların 150 tanesi B1 kitaplarında 137 tanesi ise B2

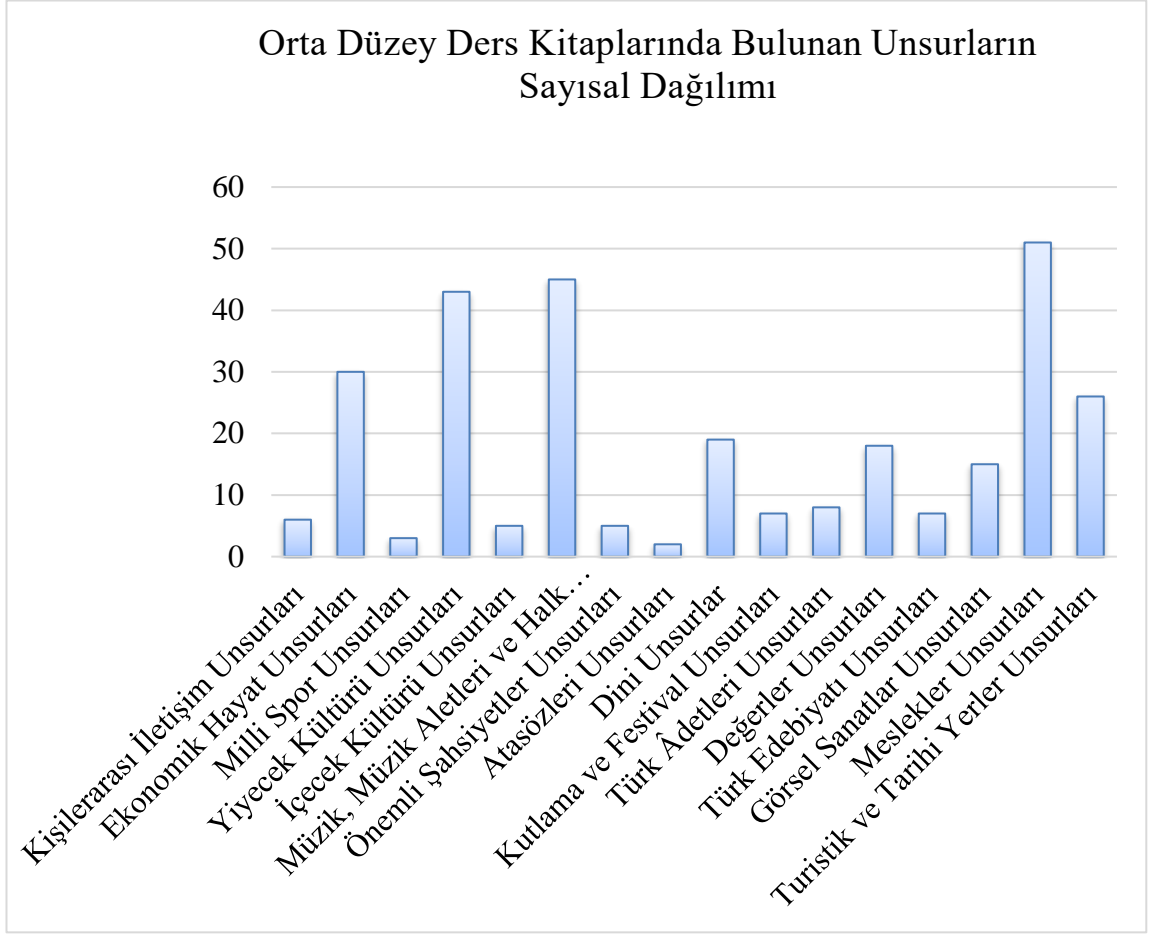
kitaplarında yer almaktadır. Orta düzey ders kitaplarında tespit edilen unsurlar şu şekilde tablo ile gösterilmektedir:

Tablo 6: Orta Düzey Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurlar

Kültürel Unsurlar	Temel Düzey (B1-B2) Kültürel Unsurlar	f
Kişiler Arası İletişim	Hoşça kal, merhaba, görüşmek üzere, sohbet ederiz, mesajlaşma, mahcup hissetti	6
Ekonomik Hayat	Şirket, alışveriş, reklam, alışveriş sitesi, alışveriş merkezi, market, pazarlık, ücret, pahalı, markalı ürün, semt pazarı, butik, mağaza, avcılık, toplayıcılık, banknot, kredi kartı, üretim, Emlak ofisi, kiralık, satılık, fatura, market, maaş, mandıra, yaylaya çıkar, fabrika, pazarlama, alışveriş, para	30
Millî Spor	Kriket, futbol, yürüyüş	3
Yiyecek Kültürü	Kahvaltı, simit, gevrek, çekirdek, çiğdem, domates, peynir, yoğurt, sakız, pastörize süt, konserve, abur cubur, çikolata, gözleme, keçi peyniri, meyve, dondurma, şekerleme, Türk lokumu, akşam yemeği, meyve, paketli yiyecek, organik beslenme, bitkisel beslenme, et, süt, hayvansal ürünler, vegan, vejetaryen, yumurta, buğday, mısır, pamuk, patates, soya, pirinç, domates, afiyetle yemek, yoğurt, ayran, mantı, İskender kebabı, Ali Nazik kebabı, çorba	43
İçecek Kültürü	Türk çayı, sütlü çay, su, kahve, Türk kahvesi	5
Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	Rembetiko, Caz, Fado, Flamenko, Türk halk müziği, Türkü, Aşık Veysel Şatıroğlu, bağlama çalmak, klasik Türk müziği, makamlar, Saadettin Kaynak, Safiye Ayla, Müzeyyan Senar, Zeki Müren, def, keman, ney, klasik kemençe, enstrüman, opera, tango, rock, ezgi, Sezen Aksu, Sertab Erener, Tarkan, pop müziği, Anadolu rock, Erkin Koray, Barış Manço, arabesk, Orta Doğu müziği, Aşık Mahzuni Şerif, Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Karadeniz kemençesi, horon, gayda, düdük, santur, müzik grubu, davul çalarak, nihavent makamı, rast makamı, hüseyini makam, ritim, melodi, müzik, dans, konser, Neşet Ertaş,	45
Önemli Şahsiyet Unsurları	Evliya Çelebi, İbn-i Batuta, Marco Polo, Picasso, Mevlâna Celaleddin Rumi, Steve Jobs	5
Atasözü	Kötü komşu, insanı mal sahibi yapar, Allah bir kapıyı kapatır, ötekini açar.	2
Dinî	Dua ediyor, Papa, Meryem Ana, Vatikan, Müslüman, namaz, rahibe, Hristiyan, Hz. İsa, aziz, putperest, hacca	19

	gitmeye, ibadet, inanç merkezi, Ramazan ayı, sahur vakti	
Kutlama ve Festivaller	Doğum günü partisi, müzik festivali, şenlik, Venedik Maske Festivali, Holi festivali, portakal çiçeği festivali	7
Türk Âdet	Tebrik kartı, fal, dilek ağacı, ağaçlara çaput bağlamak, yörük çadırı, misafir ağırlama geleneği, misafir odası, ev hediyesi, söz tutmak, yardım etmek	8
Değer	Bekar, aile, dede, güvenmek, saygı duymak, sevgili, Selçuklu, eşim, kayınpeder, kayınvalide, misafir, haremlik-selamlık, Osmanlı İmparatorluğu, kadılık, adalet, dostluk, aşk, Lidya	18
Türk Edebiyatı	Hikâye, fıkra, makale, seyahatname, anı yazısı, Orhan Pamuk, efsane	7
Görsel Sanat	Grafik tasarımı, film, slayt, resimli yayın, halı, kilim, Ayastefanostaki Rus abidesinin yıkılışı filmi, renkli aksesuar, heykel, resim, ikon, moda ikonu, desenli fular, resim koleksiyonu	15
Meslek	Öğretmen, bilim adamı, astronot, pilot, hostes, artist, televizyoncu, enerji uzmanı, sosyal medya uzmanı, yazılımcı, yapay zeka mühendisi, sağlık personeli, arkeolog, antropolog, uzay turizm rehberi, sanal satış danışmanı, data uzmanı, bisiklet toplayıcı, ramazan davulcusu, davulcu, doktor, çiftçi, manav, emlakçı, hayvancılık, tiyatrocu, ressam, çırak, kuaför, elektrik teknisyeni, aşçı, gemici, terzi, inşaatçı, demirci, anahtarcı, çilingir, fırıncı, mühendis, bankacı, elektrik tesisatçısı, su tesisatçısı, spor eğitmeni, çoban, ev hanımı, avukat, pazarlama müdürü, tüccar	51
Turistik ve Tarihî Yerler	İzmir, Konak, Munzur dağı, Fırat Nehri, Mardin, Kocaeli, Adana, Meryem Ana evi, Kudüs, Efes, İstanbul, Balkanlar, Fas, Venedik, İstanbul Boğazı, Adalar, Mevlana müzesi, Peribacaları, Kapadokya, Göbeklitepe, Tac Mahal, Pamukkale, Denizli	26
Toplam		287

Tablo 6’da Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe orta düzey B1-B2 ders kitaplarındaki kültürel unsurlar verilmiştir. Orta düzey ders kitaplarında en fazla 51 sıklıkla meslek, 45 sıklıkla müzik, müzik aletleri ve halk oyunları, 43 sıklıkla yiyecek unsurları yer almıştır. Orta düzey ders kitaplarında atasözü 2 sıklıkla, milli spor 3 sıklıkla içecek ve önemli şahsiyet unsurları 3 sıklıkla yer bulabilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların orta düzeye dağılımı şu şekilde grafikte gösterilebilir:

Grafik 5: Orta Düzey Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısal Dağılımı

Grafik 5'te Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe orta düzey ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların dağılımı grafikte verilmiştir. Orta düzey ders kitaplarında en fazla yer alan kültürel unsurlar, meslek, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları, yiyecek kültürü unsurları olurken, orta düzey ders kitaplarında en az yer alan unsurlar, atasözü, milli spor ve önemli şahsiyet unsurları olmuştur.

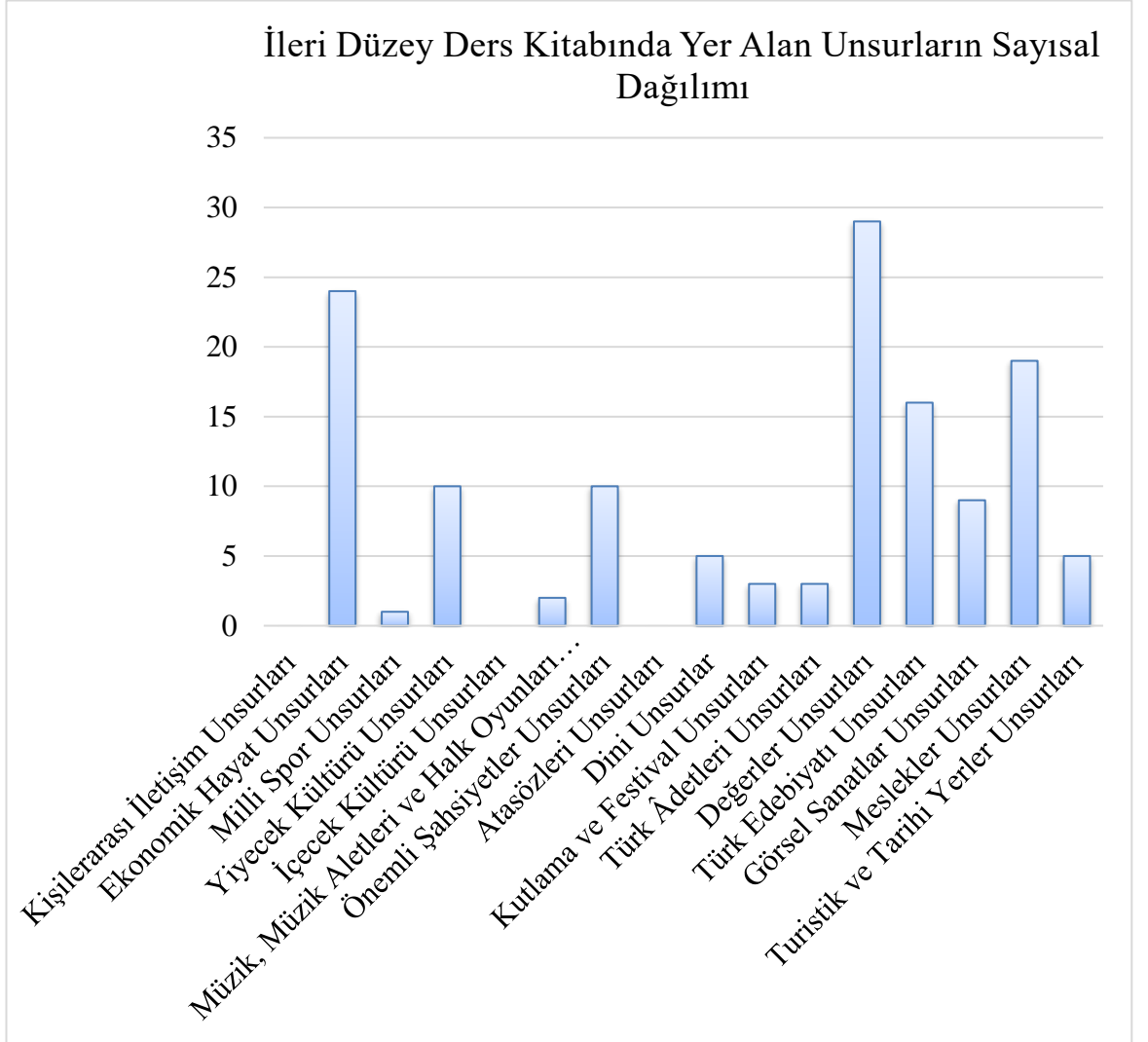
İleri düzey ders kitabındaki kültürel unsurlarla ilgili bulgulara gelindiğinde ise Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitabında 140 adet kültürel unsur tespit edilmiştir. Tespit edilen unsurlar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 7: İleri Düzey Ders Kitabındaki Kültürel Unsurlar

Kültürel Unsurlar	Temel Düzey (C1) Kültürel Unsurlar	f
Kişiler Arası İletişim		0
Ekonomik Hayat	Tasarruf, indirim, market, bakkal, borç, ödeme, nakit, zengin, sermaye, endüstri, gayrimenkul, altın, döviz, vadeli yatırım, para, vadeli hesap, faiz, piyasa, borsa, konut, arazi, kâr, havale	24
Millî Spor	Atletizm	1
Yiyecek Kültürü	Ekmek, peynir, sebze, kırmızı biber, kimyon, nane, pizza, çorba, salata, sos	10
İçecek Kültürü		0
Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	Piyanist, şarkı	2
Önemli Şahsiyet	Albert Einstein, Thomas Edison, Alexander Graham Bell, Isaac Newton, Kanuni Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, Mevlana, Lokman Hekim, İbn-i Sina, II.Abdülhamit	10
Atasözü		0
Dinî	Rahmetli, inşallah, Allah, yaratıcı, cehennem	5
Kutlama ve Festivaller	Nevruz, yeni eve ısınma partisi, Altın portakal film festivali, yılbaşı	3
Türk Âdet	Tuzlu kahve, el öpmek, imece usulü, misafirperverlik	3
Değer	Enişte, halam, yetenekli, anne, Göktürk, Uygur Türkü, Tuna-Bulgar Türkü, İdil Türkü, Hun Türkü, aşık, evlenmek, Sümer, Hukuk sistemi, Hammurabi kanunları, saygı, abla, ağabey, amca, teyze, oğlum, kızım, evladım, çocuğum, talihli, dayanışma, Sümer, Akad, Asur, Endülüs Emevî Devleti	29
Türk Edebiyatı	Haldun Taner, Şair, Dostoyevski, Furuğ Ferruhzad, Nazım Piraye, Tahir ile Zühre, Ferhat ile Şirin, Kafka ile Milena, mutasavvıf, düşünür, roman, şiir, dilekçe, mülakat, öz geçmiş, Kerem ile Aslı	16
Görsel Sanat	Efektli film, renkli sinema filmi, 3 boyutlu film, fotoğraf, yirmi beşinci kare, video kaset, dizi, tablo, yüz resimleri, Halıcı kız filmi, Yeşilçam sineması, Ay'a yolculuk filmi, Duvarın yıkılışı filmi	9
Meslek	Şirket sahibi, öğretmen, çiftçi, antropolog, psikolog, arzuhalci, kağıt toplayıcı, marangoz, ayakkabı boyacılığı, sihirbaz, bakkal, memur, emekli, esnaf, sanatkar, işçi, ev hanımı, sosyal bilimci, reklamcı	19
Turistik ve Tarihî Yerler	Topkapı Müzesi, Ayasofya Cami, Sultanahmet Meydanı, Aspendos, Antalya	5
Toplam		140

Tablo 7’de ileri düzey ders kitabındaki kültürel unsurlar sunulmuştur. İleri düzey ders kitabında en fazla 29 sıklıkla değer, 24 sıklıkla ekonomik hayat ve 19 sıklıkla meslek unsurları yer almıştır. İleri düzey ders kitabında atasözü, içecek kültürü ve kişilerarası iletişim unsurlarına hiç yer verilmemiştir.

İleri düzey ders kitaplarında en fazla yer alan kültürel unsur 29 unsurla değer unsurları olurken onu 24 unsurla ekonomik hayat unsurları, 19 unsurla meslek unsurları takip etmektedir. Değer unsurları, temel düzey ders kitaplarında 28, orta düzey ders kitaplarında 18 unsurla yer almıştır. Değer unsurları %12,36 oranıyla bütün kitaplar içerisinde, en çok yer alan 3. unsur olmuştur. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların ileri düzeye dağılımı şu şekilde grafikte gösterilebilir:

Grafik 6: İleri Düzey Ders Kitabındaki Kültürel Unsurların Sayısal Dağılımı

Grafik 6'da Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitabında yer alan kültürel unsurların dağılımı grafikte verilmiştir. Orta düzey ders kitaplarında en fazla yer alan kültürel unsurlar, değer, ekonomik hayat ve meslek unsurları olurken ileri düzey ders kitaplarında en az yer alan unsur, atasözü, içecek kültürü ve kişilerarası iletişim unsurları olmuştur.

3.4. DERS KİTAPLARINDA YER ALAN KÜLTÜREL UNSURLARLA İLGİLİ BULGULAR VE YORUM

3.4.1. Kişiler Arası İletişim Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan iletişim kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo

şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki iletişim unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 8: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Kişiler Arası İletişim Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Merhaba, memnun olmak, selam, nasılsın, teşekkür, günaydın, iyilik sağlık, ne var ne yok, hoş geldin, hoş bulduk, sohbet etmek, sevmek, rica etmek, kendine iyi bakmak	15
	A2	Tekrar bekleriz, vedalaşacağız, iyi günler	3
Orta Düzey	B1	Hoşça kal, merhaba, görüşmek üzere	3
	B2	Sohbet ederiz, mesajlaşma, mahcup hissetti	3
İleri Düzey	C1		0
Toplam			24

Tablo 8'e göre kişilerarası iletişimle ilgili temel düzey A1-A2 Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında toplam 18, orta düzey B1-B2 ders kitaplarında toplam 6, ileri düzey ders kitabında 0 olmak üzere toplamda 24 kültürel unsur tespit edilmiştir. Kişilerarası kültürel unsurlara en fazla temel düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise kişilerarası kültürel unsur içeren veri tespit edilememiştir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan kişilerarası iletişim unsurları yönüyle kullanılan “*merhaba, memnun olmak, selam, nasılsın, teşekkür, günaydın, iyilik sağlık, ne var ne yok, hoş geldin, hoş bulduk, sohbet etmek, sevmek, rica etmek, kendine iyi bakmak, tekrar bekleriz, vedalaşacağız, iyi günler*” kelime ve kelime grupları tespit edilmiştir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*Hoşça kal, merhaba, görüşmek üzere, sohbet ederiz, mesajlaşma, mahcup hissetti*” kelime ve kelime grupları tespit edilmiştir. İleri düzey ders kitabında ise kişilerarası iletişimle ilgili herhangi bir unsur tespit edilememiştir.

3.4.2. Ekonomik Hayat Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan ekonomik hayat kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki ekonomik hayat unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 9: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Ekonomik Hayat Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Alışveriş merkezi, alışveriş yapıyorlar, market	3
	A2	Nakit, kredi kartı, taksit, uygun fiyat	4
Orta Düzey	B1	Emlak ofisi, kiralık, satılık, fatura, market, maaş, mandıra, yaylaya çıkar, fabrika, pazarlama, alışveriş, para	12
	B2	Şirket, alışveriş, reklam, alışveriş sitesi, alışveriş merkezi, market, pazarlık, ücret, pahalı, markalı ürün, semt pazarı, butik, mağaza, avcılık, toplayıcılık, banknot, kredi kartı, üretim	18
İleri Düzey	C1	Tasarruf, indirim, market, bakkal, borç, ödeme, nakit, zengin, sermaye, endüstri, gayrimenkul, altın, döviz, vadeli yatırım, para, vadeli hesap, faiz, piyasa, borsa, konut, arazi, kâr, havale	24
Toplam			61

Tablo 9'a göre ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 7, orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 30, ileri düzey ders kitabında 24 olmak üzere toplamda 61 kültürel unsur tespit edilmiştir. Ekonomik hayatla ilgili en fazla unsura orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Ekonomik hayat kültürel unsurları en az temel düzey ders kitaplarında tespit edilmiştir.

Temel düzey A1-A2 ders kitaplarında yer alan kişilerarası iletişim unsurları olarak “*Alışveriş merkezi, alışveriş yapıyorlar, market, nakit, kredi kartı, taksit, uygun fiyat*” gibi gündelik hayatta kullanılan kelime ve kelime grupları bulunurken, orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*Emlak ofisi, kiralık, satılık, fatura, market, maaş, mandıra, yaylaya çıkar, fabrika, pazarlama, alışveriş, para, şirket, alışveriş, reklam, alışveriş sitesi, alışveriş merkezi, market, pazarlık, ücret, pahalı, markalı ürün, semt pazarı, butik, mağaza, avcılık, toplayıcılık, banknot, kredi kartı, üretim*” kelime ve kelime grupları orta düzeye uygun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. İleri düzey ders kitabında ise ileri düzeye uygun olarak ekonomik hayatla ilgili daha ayrıntılı olarak “*Tasarruf, indirim, market, bakkal, borç, ödeme, nakit, zengin, sermaye, endüstri, gayrimenkul, altın, döviz, vadeli yatırım, para, vadeli hesap, faiz, piyasa, borsa, konut, arazi, kâr, havale*” kelime ve kelime grupları yer almıştır.

3.4.3. Milli Spor Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan milli spor kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki milli spor unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 10: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Milli Spor Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Tenis, koşmak, yüzmek, futbol, maç	5
	A2		0
Orta Düzey	B1	Kriket, futbol, yürüyüş	3
	B2		0
İleri Düzey	C1	Atletizm	1
Toplam			9

Tablo 10'a göre ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 8; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 3; ileri düzey ders kitabında 1 olmak üzere toplamda 9 kültürel unsur tespit edilmiştir. Milli spor unsurlarına en fazla temel düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise milli spor boyutunda kültürel unsur içeren 1 ifade tespit edilmiştir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan milli spor unsurları “Tenis, koşmak, yüzmek, futbol, maç” orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*kriket, futbol, yürüyüş*” kültürel unsurları tespit edilmiş olup temel düzey ders kitaplarıyla ortak kültürel unsur olarak “*futbol*” kültürel unsuru tespit edilmiştir. İleri düzey ders kitabında ise sadece “*atletizm*” milli spor unsuru tespit edilmiştir.

3.4.4. Yiyecek Kültürü Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan yiyecek kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki yiyecek kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 11: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Yiyecek Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Kahvaltı, sebze, meyve, açık büfe, baklava, pasta	6
	A2	Mantı, hamur, yumurta, tuz, yoğurt, sos, sarımsak, domates, salça, tereyağı, zeytinyağı, köfte, tavuk, balık, tatlı, kadayıf, baklava, mangal, Sultanahmet köftecisi,	19
Orta Düzey	B1	Kahvaltı, simit, gevrek, çekirdek, çiğdem, domates, peynir, yoğurt, sakız, pastörize süt, konserve, abur cubur, çikolata, gözleme, keçi peyniri, meyve, dondurma, şekerleme, Türk lokumu	19
	B2	Akşam yemeği, meyve, paketli yiyecek, organik beslenme, bitkisel beslenme, et, süt, hayvansal ürünler, vegan, vejetaryen, yumurta, buğday, mısır, pamuk, patates, soya, pirinç, domates, afiyetle yemek, yoğurt, ayran, mantı, İskender kebabı, ali nazik kebabı, çorba	24
İleri Düzey	C1	Ekmek, peynir, sebze, kırmızı biber, kimyon, nane, pizza, çorba, salata, sos	10
Toplam			78

Tablo 11'e göre yiyecek kültürü ile ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 25; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 43; ileri düzey ders kitabında 10 olmak üzere toplamda 78 kültürel unsur tespit edilmiştir. Yiyecek kültürü bakımından kültürel unsura en fazla unsura orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise sadece 10 adet kültürel unsur tespit edilmiştir.

Temel düzey ders kitaplarında yer alan yiyecek kültürü boyutunda Türk yiyecek kültürünün temel unsurlarından olan mantı, baklava, mangal gibi unsurlar kullanılmış olup, orta düzey ders kitaplarında “kahvaltı, simit, gevrek, çekirdek, çiğdem, domates, peynir, yoğurt, sakız, pastörize süt, konserve, abur cubur, çikolata, gözleme, keçi peyniri, meyve, dondurma, şekerleme, Türk lokumu, Akşam yemeği, meyve, paketli yiyecek, organik beslenme, bitkisel beslenme, et, süt, hayvansal ürünler, vegan, vejetaryen, yumurta, buğday, mısır, pamuk, patates, soya, pirinç, domates, afiyetle yemek, yoğurt, ayran, mantı, İskender kebabı, Ali Nazik kebabı, çorba” gibi Türk yemek kültürüne ait temel unsurlara yer verilmiştir. İleri düzey ders kitabında ise “kırmızı biber, kimyon, nane” gibi daha çok baharat türleri isimlerine yer verilmiştir.

3.4.5. İçecek Kültürü Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan içecek kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki yiyecek kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 12: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki İçecek Kültürü Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey	A1	Türk Kahvesi, çay	2
	A2	Yemen kahvesi, Endonezya kahvesi	2
Orta Düzey	B1	Türk çayı, sütlü çay, su, kahve, Türk kahvesi	5
	B2	Çay	1
İleri Düzey	C1		0
Toplam			10

Tablo 12'ye göre içecek kültürü ile ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 4; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 6; ileri düzey ders kitabında 0 olmak üzere toplamda 10 kültürel unsur tespit edilmiştir. İçecek kültürü boyutunda en fazla unsura orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise içecek kültürü unsuru içeren veri tespit edilememiştir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan içecek kültürü boyutunda ağırlıklı olarak kahve türlerine yer verilirken, orta düzeydeki ders kitaplarında da çoğunlukla kahve unsurlarına yer verilmiş olup, her iki düzeyde de Türk çayı unsuruna yer verilmiştir.

3.4.6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki yiyecek kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 13: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1		0
	A2	Piyano, zeybek, tango, Afrika dansları	4
Orta Düzey	B1	Davul çalarak, nihavent makamı, rast makamı, hüseyini makam, ritim, melodi, müzik, dans, konser	9
	B2	Rembetiko, Caz, Fado, Flamenko, Türk halk müziği, Türkü, Aşık Veysel Şatıroğlu, Neşet Ertaş, Aşık Mahzuni Şerif, bağlama çalmak, klasik Türk müziği, makamlar, Saadettin Kaynak, Safiye Ayla, Müzeyyen Senar, Zeki Müren, def, keman, ney, klasik kemençe, enstrüman, opera, tango, rock, ezgi, Sezen Aksu, Sertab Erener, Tarkan, pop müziği, Anadolu rock, Erkin Koray, Barış Manço, arabesk, Orta Doğu müziği, Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Karadeniz kemençesi, horon, gayda, düdük, santur, müzik grubu	43
İleri Düzey	C1	Piyanist, şarkı	2
Toplam			58

Tablo 13'e göre ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 4; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 52; ileri düzey ders kitabında 2 olmak üzere toplamda 58 kültürel unsur tespit edilmiştir. Müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları boyutunda en fazla unsura orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise müzik, müzik aletleri ve halk oyunları ile ilgili kültürel unsur içeren yalnız 2 ifade tespit edilmiştir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurlarından sadece “zeybek” unsuru Türk kültürüne ait olup diğer unsurlar olan “piyano, tango, Afrika dansları” evrensel kültürel unsurlardandır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında ise diğer düzeylere göre nicelik ve nitelik bakımından oldukça çeşitliliğe sahiptir. Bu düzeyde “Erkin Koray, Barış Manço, Saadettin Kaynak, Safiye Ayla, Müzeyyen Senar, Zeki Müren, Aşık Veysel Şatıroğlu, Neşet Ertaş, Aşık Mahzuni Şerif, Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Sezen Aksu, Sertab Erener, Tarkan” Türk müzik kültürünün sembol isimlerine yer verilmiştir. Ayrıca “nihavent makamı, rast makamı, hüseyini makam, klasik Türk müziği, makamlar, def, keman, ney, klasik kemençe, Karadeniz kemençesi, Türk halk müziği, Türkü, bağlama çalmak, ezgi, pop müziği, Anadolu rock, arabesk, horon,” gibi kelime

ve kelime gruplarıyla Türk müziğine ait kültürel unsurlara da yer verilmiştir. Bu düzeyde “*Rembetiko, Caz, Fado, Flamenko, Orta Doğu müziği, gayda*” gibi evrensel müzik kültürüne ait unsurlara da yer verilmiştir. İleri düzey ders kitabında ise sadece “*Piyanist, şarki*” kültürel unsurlarına yer verilmiştir.

3.4.7. Önemli Şahsiyet Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan önemli şahsiyet unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki önemli şahsiyet unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 14: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Önemli Şahsiyet Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Aziz Sancar	1
	A2	Hezarfen Ahmet Çelebi, Keloğlan, Nasreddin Hoca, Isaac Newton	4
Orta Düzey	B1	Steve Jobs	1
	B2	Evliya Çelebi, İbn-i Batuta, Marco Polo, Picasso, Mevlana Celaleddin Rumi	5
İleri Düzey	C1	Albert Einstein, Thomas Edison, Alexander Graham Bell, Isaac Newton, Kanuni Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, Mevlana, Lokman Hekim, İbn-i Sina, II.Abdülhamit	10
Toplam			21

Tablo 14’e göre önemli şahsiyet ile ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 5; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 6; ileri düzey ders kitabında 10 olmak üzere toplamda 21 kültürel unsur tespit edilmiştir. Önemli şahsiyet boyutunda en fazla unsura ileri düzey ders kitaplarında rastlanmıştır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan önemli şahsiyet boyutunda “*Hezarfen Ahmet Çelebi, Keloğlan, Nasreddin Hoca*” gibi tarihi önemli kişiliklere yer verilmiş olmakla birlikte Nobel ödülü alan Aziz Sancar’a da yer verilmiştir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında ise, “*Marco Polo, Picasso, Steve Jobs*” gibi evrensel kültür unsurları içerisinde yer alan önemli şahsiyetlere yer verilmiştir. İleri düzey ders kitabında “*Albert Einstein, Thomas Edison, Alexander Graham Bell, Isaac Newton*” gibi evrensel kültür unsurları içerisinde yer alan önemli şahsiyetlere yer verilmiş olmakla birlikte aynı zamanda “*Kanuni Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, Mevlana,*

Lokman Hekim, İbn-i Sina, II.Abdülhamit” gibi Türk kültürüne ait önemli şahsiyetlere yer verilmiştir.

3.4.8. Atasözü Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan atasözü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki atasözü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 15: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Atasözü Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1		0
	A2		0
Orta Düzey	B1	Kötü komşu, insanı mal sahibi yapar, Allah bir kapıyı kapatır, ötekini açar.	2
	B2		0
İleri Düzey	C1		0
Toplam			2

Tablo 15’e göre ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 0; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 2; ileri düzey ders kitabında 0 olmak üzere toplamda 2 kültürel unsur tespit edilmiştir. Atasözü boyutunda unsurlara sadece orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Bunlar: “*Kötü komşu, insanı mal sahibi yapar, Allah bir kapıyı kapatır, ötekini açar.*” Temel ve ileri düzey ders kitabında ise atasözü ile ilgili kültürel unsur içeren veri tespit edilememiştir.

3.4.9. Dini Unsurlarla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan dini unsurlar ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dini unsurlar tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 16: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Dini Unsurlar

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Cami, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı	3
	A2	Müslüman, Allah	2
Orta Düzey	B1	Ramazan ayı, sahur vakti	2
	B2	Dua ediyor, Papa, Meryem Ana, Vatikan, Müslüman, namaz, rahibe, Hristiyan, Hz. İsa, aziz, putperest, hacca gitmek, ibadet, inanç merkezi	14
İleri Düzey	C1	Rahmetli, inşallah, Allah, yaratıcı, cehennem	5
Toplam			26

Tablo 16'ya göre dini unsurlarla ilgili temel düzey Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 5, orta düzey ders kitaplarında 16, ileri düzey ders kitabında 5 olmak üzere toplamda 26 kültürel unsur tespit edilmiştir. Dini unsurlara en fazla orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Temel düzey ders kitaplarında Türk kültürüne ait dini unsurlar olan “*cami, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Müslüman, Allah*” kelime ve kelime gruplarına yer verilmiştir. İleri düzey ve temel düzey ders kitabında ise dini unsurlarla ilgili 5'er unsur tespit edilmiştir. Orta düzey ders kitaplarında Türk kültüründeki dini unsurlar olan “*Ramazan ayı, sahur vakti, Müslüman, namaz, hacca gitmek*” unsurlarına yer verildiği gibi, evrensel kültür unsurlarından olan “*Papa, Meryem Ana, Vatikan, rahibe, Hristiyan, Hz. İsa, aziz, putperest*” kelime ve kelime gruplarına da yer verilmiştir.

3.4.10. Kutlama ve Festival Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan kutlama ve festival kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kutlama ve festival kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 17: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Kutlama ve Festivaller Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, milli bayram, nevruz, evlilik yıldönümü, anneler günü, öğretmenler günü, doğum günü, 24 Kasım öğretmenler günü, hıdrellez, kutlama yapmak, ateş yakıp üstünden atlamak, domates festivali, festival	12
	A2	Düğün	1
Orta Düzey	B1	Venedik Maske Festivali, holi festivali, portakal çiçeği festivali	3
	B2	Doğum günü partisi, müzik festivali, şenlik	3
İleri Düzey	C1	Nevruz, yeni eve ısınma partisi, Altın portakal film festivali, yılbaşı	3
Toplam			22

Tablo 17’ye göre kutlama ve festivaller ile ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 13; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 6; ileri düzey ders kitabında 3 olmak üzere toplamda 22 kültürel unsur tespit edilmiştir. Kutlama ve festivaller unsurlarına en fazla temel düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise kutlama ve festivaller unsurlarından 3 unsur tespit edilmiştir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan kutlama ve festivaller boyutunda “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, milli bayram, 24 Kasım öğretmenler günü, hıdrellez” gibi Türk kültürüne ait unsurlara yer verilmiştir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yer alan kutlama ve festivaller unsurlarında “Venedik Maske Festivali, Holi festivali, portakal çiçeği festivali” gibi evrensel kültür unsurlarına yer verilmiştir.

3.4.11. Türk Âdet Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan Türk Âdet unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki Türk Âdet unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 18: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Türk Âdet Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Büyüklerin ellerini öpmek, bayram harçlığı, ziyaret etmek, misafir geldi, kolonya, bayram şekeri, yüzük almak, çiçek aldı, hediye getirmek, bayram kahvaltısı, bayramlık, dilek dilemek	8
	A2	Evlenmek	1
Orta Düzey	B1	Tebrik kartı, fal, dilek ağacı, ağaçlara çaput bağlamak, yörük çadırı, misafir ağırlama geleneği, misafir odası, ev hediyesi, söz tutmak, yardım etmek	8
	B2	Misafir etmek	1
İleri Düzey	C1	Tuzlu kahve, el öpmek, imece usulü, misafirperverlik	3
Toplam			21

Tablo 18'e göre Türk Âdetleriyle ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 9; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 9; ileri düzey ders kitabında 3 olmak üzere toplamda 21 kültürel unsur tespit edilmiştir. Türk Âdet unsurları 9'ar unsur ile temel düzey ve orta düzey ders kitaplarında rast gelinmiştir. İleri düzey ders kitabında Türk Âdet unsurlarıyla ilgili unsur içeren 3 ifade tespit edilmiştir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan Türk âdet unsurları olarak “büyüklerin ellerini öpmek, bayram harçlığı, ziyaret etmek, misafir geldi, kolonya, bayram şekeri, yüzük almak, çiçek aldı, hediye getirmek, bayram kahvaltısı, bayramlık, dilek dilemek” gibi Türk âdetleri bakımından oldukça önemli olan kelime ve kelime grupları tespit edilmiştir.

3.4.12. Değer Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan değer kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki değer kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 19: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Değer Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Anne, baba, koca, kız, oğlum, karım, aile, kız kardeş, erkek kardeş, çocuk, teyze, amca, dede, anneanne, babaanne, enişte, ağabey, yenge	18
	A2	Dürüstlük, tembellik, çalışkan, dakik, bencil, ayıp, nişanlı, karı-koca, Bizans, Osmanlı	10
Orta Düzey	B1	Bekar, aile, dede, güvenmek, saygı duymak, sevgili, Selçuklu, eşim, kayınpeder, kayınvalide, misafir, haremlik-selamlık	12
	B2	Osmanlı İmparatorluğu, kadılık, adalet, dostluk, aşk, Lidya	6
İleri Düzey	C1	Enişte, halam, yetenekli, anne, Göktürk, Uygur Türkü, Tuna-Bulgar Türkü, İdil Türkü, Hun Türkü, aşık, evlenmek, Sümer, Hukuk sistemi, Hammurabi kanunları, saygı, abla, ağabey, amca, teyze, oğlum, kızım, evladım, çocuğum, talihli, dayanışma, Sümer, Akad, Asur, Endülüs Emevî Devleti	29
Toplam			75

Tablo 19'a göre değer unsurlarıyla ilgili temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 28; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 18; ileri düzey ders kitabında 29 olmak üzere toplamda 75 kültürel unsur tespit edilmiştir. Değer unsurlarına en fazla ileri düzey ders kitaplarında rastlanmıştır.

Ders kitaplarında akrabalık ilişkilerine dair unsurlar tüm düzey kitaplarda yer almıştır. Bunlar: “*abla, ağabey, amca, teyze, oğlum, anne, baba, koca, kız, oğlum, karım, aile, kız kardeş, erkek kardeş, çocuk, teyze, amca, dede, anneanne, babaanne, enişte, ağabey, yenge*” kelime ve kelime gruplarıdır.

3.4.13. Türk Edebiyatı Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan Türk edebiyatı kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki Türk edebiyatı kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 20: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Türk Edebiyatı Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1		0
	A2	Gezi yazısı, Karagöz, Hacivat	3
Orta Düzey	B1	Hikâye, fıkra, makale	3
	B2	Seyahatname, anı yazısı, Orhan Pamuk, efsane	4
İleri Düzey	C1	Haldun Taner, Şair, Dostoyevski, Furuğ Ferruhzad, Nazım ile Piraye, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Ferhat ile Şirin, Kafka ile Milena, mutasavvıf, düşünür, roman, şiir, dilekçe, mülakat, öz geçmiş	16
Toplam			26

Tablo 20'ye göre Türk edebiyatı unsurlarına temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 3; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 7; ileri düzey ders kitabında 16 olmak üzere toplamda 26 defa yer verilmiştir. Türk edebiyatı unsurlarına en fazla unsura ileri düzey ders kitaplarında rastlanmıştır.

İleri düzey ders kitabında “*Haldun Taner, Şair, Dostoyevski, Furuğ Ferruhzad*” hem Türk edebiyatından hem de evrensel edebiyattan önemli yazarlara az sayıda olsa da yer verilmiştir. Aynı zamanda ileri düzey ders kitabında “*Nazım ile Piraye, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Ferhat ile Şirin, Kafka ile Milena*” gibi hem Türk edebiyatından hem de evrensel edebiyattan önemli sembolik çiftlere yer verilmiştir.

3.4.14. Görsel Sanat Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan görsel sanat kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki görsel sanat kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 21: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Görsel Sanat Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1		0
	A2	Karagöz ile Hacivat	1
Orta Düzey	B1	Grafik tasarımı, film, slayt, resimli yayın, halı, kilim	6
	B2	Ayastefanos'taki Rus abidesinin Yıkılışı filmi, renkli aksesuar, heykel, resim, ikon, moda ikonu, desenli fular, resim koleksiyonu	9
İleri Düzey	C1	Efektli film, renkli sinema filmi, 3 boyutlu film, fotoğraf, yirmi beşinci kare, video kaset, dizi, tablo, yüz resimleri, Halıcı Kız filmi, Yeşilçam sineması, Ay'a Yolculuk filmi, Duvarın Yıkılışı filmi	9
Toplam			25

Tablo 21'e göre görsel sanat unsurlarına temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 1; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 15; ileri düzey ders kitabında 9 olmak üzere toplamda 25 defa yer verilmiştir. Görsel sanat unsurlarına en fazla orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Temel düzey ders kitabında ise sadece 1 görsel sanat unsuru tespit edilmiştir.

3.4.15. Meslek Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan meslek kültürü unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki meslek kültürü unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 22: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Meslek Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Garson, öğretmen, doktor, iş adamı, mühendis, ev hanımı, emekli, çiftçi, makine mühendisi, terzi	10
	A2	Garson, göz doktorluğu, aşçı, bilgisayar mühendisliği, edebiyat öğretmeni	5
Orta Düzey	B1	Öğretmen, bilim adamı, astronot, pilot, hostes, artist, televizyoncu, enerji uzmanı, sosyal medya uzmanı, yazılımcı, yapay zeka mühendisi, sağlık personeli, arkeolog, antropolog, uzay turizm rehberi, sanal satış danışmanı, data uzmanı, bisiklet toplayıcı, ramazan davulcusu, davulcu, doktor, çiftçi, manav, emlakçı, hayvancılık, tiyatrocu, ressam, çırak, kuaför, elektrik teknisyeni, aşçı, gemici, terzi, inşaatçı, demirci, anahtarcı, çilingir, fırıncı, mühendis, bankacı, elektrik tesisatçısı, su tesisatçısı, spor eğitmeni, çoban	45
	B2	Avukat, pazarlama müdürü, tüccar	3
İleri Düzey	C1	Şirket sahibi, öğretmen, çiftçi, antropolog, psikolog, arzuhalci, kâğıt toplayıcı, marangoz, ayakkabı boyacılığı, sihirbaz, bakkal, memur, emekli, esnaf, sanatkâr, işçi, ev hanımı, sosyal bilimci, reklamcı, doktor	20
Toplam			83

Tablo 22'ye göre meslek unsurlarıyla ilgili temel düzey Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 15; orta düzey ders kitaplarında 48; ileri düzey ders kitabında 20 olmak üzere toplamda 83 kültürel unsur tespit edilmiştir. Meslek unsurlarına en fazla orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Temel düzey, orta düzey, ileri düzey ders kitaplarında “*öğretmen, doktor*” meslek unsurları, ortak unsurlar olarak tespit edilmiştir.

3.4.16. Turistik, Tarihî Yerler Unsurlarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bulunan turistik ve tarihi yerler unsurları ve bu unsurların kitaplarda yer alan sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki turistik ve tarihi yerler unsurları tablodaki gibi sıralanabilir:

Tablo 23: Yeni İstanbul Ders Kitaplarındaki Turistik ve Tarihi Yerler Unsurları

Dil Düzeyi	Kitap	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey	A1	Kadıköy, Moda, Ankara, Beşiktaş, Şişli, Kabataş, Fatih, Beyazıt, İstanbul, Sivas	10
	A2	Galata Kulesi, İstanbul boğazı, Sultanahmet camisi, Londra Kulesi, Buckingham Sarayı, Liverpool, Eyfel Kulesi, Şanzelize, Fransa, İtalya, Pisa Kulesi, Milano, Mersin, Yerebatan Sarnıcı, Ağrı dağı, Ağva, İzmir, Çanakkale, Üsküdar, Topkapı Sarayı, Adalar, Anadolu Kavağı, Galata Mevlevihanesi, Galata Kulesi, Ayasofya, Kız Kulesi, Kapalı Çarşı	28
Orta Düzey	B1	İzmir, Konak, Munzur dağı, Fırat Nehri, Mardin, Kocaeli, Adana	7
	B2	Meryem Ana evi, Kudüs, Efes, İstanbul, Balkanlar, Fas, Venedik, İstanbul Boğazı, Adalar, Mevlana müzesi, Peribacaları, Kapadokya, Göbeklitepe, Tac Mahal, Pamukkale, Denizli	16
İleri Düzey	C1	Topkapı Müzesi, Ayasofya Cami, Sultanahmet Meydanı, Aspendos, Antalya	5
Toplam			66

Tablo 23'e göre turistik ve tarihi yerler unsurlarına temel düzey Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 38; orta düzey ders kitaplarında 23; ileri düzey ders kitabında 5 olmak üzere toplamda 66 defa yer verilmiştir. Turistik ve tarihi yerler unsurlarına en fazla temel düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise turistik ve tarihi yerler unsurlarına 5 defa yer verilmiştir.

Temel düzey, orta düzey ve ileri düzey ders kitaplarında turistik ve tarihi yerlerle ilgili ortak unsurlar olarak Türkiye'nin en yoğun nüfusuna sahip şehri olan İstanbul'da yer alan unsurlar yer almaktadır. Bunlar ise: “*Yerebatan Sarnıcı, Ağrı dağı, Ağva, İzmir, Çanakkale, Üsküdar, Topkapı Sarayı, Adalar, Anadolu Kavağı, Galata Mevlevihanesi, Galata Kulesi, Ayasofya, Kız Kulesi, Kapalı Çarşı, Sultanahmet Meydanı*” unsurlarıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

TARTIŞMA

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitapları kültürel unsurlar yönünden incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında toplam 607 kültürel unsur tespit edilmiştir. Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1, C2 ders kitaplarındaki toplam kültürel unsur sayısı 259 ve Yeni Hitit Türkçe A1-A2, B1-B2, C1 ders kitaplarındaki toplam kültürel unsur sayısı ise 108'dir (Sever, 2019). Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2, C1, C2 ders kitaplarında bulunan toplam kültürel unsur sayısı 1083'tür (Yazıcı, 2021). Yapılan araştırmalar incelendiğinde Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının en çok kültürel unsura sahip öğretim setleri arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların sayısı incelenmiştir. Buna göre en çok bulunan üç kültürel unsur sırasıyla meslek, yiyecek kültürü ve değer unsurları olmuştur. Bu unsurlar kitaplarda yer alan diğer unsurların yarısına yakın bir oranda yer almıştır. Yazıcı'nın (2021) çalışmasında ders kitaplarında en çok yiyecek, değer, Türk edebiyatı unsurlarının sunulduğu tespit edilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ve Van Yüzüncü Yıl Türkçe öğretim setlerinde en çok sunulan kültürel unsurlar arasında sadece “*yiyecek kültürü*” unsurları ortak çıkmıştır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların kitaplara dağılımı incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında en az kültürel unsur A2 ders kitabında %14 seviyesinde, en fazla kültürel unsur ise B1 kitabında %25 seviyesinde tespit edilmiştir. Daha önce kültürel unsurların karşılaştırıldığı Yeni Hitit, Yedi İklim ve Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında, kitapları esas alacak şekilde kültürel

unsurların sınıflandırılması yapılmadığı için Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarıyla karşılaştırılamamaktadır.

Araştırma içerisinde Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların dil düzeylerine dağılımı incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında temel düzey 180, orta düzey 287, ileri düzey 140 olmak üzere toplam 607 kültürel unsur tespit edilmiştir. Yedi İklim ders kitaplarında, temel düzeyde 72, orta düzeyde 89, ileri düzeyde 77 olmak üzere toplam 259, Yeni Hitit ders kitaplarında, temel düzeyde 47, orta düzeyde 43, ileri düzeyde 18 olmak üzere toplamda 108 kültürel unsur tespit edilmiştir (Sever, 2019). Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında temel düzeyde 219, orta düzeyde 414, ileri düzeyde 450 olmak üzere toplamda 1083 kültürel unsur yer almaktadır (Yazıcı, 2021). Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları, diğer Türkçe ders kitapları ile karşılaştırıldığında temel, orta ve ileri düzey ders kitaplarında kültürel unsur sayısının fazla olduğu kitaplar arasında yer almaktadır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitaplarında en fazla bulunan kültürel unsurlar incelenmiştir. Buna göre temel düzeyde en fazla turistik ve tarihî yerlere ait kültürel unsurlar yer almıştır. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitaplarında da kültürel unsurların içerisinde en çok turistik ve tarihî yerlere ait unsurların sunulduğu tespit edilmiştir (Yazıcı, 2021). Bu sonuçtan hareketle Yeni İstanbul Yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitaplarında turistik ve tarihi yerlere ait unsurların çıkması temel düzey için uygun olduğu düşünülmektedir. Yeni Hitit ve Yedi İklim temel düzey yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kültürel unsurların içerisinde en fazla yeri değer ve inanış unsurları tutmaktadır (Sever, 2019).

Temel düzey ders kitaplarındaki turistik ve tarihî evrensel kültür unsurlarına bakıldığında “Londra Kulesi, Buckingham Sarayı, Liverpool, Eyfel Kulesi, Şanzelize, Fransa, İtalya, Pisa Kulesi, Milano” unsurları tespit edilmiştir. Evrensel kültüre ait turistik ve tarihi yerler unsurlarının tamamının Avrupa’daki ülkelerden olan İngiltere, İtalya, Fransa’dan sunulduğu tespit edilmiştir. Avrupa’nın dünyadaki en ünlü turistik ve tarihi yerlere ev sahipliği yaptığı bilinmekle birlikte, diğer kıtalarda da ve ülkelerde de pek çok ünlü turistik yer bulunduğu bilinmektedir. Bu bağlamda diğer kıtalarda ve

ülkelerde bulunan turistik ve tarihi yerlere ait unsurlara da yer verilmesi temel düzey için daha faydalı olarak değerlendirilebilir. “*Turistik ve tarihi unsurlar*” yeni dil öğrenenler için dile karşı merak uyandırabilecek, motive edici kültürel unsurlardan biri olarak görülebilir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe orta düzey ders kitaplarında en fazla bulunan kültürel unsurlar incelenmiştir. Buna göre orta düzeyde en çok yer alan kültürel unsurlar meslek unsurları, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları, yiyecek kültürü unsurları olmuştur. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe orta düzey ders kitaplarında en çok Türk edebiyatı, meslek ve görsel sanat unsurları öne çıkmıştır (Yazıcı, 2021). Yeni Hitit ve Yedi İklim yabancılar için Türkçe orta düzey ders kitaplarında kültürel unsurların içerisinde en fazla yeri değer ve inanış unsurları tutmaktadır (Sever, 2019). “*Meslek*” unsurları, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ve Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe orta seviye ders kitaplarında en çok ön plana çıkan kültürel unsurdur. Bu sonuçlardan hareketle meslek unsurunun eşik düzey olan orta düzeyde verilmesinin yabancı dil olarak Türkçe öğrencileri için uygun olduğu düşünülmektedir.

Orta düzey yabancılar için Türkçe ders kitaplarında öğrenenlere verilebilecek en temel konulardan birisi olan meslekler öğrenenin gündelik hayata uyum sağlayabilmesi için bilmesi gereken temel konulardan biri olarak görülmektedir. Sunulan unsurlar içerisinde ise pek çok farklı alandan meslekler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları: “*bilim adamı, astronot, pilot, hostes, artist, televizyoncu, enerji uzmanı, sosyal medya uzmanı, yazılımcı, yapay zekâ mühendisi, sağlık personeli, arkeolog, antropolog, uzay turizm rehberi, sanal satış danışmanı, data uzmanı, bisiklet toplayıcı, ramazan davulcusu, davulcu, doktor, çiftçi, manav, emlakçı, hayvancılık, tiyatrocu, ressam, çırak, kuaför, elektrik teknisyeni, aşçı*”dır. Sunulan meslekler öğrenen için geniş bir ufuk sağlayabilecek olup, Türk kültürüne ait meslekleri sunduğu gibi aynı zamanda modern teknolojik dünyaya dair çağrışımlar da içermektedir. Orta düzey ders kitaplarında sunulan mesleklerin öğrenenlerin bu konuda farkındalık geliştirebilmesi için yeterli olacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitaplarında en fazla bulunan kültürel unsurlar incelenmiştir. Buna göre ileri düzeyde

en çok yer alan kültürel unsurlar; değer unsurları, ekonomik hayat unsurları, meslek unsurları kültürel unsurlar olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitaplarında en fazla, yiyecek, Türk edebiyatı, meslek unsurları ön plana çıkmıştır. (Yazıcı, 2021). Yeni Hitit ve Yedi İklim yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitaplarında kültürel unsurların içerisinde en fazla yeri değer ve inanış unsurları tutmaktadır (Sever, 2019). İleri düzey ders kitaplarında, en çok vurgulanan kültürel unsurlar arasında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ve Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında “*meslek*” unsuru ortak çıkmıştır. İleri düzey ders kitapları, dilin yetkinlik seviyesi olduğu için meslek unsurunun ön plana çıkması kültür aktarımı noktasında uygun olduğu düşünülmektedir. İleri düzey ders kitaplarında, düzeyin gereği olarak tüm kültürel unsurlar öğrenenin ihtiyacına göre vurgulanabilir. Buna rağmen ileri düzey ders kitabında yer verilmeyen unsurlar tespit edilmiştir. Bu unsurlar, kişilerarası iletişim, içecek kültürü, atasözü unsurları ve oldukça az milli spor, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları, kutlama ve festival ve Türk âdet unsurlarıdır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kültürel unsurlar her biri ayrı başlıkta incelenmiştir. Araştırmada kültürel unsurlardan kişilerarası iletişim unsurları incelenmiştir. Kişisel iletişim unsurları en fazla temel düzey ders kitaplarında sunulmuştur. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da kişilerarası iletişim unsurlarının en fazla yer aldığı dil düzeyi temel düzey olmuştur (Yazıcı, 2021). Yedi iklim ve Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da kişilerarası iletişim unsurları kendisine en çok yeri temel seviyede bulmuştur (Sever, 2019). Bu sonuçlardan hareketle yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kişisel iletişim unsurları temel seviyeden itibaren öğrencilere sunulabilecek unsurlardan bir olarak görünmektedir.

Kişilerarası iletişim unsurları temel düzeyden itibaren ihtiyaç duyulan kültürel unsurlardan olduğundan dolayı ders kitaplarında temel düzeyde daha fazla yer almıştır. Kişilerarası iletişim unsurları, dil öğrenimi ve kültürleri tanımak için oldukça büyük bir öneme sahip olduğu için yeterli miktarda sunulmayan içerik, dil öğrenenlerin zorlanmalarına sebep olabilir. Çelik (2018, s. 174) özellikle temel düzeyde bulunan öğrenenler için, konuşma ve iletişim unsurlarının çok önemli olduğunu, kişilerarası

iletişim unsurlarına yönelik unsurlarla öğrenenlerin sosyal yaşama uyum sağlamalarına yardımcı olunmasının faydalı olacağını vurgulamıştır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında ekonomik hayat unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kültürel unsurlar içinde ekonomik hayat unsurları kendine ortalamanın üzerinde yer bulmuştur ve ekonomik hayat unsuru en çok ileri düzey ders kitaplarında yer almaktadır. Kültür ve ekonomi birbirini doğrudan etkileyen iki unsur olup aralarında derinden bir etkileşim bulunmaktadır (Dilekoğlu, 2017, s. 20). Birbirini derinden etkileyen iki unsur olan kültür ve ekonomik unsurların ders kitaplarında bulunması oldukça önemli olarak görülmektedir.

Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da ekonomik hayat unsurları en fazla ileri düzey ders kitaplarında yer bulmuştur (Yazıcı, 2021). Yedi iklim ve Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarını inceleyen çalışmada ekonomik hayat unsurları üst başlığı bulunmadığı için bu kitaplarla karşılaştırma yapılamamıştır.¹ Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ve Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitapları ekonomik unsurların en fazla bulunduğu düzeyin ileri düzey ders kitapları olması açısından benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlardan hareketle Ekonomik hayat unsurlarının ileri düzey ders kitaplarında ön planda olmasının, öğrencilerin kültürel unsurları öğrenebilmeleri için uygun bir düzey olduğu düşünülmektedir. Ekonomik hayat unsurlarının ders kitaplarının düzeylerine göre dağılımının öğrenenlerin kültürel ihtiyaçlarına göre uygun şekilde sağlandığı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında milli spor unsurları incelenmiştir. Buna göre kültürel unsurlar içinde milli spor unsurları, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları içinde en az yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Milli spor unsurları Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da ortalamanın altında bir oranda kendine yer bulmuştur (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında milli spor unsurlarına düşük oranda vurgu yapılmış olduğu

---

¹ Aşağıda gelecek kültürel unsurların bazılarıyla Yedi iklim ve Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarıyla karşılaştırma yapılamamasının nedeni ilgili çalışmada konu başlıklarının bulunmamasıdır.

ama bunun, Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında benzer şekilde olduğu tespit edilmiştir.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında “*kriket, futbol, atletizm, yüzmek, yürüyüş*” gibi evrensel kültür unsurlarına yer verilip, hedef kültür olan Türk kültürüne ait milli spor unsurlarına yer verilmemiştir. Çelik (2018, s. 61) spor unsurlarının kültürel unsurlar içerisinde önemli bir yeri olduğunu ve sporun içerisinde barındırdığı temel özelliklerden biri olan rekabetin aynı zamanda dil öğrenenleri de motive edecek kültürel unsurlardan birisi olabileceğini vurgulamıştır.

Ertuğrul’un (2015) ölçeklendirmesinde bütün spor unsurları “milli spor unsurları” şeklinde geçtiği için bu ifade değiştirilmemiştir. Başlıkta yer alan “milli” kavramından yola çıkılarak daha çok kültürlerin kendine ait olan geleneksel sporlara ait unsurlarla karşılaşılması beklenmektedir. Ölçeklendirmede sadece C1 ve C2 seviyesinde cirit ve güreş gibi milli spor unsurlarına yer verilmesi gerektiği söylenirken, neden spor unsurlarının tamamına “milli spor unsurları” başlığı verildiği anlaşılamamıştır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yiyecek kültürü unsurları incelenmiştir. Buna göre yiyecek kültürü unsurları kültürel unsurlar içinde fazla yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Yiyecek kültürü unsurları en fazla orta düzey ders kitaplarında yer almıştır. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yiyecek kültürü unsurları çoğunluğu ileri düzey ders kitaplarında olmak üzere ortalamanın üstünde bir oranda kendine yer bulmuştur (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yiyecek kültürü unsurlarına gerekli yerin verildiğini söylemek mümkündür. Yabancı dil öğrenen öğrenciler için orta düzeyde yiyecek kültürü unsurlarına fazlaca yerilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü Çelik’e (2018, s. 172) göre yiyecek unsurları belirli bir plan içerisinde temel ve orta seviyelerde verilmeli ve birleşik kelime yapıları içeren ve telaffuzu zor olan yiyecek unsurları ise son düzeyde verilmelidir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yiyecek kültürü unsurları incelenmiştir. Buna göre yiyecek kültürü unsurları kültürel

unsurlar içinde en az yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da içecek kültürü unsurları ortalamanın çok altında kendine yer bulabilmiştir (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle ders kitaplarında içecek kültürü unsurlarına gerekli yerin verildiğini söylemek mümkün değildir. Kızıleli'ye (2021, s. 46) göre ayran, boza, şerbetler, şalgam suyu, salep, Türk kahvesi gibi içecekler Türk kültürüne ait önemli geleneksel içeceklerdendir.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında verilen “*Türk kahvesi, çay, Yemen kahvesi, Endonezya kahvesi, sütlü çay, su*” unsurlarının yarısını evrensel içecek unsurlarının oluşturduğu ve verilen unsurların ise Türk içecek kültürünü yeterli miktar, oran ve çeşitlilikte temsil edemeyeceği görülmüştür. “*Türk kahvesi ve çay*” unsurları Türk içecek kültürüne ait unsurlardan olmasına karşın, Türk içecek kültürünü temsil eden önemli unsurlar olan salep, şalgam suyu, şerbet, boza ve ayrana da ders kitaplarında yer verilmelidir. Çelik'in (2018, s. 172) ifade ettiği üzere Türk kültürüne ait içecek unsurlarının (şerbetler, bitki çayları, yöresel içecekler) öğrenenlere teşviki ve tanıtımı yapılmalıdır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında içecek kültürü unsurlarına yeterli önemin verilmediği ve bu konuda eksik kaldığı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları incelenmiştir. Buna göre müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları kültürel unsurlar içinde çoğunluğu orta düzey ders kitaplarında olmak üzere en fazla yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları çoğunluğu orta düzey ders kitaplarında olmak üzere ortalama bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle ders kitaplarında müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurlarına gerekli yerin verildiğini söylemek mümkündür.

Müzikler toplumların duygu dünyasını yansıtan önemli unsurlardandır. Bu duruma vurgu yapan Kaplan (2005, s. 81), müziklerin, toplumların kültür dünyasını gösterdiğini ve toplumları oluşturan bireylerin duygu durumlarını temsil eden önemli göstergelerden olduğunu ifade etmektedir. Aynı durumun altını çizen Kaplan (1983, s. 69) da musikinin önemli kültür hazinelerinden biri olduğunu ve musikinin içinden

çıkıldığı toplumun özelliklerini taşıyarak toplumun üzüntüsünü veya neşesini taşıdığını ifade eder. Bu bağlamda ders kitaplarında müzik unsurlarının bulunması önem taşımaktadır. Çelik (2018, s. 174) ise müziğin öğrenmeyi destekleyen ve hatırlamaya katkı sağlayan bir yapısı olduğundan dolayı müziğe ait unsurları yabancı dil ders kitaplarında bulunması gerektiğinin önemini vurgular. Bu bağlamda Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurlarına gerekli vurgunun yapıldığı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında önemli şahsiyet unsurları incelenmiştir. Buna göre önemli şahsiyet unsurları kültürel unsurlar içinde çoğunluğu ileri düzey ders kitaplarında olmak üzere ortalamanın altında yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında önemli şahsiyet unsurları çoğunluğu orta düzey ders kitaplarında olmak üzere ortalama bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabında önemli şahsiyet unsurlarına az yer verildiği düşünülmektedir. Çelik (2018, s. 175), öğrenenin gündelik hayatta karşısına çıkabilecek ünlü kişilere ve önemli şahsiyetlere özellikle temel seviye kitaplarda yer verilmesinin, öğrenenin hedef kültüre olan adaptesini kolaylaştırıp, hedef kültürle olan bağını güçlendirebileceğini vurgulamıştır.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitaplarında önemli şahsiyet unsurları olarak “*Hezarfen Ahmet Çelebi, Keloğlan, Nasreddin Hoca, Isaac Newton, Aziz Sancar*” gibi önemli şahsiyetlere yer verilmiştir. Temel düzeyde Yaşayan önemli şahsiyetlerden sadece Aziz Sancar’a yer verilmiştir. Orta ve ileri düzeydeki (C1) ders kitaplarında da yaşayan önemli şahsiyetlere yer verilmemiş olması, ders kitaplarındaki önemli şahsiyet unsurlarının yeterli seviyede olmadığı göstermektedir. Orta ve ileri düzeydeki (C1) ders kitaplarında “*Alexander Graham Bell, Evliya Çelebi, İbn-i Batuta, Marco Polo, Picasso, Mevlana Celaleddin Rumi, Albert Einstein, Isaac Newton, Kanuni Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, Mevlana, Lokman Hekim, İbn-i Sina, II.Abdülhamit, Thomas Edison*” gibi hem Türk kültüründen hem de evrensel kültürden önemli şahsiyetlere yer verilmiş olmakla birlikte, sunulan unsurların, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin önemli şahsiyet

unsurlarını kavramalarını sağlanması için nicelik bakımından yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında atasözü unsurları incelenmiştir. Buna göre atasözü unsurları, kültürel unsurlar içinde ortalamanın altında yer alan, sayıca çok az unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında atasözü unsurları ise sadece 2 sıklıkla yer almaktadır. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da atasözü unsurları çok az sayıda yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle ders kitaplarında atasözü unsurlarına gerekli önemin verilmediği söylenebilir. Atasözü unsurları kültürel unsurların içerisinde en az yer alan unsur olarak tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında atasözü unsurlarına yönelik yeterli seviyede yer ayrılmadığı, atasözlerine yönelik bir farkındalık ve kültür ediniminin amaçlanmadığını göstermektedir

Ünalın'a (2005, s. 22) göre Türk dilinin anlam derinliğini, dil zenginliğini, yüzyıllar öncesinden bugünlere taşıyan atasözleri, Türk aklını, düşünme tarzını ve mantığını içinde barındıran önemli kültür miraslarıdır. Bu bağlamda bir çeşit kültürlenme süreci olarak da tanımlanamayan dil öğretimi sürecinde atasözlerine gereken önem ve yer verilmelidir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dini unsurlar incelenmiştir. Buna göre dini unsurlar, kültürel unsurlar içinde sayıca az olarak yer verilen unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dini unsurlar ortalama sayıda yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında ortalamanın çok altında kalan orandan yola çıkarak ders kitaplarının dini kültürel unsurlara dair sınırlı bir perspektif sunduğunu, kültürel zenginliği ve toplumsal çeşitliliği anlama konusunda önemli bir yeri olan dini kültürel unsurlara yeterli oranda yer verilmediğini göstermektedir. Kaplan'ın (1983, s. 17) Eliot'tan aktardığı üzere kültür bir toplumun dinin vücut bulmuş şekli olup, din kültürü besleyen önemli kaynaklardan biridir. Tanrıverdi'ye (2018, s. 599) göre din ve kültür birbirini doğrudan etkileyen iki unsur olup bir unsurdaki gelişme diğerini doğrudan etkilediği gibi her unsur üzerinde diğer unsura dair pek çok işaret taşımaktadır. Bundan dolayı kültürle

doğrudan etkileşim halinde olan dini unsurların kültürlenme süreci olan dil öğretiminde gerekli oranda yer alması gerekmektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kutlama ve festival unsurları incelenmiştir. Buna göre kutlama ve festival unsurları, kültürel unsurlar içinde ortalamanın altında yer alan, unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Kutlama ve festival unsurları Yedi İklim ve Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarında çoğunluğu orta seviyede olmak üzere ortalamanın altında bir oranda yer bulmuştur (Sever, 2019). Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da kutlama ve festival unsurları ortalamanın altında bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kutlama ve festival unsurlarına, Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe, Yedi İklim ve Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarına göre daha fazla yer verildiği ifade edilebilir. Alptürker ve Alptürker'e (2021, s. 1410) göre kutlamalar ve festivaller, geçmişten geleceğe kültür aktarımını etkin bir şekilde sağlayan önemli unsurlardır. Kültür aktarımının da amaçlarından birisi olduğu yabancı dil öğretiminde kutlama ve festival unsurlarının bulunması önemlidir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk âdet unsurları incelenmiştir. Buna göre Türk âdet unsurları, kültürel unsurlar içinde ortalamanın altında yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da Türk âdet unsurları ortalamanın altında bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk âdet unsurlarına karşılaştırılan Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında olduğu gibi az yer verilmiştir.

Yabancı dil öğretiminde, öğrenene verilmek istenen temel kazanımlardan birisi de hedef dildeki âdet ve geleneklere dair farkındalık kazandırmak olduğu için yabancı dil olarak Türkçe dersleri için hazırlanmış olan ders kitaplarında Türk âdet ve geleneklerine yönelik unsurlar yeterli seviyede bulunmalıdır. Türk âdetleri, Türk toplumunun kültürel kimliğini yansıtan temel kültürel unsurlardan olup aynı zamanda kültürel çeşitliliği ve zenginliği en etkili şekilde gösterebilecek unsurlardandır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında değer unsurları incelenmiştir. Buna göre değer unsurları kültürel unsurlar içinde, çoğunluğu ileri düzey ders kitaplarında olmak üzere ortalamanın üstünde yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Değer unsurları Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitaplarında çoğunluğu ileri seviye ders kitaplarında olmak üzere ders kitaplarında en çok yer alan unsur olmuştur. Değer unsurları Yeni Hitit yabancılar için Türkçe Ders kitaplarında çoğunluğu orta seviye ders kitaplarında olmak üzere ders kitaplarında en çok yer alan kültürel unsur olmuştur (Sever, 2019). Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında değer unsurları çoğunluğu ileri düzey ders kitaplarında olmak üzere ortalamanın üstünde bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında değer unsurlarına gerekli yerin verildiği söylenebilir.

Değer kavramının önemini vurgulayan Bars (2017, s. 219) değer, toplumun birlik ve beraberliğini sağlayan temel unsurlardan olduğunu vurgulayarak toplum içerisinde uyumlu bir şekilde yaşamının toplumun değerlerini bilmekle ve değerlere saygı göstermekle mümkün olduğunu vurgular. Değer unsurunun bu öneminden dolayı öğrencilerin toplum hayatına adapte olması gereken düzeyleri olan ileri düzey ders kitaplarında yer verilmesinin yerinde olduğu düşünülmektedir.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında akrabalık ilişkilerine ait kültürel unsurlara sıkça vurgu yapılmış ve aynı zamanda da toplumun temel değer unsurlarından olan “*güven, saygı, adalet, çalışkanlık, dürüstlük*” gibi kavramlara da yer verilmiştir. Ayrıca tarihi değerlerimiz olan “Osmanlı, Göktürkler, Uygurlar, Hunlar” gibi tarihi değerlerimize de kitaplardaki okuma metinlerinde yer verilmesinin, kültürel unsurların aktarımı açısından uygun olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk edebiyatı unsurları incelenmiştir. Buna göre Türk edebiyatı unsurları, kültürel unsurlar içinde ortalamanın altında yer alan, unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk edebiyatı unsurları ortalamanın üstünde bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk edebiyatı unsurlarına Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarıyla karşılaştırıldığında daha az yer

verilmiştir. Türk edebiyatı, Türk milletinin kültürel ve edebi zevkini göstermesi bakımından oldukça önemli bir unsur olduğundan dolayı, ders kitaplarında Türk edebiyatı unsurlarına ortalamanın altında yer verilmesi, bu konuda kitapların yeniden değerlendirilmesi gerektirecek bir durum olarak görünmektedir.

Kaplan (1983, s. 11) edebiyatın toplumun kültürüne dair izleri içerisinde taşıdığını, edebiyatın bir anlamda kültür demek olduğunu, edebiyatın kültürün kitap aynasındaki yansıması olduğunu vurgular. Edebiyat, insandan ve toplumdan bağımsız olarak oluşturulamayacağı için toplumun kimliği demek olan kültür de edebiyat da kuşkusuz bulunacaktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk edebiyatı unsurlarına daha fazla yer verilmeli ve önemle üzerinde durulmalıdır.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında görsel sanat unsurları incelenmiştir. Buna göre görsel sanat unsurları kültürel unsurlar içinde ortalamanın altında yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında görsel sanat unsurları ortalamanın üstünde bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Bu sonuçlardan hareketle Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında görsel sanat unsurlarına Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarına göre daha az yer ayrıldığı söylenebilir. Görsel sanat unsurları, toplumun kültürünün sanatlar aracılığıyla canlandırılarak ortaya çıkarılan, estetik bir şekilde sunulan unsurlar olarak düşünülebilmektedir. Görsel sanatlar, yabancı dil öğretiminde faydalanan önemli kültürel unsurlardandır. Kültürel unsurlar, görsel sanat unsurlarıyla daha kalıcı bir şekilde kavranılabilmektedir. Bundan dolayı görsel sanat unsurlarının Türkçe ders kitaplarında bulunması, öğreneni hedef kültürü öğrenmeye motive edebilecek ve daha kalıcı öğrenmeler yapmasını sağlayabilecektir. Görsel sanat toplumların estetik anlayışlarını yansıtan önemli unsurlardan biri olduğundan dolayı bu unsurlara Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında daha fazla vurgu yapılabilir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında meslek unsurları incelenmiştir. Buna göre meslek unsurları kültürel unsurlar içinde çoğunluğu orta düzey ders kitaplarında olmak üzere ortalamanın iki katı oranda yer alan kitaplarda en sık kullanılan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü

Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında meslek unsurları çoğunluğu orta düzeyde olmak üzere ortalamanın üstünde bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Meslekler, her toplumda yer alan toplumsal iş bölümünün bir yansıması olarak ortaya çıkan toplumun önemli kültürel unsurlarındandır. Toplumun anlayabilmek, uyum sağlayabilmek ve toplumun kültürünü anlayabilmek için mesleklere ait kültürel unsurlar önemlidir. Meslek unsurlarının Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında ortalamanın üzerinde yer alması, ders kitaplarında meslek unsurlarına gerekli önemin verildiğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında turistik ve tarihi yerler unsurları incelenmiştir. Buna göre turistik ve tarihi yerler unsurları kültürel unsurlar içinde, çoğunluğu temel düzeyde olmak üzere ortalamanın üstünde yer alan unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Van Yüzüncü Yıl yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da turistik ve tarihi yerler unsurları çoğunluğu temel düzeyde olmak üzere ortalamanın üstünde bir seviyede yer almıştır (Yazıcı, 2021). Turistik ve tarihi yerler, ülkeleri çekici kılacak, insanların ilgili ülkeyi merak etmeye yönlendirebilecek dolayısıyla da hedef dili ve kültürü öğrenmeye motive edecek önemli kültürel unsurlardandır. Yabancı dil olarak Türkçeyi öğretme hedefi olan ders kitaplarında da bulunması gereken önemli kültürel unsurlardandır. Turistik ve tarihi yerlerle ilgili kültürel unsurların bulunması, dil öğrenenin Türkçeye ve dile olan merakını arttıracak olmasıyla Türkçeyi öğrenene önemli motivasyon sağlayabileceği düşünülmektedir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında turistik ve tarihi yerler unsurlarına gerekli yerin uygun seviyede ayrıldığını göstermektedir.

SONUÇ

Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısına Yönelik Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitaplarındaki kültürel unsurlar incelenmiştir. Buna göre toplam 607 kültürel unsur tespit edilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında en çok bulunan üç kültürel unsur sırasıyla: meslek unsurları, yiyecek kültürü unsurları, değer unsurları olmuştur. Bu veriden yola çıkarak Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında en fazla vurgulanmak ve öğrenene aktarılmak istenen kültürel unsurlar, meslek, yiyecek ve değer unsurlarıdır. Meslek, yiyecek ve değer unsurları, neredeyse ders kitaplarında geriye kalan diğer unsurlar kadar alan kaplamaktadır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kendine ortalamanın üstünde yer bulan unsurlar şunlardır: Meslek, yiyecek, değer, turistik ve tarihi yer, ekonomik hayat, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan kendine ortalamanın altında yer bulan unsurlar ise şunlardır: Türk edebiyatı, dini, görsel sanat, kişilerarası iletişim, kutlama ve festival, Türk âdetleri, önemli şahsiyet, içecek, milli spor, atasözü unsurları.

Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Sayısının Ders Kitaplarına Dağılımına Yönelik Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların ders kitaplarına dağılımı incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1 ders kitabında 93 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup, bu sayı, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının tamamındaki kültürel unsurların %15,32'sine denk gelmektedir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A2 ders kitabında 87 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu sayı Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının tamamındaki kültürel unsurların %14,33'üne denk gelmektedir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe B1 ders kitabında 150 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu sayı Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının tamamındaki kültürel unsurların %24,71'ine denk gelmektedir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe B2 ders kitabında 137 adet kültürel unsur tespit edilmiş

olup bu sayı Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının tamamındaki kültürel unsurların %22,57'sine denk gelmektedir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe C1 ders kitabında 140 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu sayı Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının tamamındaki kültürel unsurların %23,06'sına denk gelmektedir.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları içerisinde en fazla kültürel unsur, B1 kitabında 150 unsurla %24,71 seviyesinde tespit edilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında en az kültürel unsur ise A2 kitabında 87 unsurla %14,33 seviyesinde tespit edilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe A1 düzeyi ders kitaplarında diğer kitaplara göre daha az kültürel unsurun sunulduğu görülmüştür.

Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Dil Düzeylerine Dağılımına Yönelik Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların dil düzeylerine dağılımı incelenmiştir. Buna göre yapılan çalışmada Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan temel düzeyde 180, orta düzeyde 287 ileri düzeyde 140 olmak üzere toplam 607 unsur tespit edilmiştir. Ders kitaplarında en çok kültürel unsurun bulunduğu düzey, 287 unsurla orta düzey (B1-B2) ders kitapları olurken, en az kültürel unsurun olduğu düzey, 140 unsurla ileri düzey (C1) ders kitabı olmuştur.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitabındaki kültürel unsurlar incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında toplam 180 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu sayı Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların %29,65'ine denk gelmektedir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki Turistik ve tarihi yerlere ait unsurlar, değere ait unsurlar, yiyecek kültürüne ait unsurlar ve kişilerarası iletişim unsurları diğer unsurlara göre nicelik olarak ön plana çıkmaktadır. Temel düzey ders kitaplarındaki okuma metinlerinde kendisini oldukça az yer bulan diğer unsurlar ise: görsel sanat, Türk edebiyatı, içecek, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları olmuştur.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe orta düzey ders kitabındaki kültürel unsurlar incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe orta düzey ders kitaplarında toplam 287 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu sayı Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının tamamındaki kültürel unsurların %47,28'ine denk gelmektedir. Ders kitaplarında kültürel unsurların aktarımı açısından ağırlığın orta düzey ders kitaplarına verildiği söylenebilir.

Orta düzey ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların sayısı 287'dir. Meslek unsurları, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları, yiyecek kültürüne ait unsurlar ve ekonomik hayat unsurlarına diğer unsurlara göre nicelik olarak ön plana çıkmaktadır. Orta düzey ders kitaplarında en fazla bulunan kültürel unsur 51 unsurla meslekler olmuştur. Orta düzey ders kitaplarında sayısal olarak en az yer alan kültürel unsur 2 unsurla atasözleri olmuştur.

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitabındaki kültürel unsurlar incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ileri düzey C ders kitabında 140 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup, bu sayı Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının tamamındaki kültürel unsurların %23,06'sına denk gelmektedir. Değer, ekonomik hayat, meslek unsurları diğer unsurlara göre nicelik olarak ön plana çıkmaktadır.

Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurlarla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kültürel unsurlar her biri ayrı başlıkta incelenmiştir.

Kişiler Arası İletişim Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kişiler arası iletişim unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kişilerarası iletişimle ilgili tespit edilen, temel düzeyde 18, orta düzey ders kitaplarında 6, ileri düzey ders kitabında (C1) 0 olmak üzere toplamda 24 unsur bulunmaktadır. Kişiler arası iletişim unsurları, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde %3,95 seviyesinde yer almıştır.

Ekonomik Hayat Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki ekonomik hayat unsurları incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında ekonomik hayat unsurları olarak 61 unsur tespit edilmiştir. Ekonomik hayat unsurlarına yönelik unsurlara en yüksek %49 seviyesinde orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yer verilmiştir. Ekonomik hayat unsurları %11 seviyesi ile kendisine en az temel düzey ders kitaplarında yer bulmuştur. Ekonomik hayat unsurları, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde %10,05 seviyesinde yer almıştır.

Milli Spor Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki milli spor unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında milli spor unsurları olarak 9 unsur tespit edilmiştir. Milli spor unsurlarına en yüksek %55 seviyesinde temel düzey ders kitaplarında yer verilmiştir. %11 seviyesi ile kendisine en az ileri düzey ders kitaplarında yer bulmuştur. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında milli spor unsurlarına diğer kültürel unsurlara göre ortalamanın altında yer verilmiştir. Milli spor unsurları, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde %1,48 seviyesinde yer almıştır.

Yiyecek Kültürü Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki yiyecek kültürü unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yiyecek kültürü unsurları olarak 78 unsur tespit edilmiştir. Ders kitaplarındaki yiyecek kültürü unsurlarına en çok %55 seviyesiyle orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yer verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde yiyecek kültürü unsurları %12,85 seviyesinde yer almıştır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında, yiyecek kültürü unsurlarına ortalamanın neredeyse iki katı yer ayrılmış ve kitaplarda en çok yer alan ikinci unsur olmuştur.

İçecek Kültürü Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki içecek kültürü unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 4; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 6; ileri düzey ders kitabında 0 olmak üzere toplamda 10 kültürel unsur tespit edilmiştir. İçecek kültürü unsurlarına en yüksek %50 seviyesinde orta düzey ders kitaplarında yer verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde içecek kültürü *unsurları* %1,65 seviyesinde yer almıştır.

Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 4; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 52; ileri düzey ders kitabında 2 olmak üzere toplamda 58 kültürel unsur tespit edilmiştir. Müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurlarına en yüksek %80 seviyesinde orta düzey ders kitaplarında, en az ise ileri düzey ders kitaplarında %3 seviyesiyle yer verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları %9,56 seviyesinde yer almıştır.

Önemli Şahsiyetler Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe uluslararası öğrenciler için Türkçe ders kitaplarında önemli şahsiyet unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 5; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 6; ileri düzey ders kitabında 10 olmak üzere toplamda 21 kültürel unsur tespit edilmiştir. Önemli şahsiyet boyutunda en fazla unsura ileri düzey, en az temel düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Önemli şahsiyet unsurlarına en yüksek yer %48 seviyesinde ileri düzey ders kitaplarında, en az yer ise temel düzey ders kitaplarında %23 seviyesinde verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde önemli şahsiyet unsurları kendine %3,46 seviyesinde yer bulmuştur.

Atasözleri Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe uluslararası öğrenciler için Türkçe ders kitaplarında atasözü unsurları incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında atasözü unsurları olarak temel düzey (A1-A2) 0; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 2; ileri düzey ders kitabında 0 olmak üzere toplamda 2 kültürel unsur tespit edilmiştir. Atasözü boyutunda unsurlara sadece orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Atasözleri unsurları Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde atasözleri unsurları kendine %0,33 seviyesinde yer bulmuştur.

Dinî Unsurlarla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe uluslararası öğrenciler için Türkçe ders kitaplarında dini unsurlar incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dini unsurlar olarak temel düzey ders kitaplarında 5, orta düzey ders kitaplarında 16, ileri düzey ders kitabında 5 olmak üzere toplamda 26 kültürel unsur tespit edilmiştir. Dini unsurlara en yüksek yer %61 seviyesinde orta düzey ders kitaplarında, en az yer ise temel düzey ders kitaplarında %18 seviyesinde verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde dini unsurlar kendisine %4,28 seviyesinde yer bulmuştur.

Kutlama ve Festival Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe uluslararası öğrenciler için Türkçe ders kitaplarında kutlama ve festival unsurları incelenmiştir. Buna göre kutlama ve festival unsurları Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 13; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 6; ileri düzey ders kitabında 3 olmak üzere toplamda 22 unsur olarak tespit edilmiştir. Kutlama ve festival unsurlarına en yüksek yer %59 seviyesinde temel düzey ders kitaplarında, en az yer ise ileri düzey ders kitaplarında %13 seviyesinde verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde kutlama ve festival unsurları kendisine %3,62 seviyesinde yer bulmuştur.

Türk Âdet Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk âdet unsurları incelenmiştir. Buna göre Türk âdet unsurları, temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 9; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 9; ileri düzey ders kitabında 3 olmak üzere toplamda 21 kültürel unsur tespit edilmiştir. Türk Âdet unsurları 9'ar unsur ile temel düzey ve orta düzey ders kitaplarında rast gelinmiştir. İleri düzey ders kitabında Türk Âdet unsurlarıyla ilgili unsur içeren 3 ifade tespit edilmiştir. Türk âdet unsurlarına en yüksek yer %43 seviyesinde temel ve orta düzey ders kitaplarında, en az yer ise ileri düzey ders kitaplarında %14 seviyesinde verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde Türk âdet unsurları kendisine %3,46 seviyesinde yer bulmuştur.

Değer Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında değer unsurları incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında değer unsurları olarak temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 28; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 18; ileri düzey ders kitabında 29 olmak üzere toplamda 75 kültürel unsur tespit edilmiştir. Değer boyutuyla ilgili kültürel unsurlar boyutunda en fazla unsura ileri düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Değer unsurlarına en yüksek yer %39 seviyesinde ileri düzey ders kitaplarında, en az yer ise orta düzey ders kitaplarında %24 seviyesinde verilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde değer unsurları kendisine %12,36 seviyesinde yer bulmuştur.

Türk Edebiyatı Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk edebiyatı unsurları incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında Türk edebiyatı unsurları olarak temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 3; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 7; ileri düzey ders kitabında 16 olmak üzere toplamda 26 kültürel unsur tespit edilmiştir. Türk edebiyatı ile ilgili unsurlara en fazla ileri düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders

kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde Türk edebiyatı unsurları kendine %4,28 seviyesinde yer bulmuştur.

Görsel Sanat Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında görsel sanat unsurları incelenmiştir. Buna göre Temel düzey (A1-A2) Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 1; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 15; ileri düzey ders kitabında 9 olmak üzere toplamda 25 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görsel sanat unsurlarına en fazla orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Temel düzey ders kitabında ise görsel sanat unsuru olarak 1 unsur tespit edilmiştir. Görsel sanat unsurlarına en yüksek yer %60 seviyesinde orta düzey ders kitaplarında, en az yer ise temel düzey ders kitaplarında %4 seviyesinde verilmiştir. Görsel sanat unsurları Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde %4,12 seviyesinde yer almıştır.

Meslek Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında meslek unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında meslek unsurları olarak temel düzey ders kitaplarında 15; orta düzey ders kitaplarında 48; ileri düzey ders kitabında 20 olmak üzere toplamda 83 kültürel unsur tespit edilmiştir. Meslek unsurlarına en fazla orta düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. Meslek unsurları Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların içerisinde %13,67 seviyesinde yer almıştır.

Turistik Tarihi Yerler Unsurlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma kapsamında Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında turistik ve tarihi yerler unsurları incelenmiştir. Buna göre Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında temel düzey ders kitaplarında 38; orta düzey ders kitaplarında 23; ileri düzey ders kitabında 5 olmak üzere toplamda 66 turistik ve tarihi yerler unsuru tespit edilmiştir. Turistik ve tarihi yerler unsurlarına en fazla temel düzey ders kitaplarında rastlanmıştır. İleri düzey ders kitabında ise turistik ve tarihi yerler boyutunda sadece 5 unsur tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar incelenmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında atasözü unsurları, milli spor unsurları, içecek unsurlarının çok düşük sayıda sunulduğu, meslek unsurları, yiyecek unsurları, değer unsurlarının ise diğer unsurlara göre daha fazla sunulduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda yer alan öneriler şunlardır:

1. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde aktarılan kültürel unsurlar oldukça önemli olduğundan her bir kültürel unsura yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yer verilmelidir.
2. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında atasözü, milli spor, içecek, önemli şahsiyet, Türk âdet unsurlarının düşük sayıda yer aldığı tespit edilmiş ve bu temadaki unsurlara daha fazla yer verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
3. Yeni İstanbul temel düzey ders kitaplarında bulunan okuma metinlerinde atasözü unsurları tespit edilememiştir. Atasözleri A1 düzeyi için uygun görülmesi bile A2 düzeyindeki ders kitaplarından itibaren “basitten zora” ilkesine göre öğrenenin rahatça anlayıp telaffuz edebileceği “basit” atasözlerinin yer almasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
4. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında en fazla A2 düzeyinde kültürel unsur sunulmuştur. A2 düzeyinde sunulan fazla kültürel unsurların C1 ve B2 ders kitaplarına dağılımının sağlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
5. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında “*kriket, futbol, atletizm, yüzmek, yürüyüş*” gibi evrensel kültür unsurlarına yer verilip hedef kültür olan Türk kültürüne ait milli spor unsurlarına yer verilmemesi, Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yeniden düzenlenmesi gereken önemli bir eksiklik olarak görünmektedir.

6. Bu çalışma Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yapılmıştır. Başka ders kitaplarında da kültürel unsur çalışması yapılarak, daha sağlıklı bilgi edinebilmek için ders kitaplarının kültürel unsurlar yönünden karşılaştırılması sağlanabilir.
7. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları 16 kültürel unsur esas alınarak analiz edilmiştir. Yeni İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları farklı unsurlar açısından da incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Açık, F.** (2011). Türkçe öğretimi üzerine yabancı yazarların hazırladığı ders kitaplarında söz dağarcığı ve kültürel unsurlar: A practical grammar of the Turkish language, Turkish literary reader ve gramatika Turetskogo Yazıka örneklemelerinde. *Muğla Üniversitesi IV. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, 22-24 Aralık, Muğla.*
- Açıkgöz, E.** (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı: (a1-a2 düzeyi).* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Akarsu, B.** (1998). *Dil-kültür bağlantısı.* İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Akkaya, A.** (2013). Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında fıkralar: Nasreddin Hoca fıkraları. *Milli Folklor Dergisi, 12(100), 171-181.*
- Aksan, D.** (1975). Ana dili. *Türk Dili, 31(285), 423-434.*
- Aksan, D.** (1995). *Her yönüyle dil. Ana çizgileriyle dilbilimi (5. b.).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktuna, S.** (2005). Intercultural communication in English language teacher education. *Elt Journal, 59(2), 99-107.*
- Alcellat, N.** (2018). *Sözcük öğretimi ile kültür aktarımı: Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nden hareketle Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti'nin değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Alpar, M.** (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *Journal of Language and Linguistic Studies, 9(1), 95-106.*
- Alpöge, G.** (1991). *Çocuk ve Dil.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Alptekin, C.** (2002). Towards intercultural communicative competence in elt. *Elt Journal, 56(1), 57-64.*
- Alptürker, İ., & Alptürker, H.** (2021). Gelenekten geleceğe yöresel kültürün taşınmasında festivallerin rolü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(2), 1409-1422.*
- Altınok, K.** (2020). Kültürel miras ve dil öğretimi bağlamında "Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim seti". *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, 3(5), 223-246.*
- Arslan, M.** (2012). Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2), 167-188.*

- Arslan, M., & Adem, E.** (2010). Yabancılara Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel araçların etkin kullanımı. *Dil Dergisi*, 0(147), 63-86.
- Aslan, Y.** (2008). Yabancı dil eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar. S. Ağıldere, & N. Ceviz (Dü.), *Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi Bildiriler* içinde (s. 118-123). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Aslanargun, E., & Süngü, H.** (2006, 05 01). Yabancı dil öğretimi ve etik. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(170), 1-15.
- Asutay, H.** (2003). Yabancı dil öğretiminde kültür bağlamı ve öteki dil. *Ankara Üniversitesi (Tömer) Dil Dergisi*, 26-29.
- Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü.** (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi: öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. Frankfurt: Telc Gmbh.
- Ayrancı, B. B.** (2019). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı alanında yapılan lisansüstü tezlerin analizi ve değerlendirilmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 4(2), 446-454.
- Ayten, T.** (2022). *Türkçe öğretimi hedefiyle yazılan Türkçe yaşamak b2 ders kitabı ve çalışma kitabı okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Banguoğlu, T.** (2007). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barın, E.** (2011). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Türk Yurdu*(286), 44-47.
- Bars, M. E.** (2017). Kültürel değerlerin aktarımında halk edebiyatı ürünlerinden yararlanma. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 217-228.
- Bayraktar, F. B.** (2015). *Yabancılara Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların kültürel unsurların aktarımı açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilgiç E.** (1986). *Maarif davamız*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Bozpolat, E.** (2015). Türkçe öğretmen adaylarının dört temel dil becerisine ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies*(10/11), 313-340.
- Canbulat, M., & Koparan, B.** (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına yönelik bir durum çalışması. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 5(2), 40-57.
- Cevizci, A.** (2000). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cheung, C.** (2001). The use of popular culture as a stimulus to motivate secondary students English learning in Hong Kong. *ELT Journal*, 55(1), 55-61.

- Coşkun, E., & Taş, S.** (2008). ders kitaplarına metin seçme açısından Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 59-74.
- Çakır, İ.** (2011). Yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün rolü. *Milli Eğitim Dergisi*(190), 248-255.
- Çelik, H.** (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel ihtiyaç analizi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Çetinkaya, E.** (2018). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurlar: Yedi İklim Türkçe örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Çetintaş, B.** (2016). Kültür kavramının kapsamı, anlam ve tanımları. *Turkish Studies (Elektronik)*, 11(18), 227-248.
- Çiftci, M., Batur, Z., & Keklik, S.** (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (s. 366). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çoban, B.** (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setindeki kültür aktarımının deyim ve atasözleri açısından incelenmesi: Türkçenin kapıları seti örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Demir, A.** (2010). *Yabancılar Türkiye Türkçesi öğretiminde kültürlerarası yaklaşımdan hareketle metinlerin incelenmesinde dikkat edilecek noktalar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, A., & Açıık, F.** (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Tübar*, XXX, 51-72.
- Demir, C., & Barın, E.** (2006). *Türk dil bilgisi 1*. Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Demirel, Ö.** (1990). *Yabancı dil öğretimi* (2 b.). Ankara: Usem Yayınları.
- Demirkan, M., & Başkan, S.** (2016). Türkçenin entegrasyon dili olarak öğretilmesine dair bulgular. *Sakarya Üniversitesi Türk Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları*, 129-141.
- Dhahi, A.** (2021). *Yabancı öğrencilere Türkçe kelime öğretiminde kültürel unsurların kullanımı (Rusça-Türkçe örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Dilekoğlu, S.** (2017). *Ekonomi-kültür etkileşimi bağlamında küreselleşmenin tüketim üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, İzmir.
- Doğan, D. M.** (2005). *Kültürel savaş ve savaş kültürü*. İstanbul: İz Yayıncılık.

- Duran, K.** (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Türkçe öğreniyorum seti (a1-a2 düzeyi)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Elbir, B., & Aka, F.** (2015). Yabancılara Türkçe Öğretiminde kültür aktarımına yönelik yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10(12), 371-386.
- Er, K.** (2006). Yabancı dil öğretim programlarında kültürün etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 1-14.
- Erdal, K.** (2018). Yabancılara Türkçeyi öğretirken Türkiye'yi öğretmek: Ulutömer örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(31), 81-94.
- Erdem, B.** (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişim yeteneklerinin geliştirilmesine etkileşimsel toplum dilbilimsel bir yaklaşım. D. Yaylı, & Y. Bayyurt içinde, *Yabancılara Türkçe öğretimi politika yöntem ve beceriler*. Ankara: Anı.
- Ergin, M.** (2007). *Üniversiteler için Türk dili*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, M.** (2009). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Ertuğrul, M.** (2015). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplarda kültür aktarımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Üniversitesi, Ankara.
- Fatma, B., & vd.** (2020). *Yeni İstanbul uluslararası öğrenciler için Türkçe ders kitabı A1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Göçer, A.** (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*(729), 50-57.
- Göçer, A.** (2018). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimi. D. M, & A. Okur içinde, *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 191-218). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gökalp, Z.** (1991). *Türk uygarlığı tarihi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Gökberk, M.** (2018). *Değişen dünya değişen dil* (8. b.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gülle, Z.** (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımının başka bir boyutu: ders kitaplarının cinsiyet tercihi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Günay, D.** (1995). Roman çözümlemesine toplum-dilbilimsel bir yaklaşım. *Dil Dergisi*(35), 5-24.
- Güneş, F.** (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güvenç, B.** (2002). *Kültürün abc'si* (2 b.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Güvenç, E.** (1996). *İnsan ve kültür* (82 b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güzel, A.** (2014). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi (Almanya örneği)*. Ankara: Akçağ.
- Heidigger, M.** (2002). *“Hümanizm üzerine mektuplar”*, hümanizmin özü. İstanbul: İz Yayıncılık.
- İşcan, Y.** (2018, Kasım). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (b1-b2 düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 47-66.
- İşçi, C.** (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan “Yeni Hitit” ders kitabının dört temel dil becerisi ve kültür açısından incelenmesi*. yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Işıkoğlu, D.** (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi c1 ders kitaplarında hedef kültüre yönelik metinlerde değerler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 553-562.
- Jiang, W.** (2000). The relationship between culture and language. *ELT Journal*, 54(4), 328-334.
- Kafesoğlu, İ.** (1970). *Türk milliyetçiliğinin meseleleri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kalfa, M.** (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde sözlü kültür unsurlarının kullanımı. *Milli Folklor*(97), 167-177.
- Kaplan, A.** (2005). *Kültürel müzikoloji*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kaplan, M.** (1983). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karababa, C.** (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin eğitimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- Keskin, F.** (2010). *Yetişkinlere yönelik yabancı dil olarak Türkçe derslerinde yazınsal metinlerle kültür aktarımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, F.** (2019). *Kültürel öğeler açısından yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaynak incelemesi: Türkçeye Yolculuk b1-b2 ve Altay Türkçe öğreniyorum b1-b2 örnekleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Kıral, B.** (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi Enstitü Dergisi*(15), 170-189.
- Kızıleli, M.** (2021). Geleneksel Türk içecekleri. *Turizm Fakültesi Dergisi*, 46-71.
- Kızıltepe, Z.** (2015). İçerik analizi nedir? Nasıl oluşmuştur? F. N. Seggie, & Y. Bayyurt içinde, *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (s. 253-266). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kolaç, E.** (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 105-137.
- Kongar, E.** (2005). *Kültür üzerine*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Koparan, B.** (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri ile ders kitaplarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kula, O. B.** (1988). Ders kitabının yapımında gözetilen bilim- kuramsal ve didaktik çerçeve. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 97-107.
- Kurt, M.** (2010). Yabancılara Türkçe öğretimi. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 117-124.
- Memiş, M.** (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Journal of Turkish Studies*, 11(9), 605-616.
- Meriç, C.** (2013). *Kültürden irfana*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Miles, M., & Huberman, M.** (1994). *Qualitative data analysis*. Sage: An Expanded Sourcebook.
- Neuman, W.** (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nicel ve nitel yaklaşımlar* (5. b.). İstanbul: Yayın Odası.
- Nilüfer, T.** (1990). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*(VII), 55-68.
- Oğuz, E.** (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139.
- Okur, A., & Keskin, F.** (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1619-1640.
- Ozan Leymun, Ş., Yurdakul, K., & Ferhan, O.** (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 367-385.
- Öner, N.** (1995). *"Kavram" felsefe yolunda düşünceler*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ördek, F.** (2019). *Yabancılar için Türkçe İstanbul (İstanbul Turkish for foreigners course book) ve Yedi İklim orta seviye ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özbay, M.** (2002). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi. *Türk Dili*, 112-120.
- Özkan, R.** (2013). İlköğretim ders kitaplarında kadın figürü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 617-631.

- Pelin, A.** (2021). *Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi kapsamında kullanılan Türkçe öğreniyorum kitap seti ile hayat boyu Türkçe kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinin değerler eğitimi ve kültür aktarımı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Pınar, Ş.** (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı kitaplar*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Polat, T.** (1990). Kültürlerarası bildirişimde etkin bir süreç: yabancı dilde okuma-anlama. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, VII, 69-90.
- Saban, A.** (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*(55), 459-496.
- Sancar, E. S.** (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Anadolu Hikâyeleri adli metinlerin kültür aktarımı açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Tokat.
- Saussure, F. D.** (1980). *Genel dilbilim dersleri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Sever, P.** (2019). *Yeni Hitit dil öğretim seti ile yedi iklim dil öğretim setinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Subaşı, M., & Okumuş, K.** (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Şahin, T., & Yıldırım, S.** (1999). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şule, Ç.** (2020). *Türkiye'nin ilk Netflix dizisi "Hakan Muhafız" ile yabancı uyruklu öğrencilere kültür aktarımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Tanrıverdi, H.** (2018). Din-kültür ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 595-601.
- Tapan, N.** (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: kültürlerarası-bildirişim-odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*(IX), 149-167.
- Tatan, O.** (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti örneği (a1-a2 düzeyi)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim

Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı,
Tokat.

- TDK.** (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- TDK.** (2019). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Timurtaş, F. K.** (1980). Dil meselesi. *Milli Eğitim ve Kültür Dergisi*, 2(8), 35-46.
- Topçuoğlu, F.** (2013). Türkçenin yabancılara öğretiminde yazılı kaynaklar. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Tosun, G.** (2016). *Yedi İklim Türkçe öğretim seti B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitaplarındaki metinlerin yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tüm, G., & Sarkmaz, Ö.** (2012). Yabancı dil Türkçe ders kitaplarında kültürel öğelerin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(43), 449-459.
- Ummak, H.** (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan 'Kolay Gelsin' ve 'İstanbul' ders kitaplarında kültürlerarası öğrenme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uyar, Y.** (2007). *Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygun, M.** (2022). *Metropol yayınları Tömer yabancılar için Türkçe öğretim seti (A1-A2) ders kitabının yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı bağlamında incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Uygur, N.** (1994). *Kültür kuramı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Uygur, N.** (1997). *Dilin gücü*. İstanbul: Yapı Kredi Sanat Yayıncılık.
- Uzun, S.** (2022). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında Türk milli kültür öğeleri ile kültür aktarımının tespiti ve değerlendirilmesi (Gazi Üniversitesi Tömer Ders Kitapları)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Ülker, N.** (2007). *Hitit ders kitapları örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirmeci bir bakış*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünalın, Ş.** (2002). *Türkçe Öğretimi* (2. b.). Ankara: Nobel Kitabevi.
- Ünalın, Ş.** (2005). *Dil ve kültür* (3. b.). Ankara: Nobel Yayınevi.

- Vahapoğlu, E.** (2009). *Yabancı dil öğrenme yolları*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Veysel, Ş.** (2014). *Bilge kadının aynadaki yüzü (Halide Edip Adivar'ın romalarında yapı ve izlek)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazıcı, H.** (2021). *Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yazoğlu, R.** (2005). Dil - kültür ilişkisi. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 2(5), 123-143.
- Yeşil, F.** (2014). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarında cinsiyet ifadeleri ve toplumsal cinsiyet rolleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyurt, E.** (2015). *Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H.** (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, B.** (2022). *Yabancılar kültürel aktarımı açısından B1-B2, C1-C2 düzeyinde İstanbul üniversitesi kaynaklarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zeyrek, S.** (2020, Aralık 20). Dil-kültür ilişkisi doğrultusunda yabancı dil öğretimi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(2), 165-186.

EKLER

Ek-A

Tez Hakkında Hariç Gelen Kutusu x

Ahmet ILERİ

Alıcı: ertugrul_mehmed

11 Kasım Cmt 11:02

Merhaba Sayın Hocam,

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde "Yabancılar Türkçe Öğretimi" alanında yüksek lisans tezimi hazırlamaktayım. Tez başlığım: "Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurlar: Yeni İstanbul Örneği". Söz konusu ders kitabında bulunan okuma metinlerindeki kültürel unsurları incelerken, izniniz olursa, kaynakça göstererek, sizin yüksek lisans tezinizde oluşturduğunuz ölçütleri kullanmayı talep etmekteyim.

Teşekkür eder, iyi günler dilerim.
Saygılarımla.

Ahmet ILERİ
FSMVÜ Lisansüstü öğrencisi

MEHMET ERTUGRUL

Alıcı: ben

11 Kasım Cmt 13:04

Merhaba Ahmet,

Elbette kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar.

Sent from my iPhone

On 11 Nov 2023, at 08:06, Ahmet ILERİ

